

Nedskrivningar

– för en rättvisande bild eller i eget intresse?

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare Torbjörn Tagesson för bra och konstruktiv handledning. Samtidigt vill vi tacka Pierre Carbonnier för hjälp med statistiken.

Monika Axelsson

Pernilla Broberg

Charlotta Schéle

Abstract

Impairments – true and fair view or in self-interest? Changing to international accounting standards and settings is currently much discussed in Sweden. While international harmonisation is to be strengthened, there is a concern that the management is given too much scope for their own valuations and judgements.

The conception “true and fair view” has been implemented in the Swedish Annual Accounts Act by the European Union’s fourth directive about annual financial statements. In Sweden it is the national standard setting body RR (Redovisningsrådet) that ensures that the IASB’s standards are complied with. An example is the recommendation on impairments of assets, RR17, which was initiated in Sweden from 2002. RR17 gives the management a choice as to which methods should be used to write-down assets. The methods allowed give room for personal estimations. The aim of this study is to examine if impairments are used by the management to receive a true and fair view, if it is used in self-interest or because of institutional factors.

Hypotheses stemming from Positive Accounting Theory and Institutional Theory are tested by statistical analyses of the material collected from the listed Swedish companies.

The study shows that there is a significant connection between the size of the impairments and the companies’ remuneration on total capital and also between the size of the impairments and whether the company has a new managing director or not. Furthermore we see that something happened in 2004, which could derive from the coming transition to IAS/IFRS regulation.

Keywords: impairments, write-down, RR17, IAS 36, Agency Theory, Positive Accounting Theory, Institutional theory

Sammanfattning

Nedskrivningar – för en rättvisande bild eller i eget intresse? Den pågående övergången till mer internationella redovisningsregler och rekommendationer diskuteras just nu flitigt i Sverige. Samtidigt som den internationella harmoniseringen ska stärkas och jämförbarheten öka, finns oro för att en mängd nya valmöjligheter ger ett allt för stort spelrum för uppskattningar och bedömningar av företagsledningen.

Via EU:s fjärde bolagsdirektiv har begreppet ”rättvisande bild” kommit in i den svenska årsredovisningslagen och i Sverige har Redovisningsrådet förbundet sig att verka för att IASB:s standarder kommer till uttryck i de svenska rekommendationerna. Exempel på detta är den rekommendation om hur nedskrivning av värdet på en tillgång ska beräknas och redovisas, RR17, som införts i Sverige från och med år 2002. RR17 ger ett visst handlingsutrymme när det gäller vilken metod som ska tillämpas vid nedskrivning av anläggningstillgångar. De metoder som tillåts ger dessutom utrymme för subjektiva bedömningar. Genom att utgå från teorier som handlar om att människor är rationella och strävar efter att maximera sin egen nytta är syftet med denna studie att undersöka om nedskrivningar görs av företagsledningar för att uppnå en rättvisande bild, om nedskrivningar görs i eget intresse eller på grund av institutionella faktorer.

Genom att statistiskt analysera ett material som samlats in via granskning av de svenska börsföretagens årsredovisningar, testas hypoteser som är ställda utifrån Positive Accounting Theory och Institutionell teori.

Studien visar att det finns starka samband mellan nedskrivningarnas storlek och företagens räntabilitet på totalt kapital samt mellan nedskrivningarnas storlek och huruvida företagen gjort VD-byte eller inte. Dessutom konstateras att någonting händer år 2004 som skulle kunna härledas till den stundande övergången till IAS/IFRS.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	7
1.1 Bakgrund.....	7
1.2 Aktuell debatt	10
1.3 Problem.....	13
1.4 Problemformulering.....	13
1.5 Syfte	14
1.6 Kapitelsammanfattning – inledning.....	14
2. VETENSKAPLIG METOD	16
2.1 Kapitelsammanfattning – Vetenskaplig metod.....	19
3. TEORI	20
<i>Del I – Inledande teori</i>	20
3.1 Redovisningens syfte.....	20
3.2 Redovisningens teoretiska struktur.....	22
3.3 God redovisningssed och rättvisande bild	24
3.4 RR17	25
 <i>Del II – Tillämpad teori</i>	27
3.5 Agentteori.....	27
3.6 Positive Accounting Theory	29
3.7 Från Positive Accounting Theory till Institutionell teori	34
3.8 Institutionell teori	36
3.9 Sammanställning av hypoteser.....	41
3.10 Kapitelsammanfattning – teori	42
4. EMPIRISK METOD	43
4.1 Datainsamlingsmetod	43
4.2 Primär och Sekundärdata	44
4.3 Validitet och reliabilitet - felkällor.....	44
4.4 Bortfallsanalys.....	45
4.5 Operationalisering.....	46
4.6 Analysmetoder	54
4.7 Kapitelsammanfattning – empirisk metod	56
5. EMPIRISK ANALYS	57
5.1 Nedskrivningar	58
5.2 Hypotesprövning för 2002, 2003 och 2004 (bivariat analys)	60
5.3 Sammanfattning av hypotesprövning för 2002, 2003 och 2004 (bivariat analys).....	82
5.4 Hypotesprövning för 02, 02/03, 02/03/04 (bivariat analys).....	84
5.5 Sammanfattning av hypotesprövning 02, 02/03 och 02/03/04 (bivariat analys).....	87
5.6 Multipel linjär regression 02/03/04 (multivariat analys).....	88
5.6.1 <i>Positive Accounting Theory</i>	88
5.6.2 <i>Institutionell teori</i>	91
5.7 Bransch vs räntabilitet och skuldsättningsgrad.....	91
5.8 Kapitelsammanfattning – empirisk analys	92

6. SLUTSATSER	93
6.1 Slutsatser	93
6.1.1 <i>Görs 10% av nedskrivningarna i eget intresse?</i>	93
6.1.2 <i>Positive Accounting Theory vs Institutionell teori</i>	94
6.1.3 <i>Någonting händer år 2004</i>	97
6.2 Egna reflektioner	98
6.3 Förslag till fortsatt forskning	102
6.4 Kapitelsammanfattning – slutsatser	103
7. REFERENSER.....	104

BILAGOR 1 - 7

1. Inledning

Nedskrivningar – för en rättvisande bild eller i eget intresse? Redovisningsrådets rekommendation RR17, som behandlar nedskrivningar, trädde i kraft för räkenskapsår som påbörjades den 1 januari år 2002 eller senare. Rekommendationen är betydligt mer detaljerad än tidigare normgivning och den ställer stora och nya krav på värderingar när ett eventuellt nedskrivningsbehov ska bedömas. Dessa värderingar ger företagsledare ett visst handlingsutrymme som kan leda till ett agerande i eget intresse snarare än i företagets intresse. Ett sådant beteende står i strid med redovisningens syfte, kvalitativa egenskaperna och normgivarnas strävan efter redovisning som ger en rättvisande bild.

1.1 Bakgrund

Ett begreppsmässigt ramverk för redovisning kan vara baserat på *beslut* eller på *redovisningsskyldighet* (Ijiri, 1983). I ett ramverk baserat på beslut står beslutsfattaren (den som använder redovisningsinformationen) i centrum. Redovisningens syfte blir därför att förse beslutsfattare med information som är användbar för beslutsfattande. Vad denna information handlar om spelar inte någon större roll – mer information är alltid att föredra framför mindre (så länge det är kostnadseffektivt). Subjektiv information accepteras om den är användbar för beslutsfattaren.

I ramverk som grundar sig på redovisningsskyldighet står relationen mellan redovisningsskyldiga och redovisningsberättigade i fokus. De redovisningsskyldiga tillhandahåller och levererar redovisningsinformationen. De redovisningsberättigade använder sedan informationen i sin utvärdering av de redovisningsskyldiga. Enligt Sten Jönsson (1985) är detta, ”att någon är redovisningsskyldig gentemot någon för någonting”, själva kärnan i redovisning. Syftet med redovisning blir, enligt detta synsätt, att tillhandahålla ett rättvist system för informationsflödet mellan parterna. Den redovisningsberättigade har rätt att få veta samtidigt som den redovisningsskyldige har rätt att skydda sin integritet och sina affärshemligheter. Mer information är inte nödvändigtvis bättre

än mindre när man ser till helheten, det vill säga relationen mellan parterna. Subjektiv information kan skada (Ijiri, 1983:75).

Dagens begreppsmässiga ramverk innehåller bland annat de kvalitativa egenskaperna objektivitet och verifierbarhet, vilket är samma egenskaper som författarna Paton och Littleton redan på 1940-talet betonade som krav för att information ska betraktas tillförlitlig (Paton & Littleton, 1940:18).

De redovisningsberättigade har rätt till information med viss regelbundenhet, detta sker via olika rapporter. Genom dokumentationen (arkivering/register), som rapporterna bygger på, kan informationen dessutom granskas. När den redovisningsskyldige skapar informationen är han inte alltid neutral, vilket är fallet när det handlar om att skapa information som mäter hans prestation. Det ligger i människans natur att vilja ge en så bra bild som möjligt av sin prestation. Detta sker genom att man gör urskiljanden och är taktfull vid dokumentering och rapportering. Uppskattningar och bedömningar kan inte uteslutas helt, men utrymmet för dem måste begränsas så att inte objektiviteten riskeras (Ijiri, 1983:77). Svårigheterna ligger alltså i att skapa ett lagom omfattande och lämpligt utformat redovisningssystem.

Det finns olika teorier som handlar om att människor är rationella och strävar efter att maximera sin egen nytta. Agentteorin fokuserar på informationsasymmetri och den osäkerhet som uppstår däri. Företagsledningen (agenten) vet mer än ägarna (principalen). Jensen och Meckling har varit nyckelpersoner för utvecklingen av denna teori, som behandlar relationer och konflikter mellan agenter och principaler, vilken sedan Watts och Zimmerman använt när de utvecklade Positive Accounting Theory (Deegan, 2004:211). Principalen förutsätter att agenten agerar i eget intresse och kontrakterar därför agenten för att kunna begränsa dennes möjligheter till opportunistiskt beteende. Agentteorin ger en viktig förklaring till varför valet av redovisningsmetoder kan spela roll.

Positive Accounting Theory (PAT) handlar om hur redovisningsskyldiga uppträder och varför de agerar som de gör. Till skillnad från normativa teorier försöker PAT förklara och förutsäga redovisningspraxis (Gill-de-Albornoz & Illueca,

2005:280). PAT förutsätter att individer strävar efter att maximera sin egen förmögenhet, vilket kan förklara deras beteende. Förutom att skapa information till beslutsfattare (till exempel aktieägare) har redovisningen till uppgift att fördela företagets resultat mellan till exempel agenten och principalen. Båda uppgifterna har effekter för företagets intressenter. På samma gång som redovisningen är ett sätt att ”mäta” företagsledningens prestationer, ska den till exempel bestämma vilken summa som är tillgänglig för utdelning. I och med att redovisningen har ekonomiska konsekvenser har val av redovisningspolicy betydelse för företagets ledning. Därför kommer den att påverka vilka redovisningsmetoder som väljs och vilka uppskattningar och bedömningar som görs i den utsträckning som valen påverkar ledningens förmögenhet – de ekonomiska konsekvenserna motiverar valen (Collin et al., 2004:7f). PAT menar att företagsledare väljer redovisningslösningar (principer, rekommendationer och mätmetoder) i eget intresse eller i företagets intresse beroende på vilka kontrakt som finns (Scott, 2003:260).

Economic consequences is a concept that asserts that, despite the implications of efficient securities market theory, accounting policy choice can affect firm value. (Scott, 2003:259)

Sett i ett större sammanhang kan människors beteende förklaras av den Institutionella teorin som förklarar beteendet utifrån sociala och institutionella faktorer (Neu & Simmons, 1996:409f). Genom härmande, tvingande och normativa mekanismer anpassar sig människor och organisationer till sin omgivning (DiMaggio & Powell, 1983). Enligt Kristina Artsberg, är Institutionell teori för tillfället den teori som bäst speglar utvecklingen på redovisningsområdet (Artsberg, 2003:431). Institutionell teori fokuserar på att mänskliga aktiviteter uppvisar tröghet beroende på att vi har fått en viss vana att göra på ett visst sätt och att man därför tycker att det är det rätta sättet att göra det på. Den Institutionella teorin kan förklara varför det är så svårt att förändra redovisningen. Den försöker förklara hur normer växer fram, hur de införlivas och vad som avgör om de efterlevs.

1.2 Aktuell debatt

Converting to IFRS is more than changing from one set of accounting principles to another. It means that there are a number of significantly different financial accounting and disclosure requirements that will result in material financial reporting differences. (Ernst & Young, 2005, [www])

Converting is not just a technical exercise. It presents company executives with opportunities to challenge the way in which the company is viewed and evaluated by investors, other key stakeholders, and competitors. Every important decision that a company makes will be affected by IFRS, and it is essential that management is able to anticipate changes in market perception. (Ernst & Young, 2005, [www])

Den så kallade IAS-förordningen antogs av EU:s ministerråd den 7 juni 2002. Förordningen kräver att alla noterade företag ska upprätta sin koncernredovisning enligt IAS (International Accounting Standards), numera IFRS (International Financial Reporting Standards), från och med år 2005. Benämningen IFRS ersätter IAS även om innehållet i vissa standarder inte ändras. Från och med år 2002 får företagen använda IAS/IFRS, men från och med år 2005 ska dessa standarder användas i alla europeiska börsföretags koncernredovisning (Halling, 2004). Huruvida andra grupper av företag ska tillämpa IAS/IFRS får medlemsstaterna själva bestämma. Öhrlings PricewaterhouseCoopers hoppas att Sverige ska tillåta även andra företag att redovisa enligt IFRS. De menar att det för noterade företag skulle vara en ”onödig extra kostnad om alla dotterbolag skulle vara tvungna att även följa de svenska redovisningsnormerna” (Öhrlings PWC, [www]). Man menar också att eftersom att skyldigheten att använda IAS/IFRS i Europa nu är rättsligt fastställd måste företagen ta detta som en signal att påbörja övergångsprocessen på allvar.

I Sverige har Redovisningsrådet under senare år intensifierat arbetet med att utge rekommendationer baserade på IAS och normgivningen för börsnoterade företag har i relativt stor utsträckning anpassats till IFRS. Deloitte & Touche

påpekar dock att det fortfarande finns skillnader mellan IFRS och god redovisningssed i Sverige. I mars år 2004 fastställde IASB nya standarder (IFRS2-5) som saknar motsvarighet i svenska rekommendationer från Redovisningsrådet vilket, enligt Deloitte & Touche, innebär att skillnaderna mellan Redovisningsrådets rekommendationer och de standarder som Sverige har att följa från och med år 2005 ökar igen och dessa skillnader måste beaktas vid övergången till IFRS år 2005 (Deloitte Touche Tohmatsu , [www]).

KMPG menar att konverteringen till IFRS får stora konsekvenser, inte bara redovisningsmässiga, utan även affärsmässiga. Den internationella jämförbarheten kommer att öka, analytikerna kommer att ställa nya frågor, belöningsystem och pensionslösningar behöver ses över, liksom hanteringen av finansiella risker (KPMG, [www]). Thomas Jansson och Malin Hurtig (Balans, nr 3/2005, s 38) menar att en konsekvens av övergången till IFRS är att många företag också har ”upptäckt att de behöver utöka sin interna redovisningsutbildning för ekonomer”. Margaretha Levander och Anna Svedbom (2004) påpekar att börsbolagen fått kritik för bristande information om hur deras siffror påverkas av de nya årsredovisningsreglerna. Jan Buisman (Balans, nr 12/2005, s 36) tycker i ett samlande omdöme av övergången till IFRS att Sverige har tagit sina första steg i rätt riktning, men säger samtidigt att ”vi har en bit kvar till mål” och att de som ska göra årsredovisningar för år 2005 bör se över planeringen eftersom att det behövs mer tid.

I och med införandet av nya goodwillregler har det uppstått debatt kring huruvida dessa medför större utdelningar. Sven-Arne Nilsson (2005a) hävdar att den internationella redovisningsexpertisen tog fram nya goodwillregler, eftersom att de inte tyckte att godtycklig periodisk avskrivning av Goodwill gav användbar information. Istället för avskrivningar innebär de nya reglerna värdenedgångsprövning och eventuell nedskrivning och de ska definitionsmässigt bättre återge underliggande ekonomiska förhållande. Nilsson menar att om de nedskrivningar av Goodwill som görs efter värdenedgångsprövning inte är mindre än de avskrivningar som inte längre görs, redovisas ett större eget kapital i

koncernen. Han frågar sig därefter om ”det då inte bara ser ut att finnas mer att dela ut utan faktiskt finns mer att dela ut”. Thorell (2005) menar att ”när goodwill inte lägre rutinmässigt ska skrivas av, kan det plötsligt se ut som om det finns mer pengar i bolaget att dela ut” och han fortsätter med att konstatera att det är ”en farlig synvilla” eftersom att de underliggande ekonomiska förhållandena ju inte påverkas.

Göran Arnell (Munkhammar, 2003) anser att de nya goodwillreglerna kan medföra att det i lågkonjunktur blir mycket stora nedskrivningar och att ”detta kan leda till väldigt ryckiga resultat”.

Peter Malmqvist (2005a) skriver i Dagens Industri att den kritik som framförts mot de nya redovisningsreglerna är grovt överdriven. En av de största förändringarna genom införandet av IFRS är redovisningen av omstruktureringskostnader i samband med företagsförvärv. Tidigare har företagen kunnat redovisa dessa som en tillgång och belastat resultatet med en utspridd kostnad på upp till 20 år (via avskrivningar på goodwill). Nu ska kostnaden tas direkt, vilket många beslutsfattare är irriterade över. Malmqvist menar att de svenska företagen har klarat övergången till de nya reglerna väldigt bra. Det beror dels på att Redovisningsrådet tidigt valde att anpassa reglerna till IAS, dels på att vi i Sverige har en väldigt god redovisningstradition inom de börsnoterade företagen.

Nilsson (2005b) anser däremot att IFRS öppnar för en mängd val och spelrum för bedömningar av företagsledningen, vilket för med sig en farlig ”avobjektivering” av balansräkningen. I en replik till detta säger Malmqvist (2005b) att det innebär problem i och med att man ska lyfta in så kallade verkliga värden i redovisningen, inte minst när det gäller att verifiera värdet. Att vi däremot ”skulle riskera att få en sorts hela havet stormar i balansräkningen, där omvärderingar åker upp och ner är överdrivet”. Nilsson (2005c) menar att det spontant är lätt att hålla med Malmqvist om att information baserad på verkligt värde ger en utmärkt kompletterande bild, men att detta nog är ett för enkelt sätt att se på de nya redovisningsreglerna.

Lars Träff (2005) menar att ”ett större inslag av bedömningar beträffande ändrade marknadsvärden leder dock till ökad volatilitet som i sin tur kan leda till en ökad osäkerhet om redovisningen”. Han påstår också att det finns ”en risk för ett ökat inslag av transaktioner som huvudsakligen görs för att uppnå vissa redovisningsmässiga effekter – en utveckling som ingen är betjänt av”.

1.3 Problem

För att kunna tillgodose användarnas olika informationsbehov på bästa sätt måste det ställas kvalitetskrav på redovisningen. Det handlar bland annat om relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet (Smith, 2000:24f). När det gäller redovisningens tillförlitlighet, det vill säga förmåga att avbilda en ekonomisk verklighet i företaget, är neutralitet ett minimikrav. Kravet på neutralitet riktar sig mot ”varje form av frisering av redovisningen av ’kosmetiska’ skäl, det vill säga varje anpassning av redovisningen för att ge den bild man vill visa utåt snarare än den bild man egentligen tror på” (Smith, 2000:28). När det ges utrymme för uppskattningar och subjektiva bedömningar i redovisningen hotas neutraliteten. Dessutom riskeras jämförbarheten både över tiden och mellan företag genom att sådana uppskattningar och bedömningar kan tillämpas.

Enligt vad Ernst & Young fått erfarat är nedskrivningar ett av de områden som ger upphov till mest bekymmer och svårigheter, bland annat eftersom att de nya rekommendationerna innebär att företag ska tillhandahålla information som man inte behövt göra förut. Sådan information gäller till exempel antaganden om framtida prestationer (Ernst & Young, 2005, [www]).

1.4 Problemformulering

Enligt teorin väljer företagsledare (”redovisningsskyldiga”) att göra uppskattningar och bedömningar utifrån eget intresse. De har dessutom ett informationsövertag gentemot de redovisningsberättigade (ägare, investerare, kreditgivare, med flera). Genom att utgå från teorin undersöks i denna studie vilka effekter Redovisningsrådets rekommendation om nedskrivningar, RR17, har i

praxis. Använder företagsledningarna de uppskattningar och bedömningar som RR17 ger utrymme för i eget intresse? Använder de nedskrivningar för att visa en rättvisande bild eller för att i eget intresse justera/manipulera redovisningen? Kan företagsledningens handlande istället härledas till företagets institutionella omgivning?

1.5 Syfte

I första hand är syftet med studien att, med hjälp av Agentteori och Positive Accounting Theory, förklara om de på Stockholmsbörsen noterade företagens ledningar använder nedskrivningar av andra skäl än att det finns nedskrivningsbehov. Görs nedskrivningar i eget intresse? I andra hand är syftet att undersöka om företagsledningarnas agerande kan förklaras med Institutionell teori.

1.6 Kapitelsammanfattning – inledning

Beroende på vilket begreppsmässigt ramverk man utgår ifrån får redovisningen olika syfte. Syftet kan vara att förse beslutsfattare med information eller att tillhandahålla ett rättvist system för informationsflödet mellan redovisningsskyldiga och redovisningsberättigade.

Det finns olika teorier som handlar om att människor är rationella och strävar efter att maximera sin egen nytta. Agentteorin handlar om informationsasymmetri och den osäkerhet som uppstår däri. Positive Accounting Theory är inriktad på redovisningsskyldiga, hur de uppträder och varför de gör som de gör. Institutionell teori ser människans beteende ur ett större sammanhang.

Den pågående övergången till mer internationella redovisningsregler och rekommendationer diskuteras just nu flitigt i Sverige. Samtidigt som den internationella harmoniseringen ska stärkas och jämförbarheten öka, finns oro för att en mängd nya valmöjligheter ger företagsledningen ett allt för stort spelrum för uppskattningar och bedömningar.

De kvalitetskrav som ställs på redovisningen handlar bland annat om relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet. När det ges utrymme för uppskattningar och subjektiva bedömningar hotas tillförlitligheten och jämförbarheten. Ett område som öppnar för sådana uppskattningar och bedömningar är de nya reglerna om nedskrivningar av ett företags tillgångar.

Denna studies syfte är att utifrån teorin försöka förklara företagsledningars beteende kring nedskrivningar – används de för att ge en rättvisande bild eller i eget intresse?

2. Vetenskaplig metod

Tanken med denna studie är att genom deduktion analysera och tolka ett objektivt insamlat datamaterial och inta ett neutralt, öppet och framför allt kritiskt förhållningssätt. Generaliseringar söks inte genom spekulationer utan genom att studera observerbara och mätbara förhållanden och situationer. Kunskap nås via empiriska metoder. En förutsättning för att studien ska vara vetenskaplig är dessutom att teorierna som används är falsifierbara eftersom de aldrig kan verifieras, utan endast komma att betraktas som tillfälliga sanningar. Att motivera val av metod och teori är viktiga moment. Rätt utformning av hypoteser är avgörande för studiens vetenskaplighet.

Enligt den första delen av studiens syfte utgör Agentteori och Positive Accounting Theory utgångspunkter för antagande om företagsledningars opportunistiska beteende. Avsikten är att via hypoteser testa om de valda teorierna kan förklara om ett företags ledning väljer att använda de uppskattningar och bedömningar, som RR17 om nedskrivningar ger utrymme för, i eget intresse.

Då kritik har riktats mot PAT, som menar att företagsledningens beteende endast beror på en strävan att maximera sin egen förmögenhet, har studien även som syfte att undersöka om beteendet istället kan förklaras utifrån Institutionell teori. Kritiken mot PAT kommer bland annat från Markus Milne (2002:370) som menar att positivistiskt inriktad redovisningsforskning har misslyckats med att tillföra tydliga argument för att företagsledningar i eget intresse strävar efter att maximera den egna nyttan. Milne menar att det även finns sociala faktorer att ta hänsyn till.

Forskningen kring företagsledningars opportunistiska beteende, liksom teorier på området, är omfattande. Denna studies teoretiska intresse består i att eventuellt kunna förstärka de valda befintliga teorierna. Enligt filosofen Karl Poppers falsifikationsteori kan en teori inte verifieras. Om undersökningar och hypotesprövning stödjer befintliga teorier blir dessa endast att betrakta som

tillfälliga sanningar. Det som enligt Popper skiljer vetenskapliga teorier från andra är att de vetenskapliga teorierna i princip kan motbevisas, falsifieras, av observationer som ger ett annat resultat än vad teorin förutsäger (Holmberg, 1983:12).

I syftet anges de teorier som är studiens utgångspunkt, därför blir inte en induktiv ansats, som syftar till att bygga upp en teori, tillämplig. I den här studien används istället en deduktiv ansats och testning av hypoteser vilka härleds ur befintlig teori. Ämnet är inte nytt och en teoretisk referensram kan definieras. Viktiga moment för att kunna dra generella slutsatser är utformningen av hypoteserna liksom att uttrycka sambanden mellan de olika variablerna och bestämma hur observation och mätning ska gå till (Saunders et al., 2003:85f).

Objektiv forskning kring observerbara förhållanden och situationer, enligt en deduktiv nomotetisk metod, kan möjliggöra generaliseringar. Sökande efter generaliseringar motiverar en nomotetisk studie och en typisk kvantitativ undersökning med ”många observationer” har valts framför en typisk kvalitativ med ”många aspekter” (Saunders et al., 2003:83ff). Syftet är inte att förstå och tolka, utan att förklara och beskriva om företagsledningar använder nedskrivningar i eget intresse eller om deras beteende kan förklaras av omgivningens påtryckningar.

Att samla in data via intervjuer är, i och med det begränsade tidsutrymmet, inte lämpligt för studien då tillräckligt många intervjuer för möjlighet att generalisera och dra slutsatser som gäller för hela populationen inte kan göras (Saunders et al., 2003:100f;253). Att använda enkäter skulle kunna ge ett tillräckligt stort urval för att kunna dra slutsatser om hela populationen, men av erfarenhet är svarsfrekvensen vid de flesta typer av enkäter relativt låg och risken finns att de som svarar inte är representativa för hela populationen (Saunders et al., 2003:156;284).

Valet att genomföra en dokumentstudie beror dock främst på att vissa områden är känsliga och att det då finns risk för att personer vid intervju eller enkät förmedlar ”fakta” som stämmer med den bild de vill förmedla (Artsberg, 2003:48).

Genom att studera företagens årsredovisningar undersöks vilka uppgifter och upplysningar som ges till de redovisningsberättigade. Vid intervju eller enkät har de redovisningsskyldiga möjlighet att uppge ”det som de vet är rätt och riktigt” och inte vad eller hur de faktiskt gör. Vi ser årsredovisningen som ett slags ”bevis” för hur företagen redovisat. Att en årsredovisning inte ger en helt sann, tillförlitlig och objektiv bild av företagens ekonomiska ställning, utan är anpassad efter företagsledningens egenintresse, är ett antagande som är utgångspunkten för hela studien. Risken finns att läsaren av en årsredovisning blir vilseledd. Studiens syfte är att undersöka om det finns några samband mellan de valda teorierna och hur företagen använder nedskrivningar (vilka är en del av årsredovisningen som läsaren har svårt att kontrollera). Det är således inte sanningshalten i årsredovisningarna som studeras och bedöms, utan vilka ”mönster” i företagsledningens agerande som kan utläsas utifrån valda teorier och ställda hypoteser.

Genom att inta ett kritisk förhållningssätt till det studerade materialet söks bevis för företagsledningars eventuella opportunistiska beteende. Subjektivitet i det studerade materialet torde därför snarare kunna ses som ett konstaterande än som en risk då vi är medvetna om och räknar med att ett egenintresse från företagsledningarnas sida finns och påverkar företagens redovisning.

Eftersom att studien har ett förklarande syfte, hur man *gör*, är de normativa teorier som finns på redovisningsområdet inte tillämpliga då dessa föreslår hur man *bör göra* (Deegan, 2004:4).

Politiskt ekonomiska teorier som Legitimacy Theory och Stakeholder Theory blir inte heller tillämpliga. Legitimitetsteorin menar att företag ständigt försöker försäkra sig om att de verkar inom de gränser och normer som finns i deras omgivning. De vill förvissa sig om att deras handlingar uppfattas som legitimerade av de utomstående intressenter som företaget har direkt anknytning till (Deegan, 2004:253f). Legitimitet innebär att ett företags värderingar stämmer överens med de värderingar som, för företaget, viktiga intressenter har. I vår studie utgår vi från ett institutionellt perspektiv där legitimitet kan ses som

synonymt med en institutionaliseringsprocess i vilken företaget tar efter allmänt accepterade strukturer och procedurer (Ljungdahl 1999:45f). I Stakeholder Theory sätts inte bara investerarna i fokus, utan också anställda, företagsledningen, kunder, leverantörer, långgivare, media, stat och kommun med flera (Deegan, 2004:251). Teorin behandlar de intressenter som finns i företagens omgivning och hur förväntningarna från vissa intressenter har större eller mindre inverkan på företags strategier, vilket i sin tur får konsekvenser för hur de olika intressenternas förväntningar ska förvaltas (Deegan, 2004:267f). Stakeholder Theory har kritiserats för att inte ta hänsyn till de informella reglerna som finns i samhället (Lépineux, 2005:99). Studien riktar sig mot relationen mellan ett företags ägare och dess ledning och förutsätter att informella faktorer påverkar företagsledningens agerande. Därför blir institutionell teori istället den teori som blir bäst tillämplig när vi tar hänsyn till företagens omgivning.

2.1 Kapitelsammanfattning – Vetenskaplig metod

Studien utgår från Agentteori, Positive Accounting Theory samt Institutionell teori och det teoretiska intresset består i att, genom deduktion analysera ett insamlat material och därefter eventuellt kunna förstärka de valda teorierna. Enligt filosofen Poppers falsifikationsteori kan en teori inte verifieras – endast falsifieras.

Materialet som studien bygger på samlas in genom granskning av årsredovisningar. Att årsredovisningar inte ger en helt sann, tillförlitlig och objektiv bild av företagens ekonomiska ställning, utan är anpassade efter företagsledningens egenintresse, ses i studien inte som en risk. I stället är detta antagande utgångspunkten för hela studien. Genom att inta ett kritiskt förhållningssätt till det insamlade materialet söks bevis för företagsledningars eventuella opportunistiska beteende.

3. Teori

I del I görs en redogörelse för redovisningens syfte och teoretiska struktur. Dessutom görs en presentation av begreppet rättvisande bild samt av Redovisningsrådets rekommendation RR17 som behandlar nedskrivningar. I del II presenteras de teorier som tillämpas för att enligt uppsatsens syfte kunna förklara företagsledningars beteende kring nedskrivningar.

Del I – Inledande teori

3.1 Redovisningens syfte

Utifrån den teoretiska ansats man väljer får redovisningen olika syfte. Den *klassiska ansatsen*, kan hänföras till bland andra Paton och Littleton (Jönsson, 1985:14). I och med att företagets ledning och investerare har glidit allt längre ifrån varandra och ägandet har blivit allt mer spritt, har verifierbara och objektiva bevis blivit en viktig del av redovisningen. Dessa bevis är viktiga i redovisningens roll som skapare av tillförlitlig information (Paton & Littleton, 1940:18). Paton och Littleton utgår från att det finns en konflikt mellan företagsledningen och användare av redovisningsinformationen. Syftet med redovisningen blir då att skydda till exempel investerare från företagsledningens manipulerande (Artsberg, 2003:71).

I den så kallade Trueblood-rapporten, som utarbetades år 1973 av AICPA, fastslogs att huvudsyftet med extern redovisning är att tillhandahålla information som är till nytta vid ekonomiska beslut. Denna definition används i FASB:s ”Conceptual Framework” som var det första försöket att åstadkomma en samlande grund och underlag för normbildningen (Nilsson, 2002:17). Det synsätt, som betonar redovisningens informationsroll, kallas *beslutsanvändbarhetssynsättet*, vilket har tagits in i FASB:s ramverk. Redovisningen intar en serviceroll och investerare sätts i fokus. Enligt detta synsätt ska redovisningen vara användbar framför allt för dem som ska fatta beslut om de ska köpa, sälja eller behålla ett företags aktier. För att investerarna ska kunna ha nytta av

redovisningsinformationen krävs det att den är relevant och tillförlitlig, vilket Paton och Littleton betonade redan på 1940-talet. Beslutsanvändbarhetsansatsen ser redovisningen ur kapitalmarknadens perspektiv och den blir då ett hjälpmedel vid ekonomiskt beslutsfattande (Artsberg, 2003:74f). I IASB:s ramverk, som Redovisningsrådet översatt, består redovisningens användare i stort sett av de intressenter som finns i den, enligt företagsekonomisk teori, välkända intressentmodellen (Nilsson, 2002:19). Här är inte bara investerarna i fokus, utan också anställda, företagsledningen, kunder, leverantörer, långivare, media, stat och kommun med flera (Deegan, 2004:251).

Eftersom att redovisningen avser en förfluten period bör den avbilda vad som faktiskt har hänt, vilket är förknippat med hur företagets situation ser ut i slutet av året. På grund av kravet på verifierbarhet försöker man undvika osäkra framtidsbedömningar, vilket kan gå ut över kraven på relevans och tillförlitlighet. För att kunna värdera tillgångar och skulder måste man därför göra en bedömning av det värde som tillgångarna och skulderna kan tänkas ha för företaget i framtiden. Detta innebär uppskattning av till exempel nyttjandeperiod. Ett redovisningsproblem uppstår därför i att ”ta hänsyn till en osäker framtid när man skall bedöma vad som faktiskt har hänt” (Smith, 2000:45f).

Information Economics, är en ansats som utgår från mikroekonomisk teori och behandlar information som en marknadsvara som inte är fritt åtkomlig. Den som betalar ett högre pris får bättre och mer information. Vilken information som produceras beror på marknadens efterfrågan (Artsberg, 2003:77, Jönsson 1985:15). Mer information antas minska risken genom att det ger bättre prognoser (Artsberg, 2003:77).

Om man fokuserar på det sammanlagda samhällsliga värdet av redovisningen, föreligger en *samhällsansats* där till exempel politiska processer är viktiga.

Ijiri (1983) utgår, liksom Paton och Littleton, från den konflikt som finns mellan företagsledare och användare av redovisningsinformation. Däremot menar han att det inte är redovisningens uppgift att förse användarna med information för beslutsfattande, utan att förse intressenter med information som kan vara till hjälp

för att bedöma huruvida företagsledningen fullgjort sin förvaltning på ett tillfredsställande sätt och om de kan beviljas ansvarsfrihet (Artsberg, 2003:71). Till skillnad från beslutsanvändbarhetsansatsen, sätter Ijiri redovisningsskyldigheten, relationen mellan redovisningsskyldiga och redovisningsberättigade, i fokus snarare än att producera information som är användbar för ekonomiskt beslutsfattande. Man måste ta hänsyn till att på samma gång som intressenter har rätt att få information har företag rätt att skydda sina affärshemligheter (Ijiri, 1983:75).

3.2 Redovisningens teoretiska struktur

Begreppsmässiga ramverk är avsedda att utgöra en enhetlig grund och någorlunda oomtvistad gemensam referensram som utgångspunkt när redovisningsnormer och redovisningsrekommendationer utformas (Nilsson, 2002:18). De flesta begreppsmässiga ramverk är baserade på beslutsanvändbarhet, de är riktade mot användaren (Ijiri, 1983:75). Redovisningens syfte i dessa ramverk är att tillhandahålla information som är användbar vid ekonomiskt beslutsfattande. Det ramverk som år 1979 gavs ut av FASB har stått modell för de flesta övriga ramverk. I Sverige har Redovisningsrådet valt att direkt översätta IASB:s (före detta IASC) ramverk, som utvecklades på 1980-talet. Översättningen utkom år 1995. Förutom att definiera redovisningens användare och syfte fastslås de två grundläggande antagandena om redovisning enligt bokföringsmässiga grunder och om företagets fortlevnad. Därefter preciseras finansiella rapporters önskvärda *kvalitativa egenskaper*: begriplighet, relevans, tillförlitlighet och rättvisande bild. Dessa kvalitéer åstadkoms genom exempelvis jämförbarhet och neutralitet. Ramverkets definitioner av finansiella rapporters huvudsakliga beståndsdelar är av stor betydelse för normgivningen. Genom resultat- och balansräkningar ska företaget informera om resultat och finansiell ställning (Nilsson, 2002:19f).

Även om kritik har riktats mot de begreppsmässiga ramverken torde man utifrån redovisningens syfte kunna härleda vissa grundläggande redovisningsprinciper som utgår från ett antal grundläggande antaganden (*postulat*). Dessa antaganden handlar om avgränsad redovisningsenhet, måtenhet och mätperiod, dessutom görs

antaganden om företagets fortlevnad. Ur redovisningens syfte och ur postulaten härleds redovisningsprinciper som är en slags allmänna regler. För att åstadkomma en redovisning enligt god redovisningssed preciseras och förklaras principerna i redovisningsnormer genom olika tillämpningsregler (Nilsson, 2002:25ff). Principerna finns inte i själva ramverken utan återfinns i till exempel lagstiftningen. I den svenska årsredovisningslagen finns principer om till exempel rättvisande bild, försiktighet, periodisering och realisation (ÅRL 2 kap 3-6§§).

Gränsen mellan postulat och principer är ofta diffus och normgivare definierar strukturen på olika sätt. Redovisning enligt bokföringsmässiga grunder betraktas av IASB som ett grundläggande antagande, men enligt angloamerikansk tradition betraktas det som en redovisningsprincip (Nilsson, 2002:25ff).

Normgivningsprocessen är inte enbart av teknisk natur, utan är i högsta grad en politisk process. De slutgiltiga rekommendationerna handlar inte alltid om ”rätt svar”, utan att ta hänsyn till olika gruppers stridande intressen. De redovisningsberättigade vill ha så mycket information som möjligt, medan de redovisningsskyldiga kan motsätta sig att lämna ut mer information på grund av till exempel ökade kostnader (Chee Chiu Kwok & Sharp, 2005:75).

Förutom politisk påverkan har också de tidigare processer som normgivaren tagit del av betydelse för normgivningen. Av dessa kan man få viktiga erfarenheter och tidigare processer påverkar på så sätt den fortsatta normgivningen (Hjelström, 2005). Mohamed Hussein (1981:30) menar att normgivningen är en social process och att den sociala strukturen, normer och attityder är faktorer som påverkar.

3.3 God redovisningssed och rättvisande bild

Balansräkningen, resultaträkningen och noterna skall upprättas som en helhet och ge en rättvisande bild av företagets ställning och resultat. Om det behövs för att en rättvisande bild skall ges, skall det lämnas tilläggsupplysningar. Om avvikelse görs från vad som följer av allmänna råd eller rekommendationer från normgivande organ, skall upplysning om detta och om skälen för avvikelsen lämnas i en not. (ÅRL 2:3 §)

Begreppet *rättvisande bild* ("True and Fair View") kommer ursprungligen från brittisk redovisning och innebär att redovisningens helhet ska ge en rättvisande, korrekt bild av företagets ställning och resultat. Redovisningens informationsfunktion prioriteras. I och med Storbritanniens EU-inträde blev begreppet upphöjt till övergripande princip i EU:s fjärde bolagsdirektiv. Via bolagsdirektivet har "rättvisande bild" kommit in i den svenska årsredovisningslagen (Smith, 2000:76). Enligt Stellan Nilsson (2002:15f) har vissa författare ansett att begreppen "rättvisande bild" och "god redovisningssed" ska anses synonyma. Nilsson fastslår vidare att lagstiftaren inte kan ha ansett att så är fallet då båda begreppen var för sig i olika paragrafer intagits i årsredovisningslagen. Rättvisande bild är snarare en del av bakgrunden till god redovisningssed, även lagar och praxis bör inkluderas som delar i begreppet. Artsberg menar att skillnaden mellan god redovisningssed och rättvisande bild är att god redovisningssed är ett begrepp som traditionellt sett refererar till redovisningsprocessen, hur företagen redovisar, medan rättvisande bild sätter användaren och produkten i fokus. Rättvisande bild är ett begrepp där helheten ska bedömas, inte de enskilda reglerna, för att inte årsredovisningsläsarna ska vilseledas (Artsberg, 2003:157). Intressenterna ska kunna lita på att innehållet i årsredovisningen följer god redovisningssed och att den ger en sann och rättvis bild av företaget (Grönlund et al., 2005:23). I förarbetena till årsredovisningslagen betecknades god redovisningssed som "... en allmän rättslig standard grundad

framför allt på – utöver lag – förekommande praxis och rekommendationer” för att förtydliga innebörden av begreppet (prop. 1995/96:10).

En rättvisande bild innebär att man bör upplysa om alla förhållanden som är kända, oavsett om detta innebär en alltför optimistisk bild av ett företags ekonomiska ställning, vilket står i strid med till exempel försiktighetsprincipen. En del redovisningsteoretiker menar att en rättvisande bild är en målsättning som kan uppnås genom tillämpning av sunda redovisningsprinciper. Enligt förarbetena till den nya årsredovisningslagen bör en rättvisande bild åstadkommas genom tilläggsupplysningar, inte genom avvikelser från lagen (Nilsson, 2002:41f). Enligt en typisk kontinental tolkning innebär rättvisande bild att redovisningen ska upprättas i enlighet med lagar och rekommendationer, medan en utpräglad anglosaxisk tolkning innebär att det ska vara tillåtet att avvika från både lagar och rekommendationer om det är nödvändigt för att rättvisande kunna avbilda verkligheten i företag. IASB har stått för den huvudsakliga internationella standardiseringen på redovisningsområdet. IASB, liksom FASB, har utvecklat sina standarders utifrån den anglosaxiska traditionen. Redovisningsrådet har förbundit sig att verka för att IASB:s standarder kommer till uttryck i de svenska rekommendationerna (Smith, 2000:76f).

Rekommendationerna ger uttryck för hur redovisningen bör vara utifrån principer och ramlagar. Praxis uttrycker hur det blir när principer, ramlagar och rekommendationer används i verkligheten. Målet med principer, ramlagar och rekommendationer är att finna, tillämpa och utveckla god redovisningssed, så att redovisningspraxis leder till att intressenterna får en rättvisande bild av företagets verksamhet (Grönlund et al., 2005:23f).

3.4 RR17

De svenska redovisningsnormerna anpassas i allt större utsträckning till de internationella. Från och med år 2002 infördes RR17 som behandlar hur nedskrivning av värdet på en tillgång ska beräknas och redovisas. RR17 är en direkt översättning av IAS 36, *Impairment of Assets*. IAS 36 antogs av IASB (f.d. IASC) år 1998 och reviderades år 2004 (Deloitte Touche Tohmatsu, 2006, [www]).

Under år 2001 utkom FAS 144, *Accounting for the Impairment or Disposal of Long-Lived Assets*, (tidigare FAS 121, som utkom år 1995), vilket är FASB:s motsvarighet till rekommendation om nedskrivningar. FAS 144 innebär samma problem med uppskattningar och bedömningar som RR17 i och med att företagen ska göra rimliga och lämpliga antaganden om till exempel en tillgångs förväntade ekonomiska livslängd. En studie av Alan Reinstein och Gerald Lander (2004:411) bland 400 revisorer, redovisningsansvariga och finansanalytiker visar dock att de anser att FAS 144 leder till bättre finansiell rapportering än vad föregångaren FAS 121 gjorde.

RR17:s syfte är att beskriva de metoder som företag ska använda för att tillförsäkra att dess tillgångar inte är upptagna till ett högre värde än återvinningsvärdet (det högsta av en tillgångs nettoförsäljningsvärde och nyttjandevärde). Rekommendationen ger ett visst handlingsutrymme när det gäller vilka uppskattningar och bedömningar som kan göras vid nedskrivningar av anläggningstillgångar. RR17 ger på så sätt utrymme för subjektivitet. År 2002 noterade Stockholmsbörsen att det förelåg brister och frågeställningar i och med att det fanns indikationer på värdenedgång utan att nedskrivning skett samt brister i upplysningskraven. Vid genomgången för år 2003 noterades att bristerna och frågeställningarna fortfarande förelåg (Börsbolagens årsredovisningar 2003).

Praxis avseende nedskrivningar tog innan RR17 sikte på att nedgången i värde skulle vara varaktig. Enligt årsredovisningslagen 4:5 § (som före införandet av RR17 var den enda regeln kring nedskrivningar) ska nedskrivning ske om värdenedgången bedöms vara bestående:

Har en anläggningstillgång på balansdagen ett lägre värde än det värde som följer av 3 § och 4 § [i princip anskaffningsvärdet] första stycket, skall tillgången skrivas ned till detta lägre värde, om det kan antas att värdenedgången är bestående. (ÅRL 4:5 §)

I RR17 anges inget varaktighetskriterium. Istället ska en tillgång skrivas ned så snart redovisat värde överstiger återvinningsvärdet. I Balans (nr 11/2001, s 35f) skriver Peter Nyllinge och Mikael Winkvist att det dock inte finns någon konflikt

mellan ÅRL och RR17. Detta eftersom att återvinningsvärdet avser det högsta av nettoförsäljningsvärde och nyttjandevärde. Då nyttjandevärdet, som utgörs av nuvärdet av framtida avkastning, beräknas ska hänsyn tas även till förväntad framtida utveckling. Därför kan varaktighetskriteriet anses uppfyllt. Vidare skriver Nyllinge och Winkvist att i jämförelse med tidigare praxis är RR17 betydligt mer detaljerad. Detta gäller både när bedömning av nedskrivningsbehovet ska göras och hur beräkningar av nedskrivningsbeloppet ska ske. Nyllinge och Winkvist drar slutsatsen att RR17 ställer stora och delvis helt nya krav på värderingar vid bedömning av eventuellt nedskrivningsbehov, vilket innebär nya utmaningar för företagen, men också för revisorerna (Ibid).

För en sammanfattning av innehållet i RR17 se *bilaga 1*.

Del II – Tillämpad teori

3.5 Agentteori

We define an agency relationship as a contract under which one or more persons (the principal(s)) engage another person (the agent) to perform some service on their behalf which involves delegating some decision-making authority to the agent. If both parties to the relationship are utility maximizers there is good reason to believe that the agent will not always act in the best interests of the principal.
(Jensen & Meckling, 1976:308)

Agentteorin utgår från att människor är rationella och strävar efter att maximera framför allt sin egen ekonomiska nytta, sin förmögenhet. I fokus är relationer och konflikter mellan de aktörer som också fokuseras i synsättet om redovisningsskyldighet (Artsberg, 2003:84). De redovisningsskyldiga, företagsledningen, är agenter och de redovisningsberättigade, ägarna, är principaler. Enligt Jensen och Meckling antas principaler vara riskneutrala på grund av att de har spritt risken i sin aktieportfölj. Agenterna, däremot, är

riskaversa på grund av att deras risk inte är diversifierad (Brandes et al., 2005:99f). Att helt försöka tillgodose den ena partens intresse görs på bekostnad av den andra partens intresse. I sitt kortsiktiga tänkande vill företagsledningen visa ett högt värde på företaget som gör det enklare att låna kapital, vilket kan få negativa konsekvenser för företagets överlevnad på lång sikt (Gomez-Mejia et al., 2005:1514).

Eftersom att agentens och principalens egenintresse inte är det samma uppstår en konflikt. Principalen förväntar sig att agenten agerar i eget intresse. Ägarna kontrakterar företagsledningen för att försäkra sig om att det agerande som är till nytta för ledningen också är till nytta för företaget (Deegan, 2004:211ff). Kontrakten innehåller incitament för företagsledningen att agera i ägarnas intresse. Sådana incitament kan till exempel vara resultatbaserad bonus eller bonus efter hur väl budgetmålen uppfyllts (Smith, 2005:757). Om inte kontrakt existerar kommer företagsledningen att få ”betala” för ägarnas förväntningar om opportunistiskt beteende. Ägarna utjämnar då det förväntade opportunistiska beteendet genom låg ersättning till företagsledningen. Därför är det även i företagsledningens intresse att ingå ett kontraktsförhållande (Deegan, 2004:211f).

Principalen, ägarna, antas vara ansvariga för att välja informationssystem. Det är sedan agenterna, företagsledningen, som agerar och tar de löpande besluten i verksamheten. Därför måste ägarna välja ett system som gör att företagsledningen, med utgångspunkt i tillgänglig information, tar beslut som är i ägarnas intresse, det vill säga till nytta för dem. Problem uppstår i och med att ägarnas egna intresse inte motsvarar företagsledningens egna intresse som ju styr deras handlande (Hendriksen & Van Breda, 1992:207).

Agentteori bygger på att det finns informationsasymmetri, det vill säga agenten har ett informationsövertag. *Adverse Selection* uppstår för att företagsledningen vet mer om det nuvarande tillståndet och framtida utsikter för företaget än vad ägarna vet. Det finns flera möjligheter för företagsledarna att utnyttja sitt informationsövertag på ägarnas bekostnad, till exempel kan de lämna ut snedvriden information vilket kan bli ofördelaktigt för ägarna (Scott, 2003:7f).

I och med separationen av ägarskapet och kontrollen av företaget uppstår *Moral Hazard*. Det blir omöjligt för ägarna och kreditgivarna att kontrollera

omfattningen och kvaliteten på företagsledningens prestation. Detta kan leda till att företagsledningen blir frestad att inte göra sitt bästa, för att sedan skylla en eventuell försämring av företagets prestation på något som är utanför deras kontroll (Ibid).

Då principalen delegerar beslutsfattande till agenten, separeras ägarskapet och kontrollen av företaget (Scott, 2003:8). I ett företag där ägarskap och företagsledning sammanfaller finns ingen informationsasymmetri och ägarstrukturen är därför stark. Ägarstrukturen är svag när ägarskapet är spritt och/eller skiljt från ledningen.

3.6 Positive Accounting Theory

...we assume that individuals act to maximize their own utility. In doing so they are resourceful and innovative. The obvious implication of this assumption is that management lobbies on accounting standards based on its own self-interest. (Watts & Zimmerman, 1978:113)

På 1970-talet utvecklade Watts och Zimmerman en redovisningsteori, Positive Accounting Theory (PAT), som använde kontraktsteori och argument om politiska kostnader för att förklara och förutsäga utgången av de valmöjligheter som företagen har när de redovisar, men även hur de utövar påtryckningar på olika normgivare. Kontraktering och argument kring politiska kostnader fokuseras fortfarande i studier om redovisningens valmöjligheter (Beattie, 2005:105).

Den informationsasymmetri som enligt Agentteorin existerar mellan agenter och principaler är utgångspunkten i Positive Accounting Theory. I strävan efter att maximera sin egen nytta är företagsledningen innovativ och väljer, i samband med redovisningen, att göra uppskattningar och bedömningar i eget intresse (Watts & Zimmerman, 1978:113). Försök från principalens sida att kontrollera agenten via kontrakt, till exempel bonus, kan istället bli incitament för kreativ bokföring från företagsledningens sida (Deegan, 2004:39). Watts och Zimmerman vill förklara och förutsäga redovisningspraxis, de skriver att PAT...

...is concerned with explaining accounting practice. It is designed to explain and predict which firms will and which firms will not use a particular method of valuing assets, but it says nothing as to which method a firm should use. (Watts & Zimmerman 1986:7)

Genom redovisningen och den rapportering som de redovisningsberättigade har rätt till kontrollerar de hur väl företagsledningen skött förvaltningen (Ijiri, 1983). Redovisat resultat är ett sätt att mäta företagsledningens prestationer eller förvaltning (Scott, 2003:8). De nytto-maximerande företagsledarna vill därför visa ett så bra resultat som möjligt. PAT försöker förutsäga hur företagsledningen väljer att redovisa och konstaterar att de väljer de sätt som passar de egna behoven bäst och ökar den egna upplevda nyttan (Watts & Zimmerman, 1978:114). Vid en svag ägarkontroll har företagsledningen ett större informationsövertag. Detta informationsövertag och det handlingsutrymme som RR17 möjliggör leder därför till att de gör lägre nedskrivningar som ger ett högre redovisat resultat.

H₁ Det finns ett negativt samband mellan spridning av ägarstruktur och nedskrivningar – företag som är kontrollerade av ledningen gör lägre nedskrivningar.

För att försöka styra företagsledningen att agera i ägarnas intresse används kontrakt som kommer till uttryck i form av bonussystem. När bonussystemen är kopplade till nettoresultatet kommer företagsledningen, som tänker kortsiktigt, att välja redovisningsmetoder som ökar deras bonus. Detta kan göras genom att flytta framtida förtjänster till nuvarande period (Watts & Zimmerman, 1978:114).

H₂ Företag där företagsledningen har bonus kopplat till resultatet redovisar låga eller inga nedskrivningar jämfört med företag där företagsledningen inte har bonus kopplat till resultatet eller inte någon bonus alls.

Ett bonussystem kopplat till resultatet ger inte alltid företagsledningen incitament att redovisa ett högt resultat. Om resultatet kommer att vara lägre än miniminivån för bonus gör företagsledningen uppskattningar och bedömningar angående till exempel nedskrivningar som leder till ett ännu lägre resultat. Detta för att kunna återföra nedskrivningarna nästa år och då visa ett högt resultat och få högre bonus eller för att av samma anledning flytta framtida kostnader till innevarande år (Watts & Zimmerman, 1990:139).

H₃ Det finns ett negativt samband mellan räntabilitet och nedskrivningar.

En ny VD i ett företag vill rensa upp efter den förra VD:n. Detta gör han genom att ta stora kostnader det år som bytet skett, för att sedan kunna visa upp ett bättre resultat de följande åren. Genom att välja redovisningsmetoder som flyttar kostnader till nuvarande period, vill han försäkra sig om ett bättre framtida resultat som i sin tur leder till högre bonus och ett gott rykte.

Några månader efter det att Telias årsredovisning skrivits under och Nivert avgått som VD, hittar den nye VD:n Anders Igel övervärderade tillgångar på 6 miljarder kronor och omstruktureringskostnader på ungefär lika mycket. Det är gigantiska belopp, motsvarande ungefär 20 procent av Telias hela egna kapital. (Malmqvist, 2002)

Bengt Igelström (2004:7) hävdar att kunskapen om eventuella brister i företagens redovisning naturligtvis inte ökar i samband med VD-byte, utan tror att VD:n vill städa undan sådant som kan ligga honom till last i framtiden.

H₄ Företag som har gjort VD-byte gör höga nedskrivningar i bokslutet närmast efter bytet jämfört med företag som inte gjort VD-byte.

Det är enklare att låna kapital till en låg kostnad för företag som inte gör orimligt höga utdelningar, inte investerar i projekt med överdrivet hög risk och inte tar på sig alltför höga skulder. I den mån fördelarna med lägre räntekostnader är större än nackdelarna med restriktioner för hur kapitalet kan användas, väljer företagsledningen avtal som begränsar deras handlingsutrymme (Deegan, 2004:227). När företag lånar kapital till en viss räntesats, kräver kreditgivarna genom avtal att de ska hålla en viss skuldsättningsgrad. I företag med en hög skuldsättningsgrad är sannolikheten större att företagsledningen gör uppskattningar och bedömningar som ökar det redovisade resultatet (Watts & Zimmerman, 1990:139). Ju högre skuldsättningsgraden är, desto närmare är företagen att bryta mot sina låneavtal och på så sätt riskera att få lånen indragna eller att behöva skriva om låneavtalen till en högre ränta (Asquith et al., 2005:102). Genom att avstå från eller göra lägre nedskrivningar kommer företaget att redovisa ett högre resultat. Detta leder till en ökning av det egna kapitalet och en större balansomslutning som bibehåller eller minskar skuldsättningsgraden.

H₅ Det finns ett negativt samband mellan skuldsättningsgrad och nedskrivningar.

Så kallade politiska kostnader påverkar företagens redovisningspolicys. När en reglerande förändring innebär en överföring av förmögenhet mellan företag och

andra parter vill företagsledningen redovisa ett lägre resultat (Gill-de-Albornoz & Illuecas, 2005:280). På så sätt försöker de undvika den uppmärksamhet som höga redovisade resultat ofta leder till, som allmänheten kan associera med monopol, och då minska risken för ogynnsamma politiska åtgärder. Detta är ett sätt att minska sina framtida förväntade kostnader och sprida vinster över tiden (Watts & Zimmerman, 1978:115). Genom en empirisk approach har Watts och Zimmerman bidragit till en samling litteratur som visar viss regelbundenhet i redovisningspraxis. Bland annat har ”hypotesen om politiska kostnader” utvecklats. Denna hypotes förutsäger att företagsledare kommer att minska det redovisade resultatet när regeringen till exempel inför förhöjda avgifter. Belén Gill-de-Albornoz och Manuel Illuecas (2005:280) studie av den spanska el-industrin visar att när regeringen under prisreglering fastställt höjda avgifter, införde de spanska el-företagen försiktiga redovisningspolicys för att minska det redovisade resultatet för att inte dra åt sig uppmärksamhet. Förhöjda avgifter innebär en överföring av konsumenternas förmögenhet till företagen. Konsumenterna kommer då att kräva lägre avgifter och hävda att företagen intar en monopolistisk ställning. El-företagen argumenterar för prisökningar och hävdar att deras vinster jämförelsevis är för låga. Studien visade också att minskade avgifter, lägre priser, ledde till mer kraftfulla redovisningspolicys. Den svenska Energimyndigheten har funnit att de största svenska energibolagen tar ut allt för höga avgifter för att distribuera el (Dagens Industri, 2004, 28 december). Om myndigheten vid en fördjupad granskning finner att avgiften är för hög kommer de att kräva att elbolagen sänker sina avgifter.

Watts och Zimmerman (1978:117f) menar att för stora företag är de politiska kostnaderna högre, då de i större utsträckning är utsatta för politiskt tryck. Därför kommer företagsledningar i dessa företag att välja redovisningsmetoder och göra uppskattningar och bedömningar som innebär att det redovisade resultatet blir lägre.

H₆ Det finns ett positivt samband mellan företagsstorlek och nedskrivningar.

3.7 Från Positive Accounting Theory till Institutionell teori

- ✓ Mosse Wallén skriver i Dagens Industri (3 februari 1999) att det statliga flygbolaget Finnair ”värjer sig nu mot beskyllningarna för att leasa flygplan från skumraskbolag på Cayman Island och i USA”. I en intervju säger Finnairs vice VD Henrik Arle att ”så här gör även andra välrenommerade flygbolag som SAS och British Airways”.
- ✓ Lars Löwenberg (Dagens Industri, 4 augusti 2000) menar, angående att energibolagen valt att debitera rörlig avgift, att det i högsta grad är oetiskt av energibolagen att ta ut ersättning från sina kunder utan att ha motsvarande kostnader. Han skriver att vid en förfrågan hos Birka Energi om deras faktureringsprinciper, svarade företaget att ”alla andra gör så”.
- ✓ Angående Freeports upprörande och av bland andra facket kritiserade anställningsvillkor säger Steve Gant, vikarierande platschef i Kungsbacka, till Göteborgs-Posten (Schatz, 25 januari 2002) att ”vi gör som andra företag i Sverige och respekterar den tradition som gäller här”.
- ✓ Eva Hamilton, chef för nyheter och fakta på SVT, fick i Resumé (Rydergren & Holmqvist, 13 december 2002) en fråga angående varför företaget betalat ut mellanskillnaden för Erik Fichtelius, så att han fick full lön när han var pappaledig och svarade ”vi gör det för vissa medarbetare... det gör andra företag också”.
- ✓ I Dagens Industri (28 februari 2004) skriver Rafaela Bjäringer att genom att anpassa diskonteringsräntorna till rådande branschpraxis bättrar Skandia på embedded value (värderingen av övervärden på framtida vinster i fondförsäkringen) med 900 miljoner. Hon menar att jämförbarheten med andra aktörer i branschen visserligen ökar men att förfarandet ändå inte är okontroversiellt. Som svar på kritik att det för Skandia är ett djärvt grepp att

plötsligt inkludera embedded value i sin traditionella livförsäkringsrörelse säger Skandia ”alla andra gör så”.

- ✓ Bertil Ternér, SAS informationschef, säger till Dagens Industri (12 januari 2006) som svar på kritik angående planerna att anställa 35 kinesiska flygvärdinnor till vrakpris att ”så har vi alltid gjort och så gör alla andra flygbolag”.

Positive Accounting Theory försöker förklara ett redovisningsbeteende hos företagsledningen. Kommentarererna ovan antyder att det också finns ett beteende bland företag och dess ledning som innebär att de ”gör som andra företag”. Kommentarererna pekar på att det finns något mer (”alla andra”, ”andra företag” och ”traditioner”) än individers beteende att ta hänsyn till för att kunna förklara företagsledningars agerande. Pär Falkman (Balans, nr 2/2004, s 41) menar att svensk och internationell redovisning för närvarande befinner sig i en förändringsprocess som leder till osäkerhet. Dean Neu och Cynthia Simmons (1996:409f) hävdar att man inte kan bortse från att den redovisande företagsledningen agerar i en komplex omgivning. Positive Accounting Theory förklarar företagsledningarnas agerande med rationella individers opportunistiska beteende (Watts & Zimmerman, 1978), men samtidigt som företagsledningen blir osäker i och med förändringar som sker omkring dem ska de anpassa sig till sin omgivning.

För att i denna studie också ta hänsyn till den föränderliga omvärld som företagsledningen agerar i, behövs en kompletterande förklaring till ledningens beteende. Institutionell teori tar hänsyn till sådana sociala och institutionella faktorer som påverkar företagsledningens handlande och ger ytterligare förklaringar till varför företagsledningar väljer att redovisa så som de gör (Neu & Simmons, 1996:429). I det följande kapitlet flyttas därför fokus, enligt Institutionell teori, från det personliga till det institutionella.

3.8 Institutionell teori

In contrast to the vocabulary of positive accounting research which emphasizes individualistic behaviour, this alternative vocabulary stresses the social location and context in which managers act. More succinctly, the alternative vocabulary replaces the metaphor of a "rat-like" manager with one of a manager enmeshed in a spider-web of relationships. (Neu & Simmons, 1996:417)

Neu och Simmons (1996:429) vill visa en mer allsidig förklaring till ledningens beteende än den förklaring som PAT ger. De menar att företagsledare agerar i en komplex omgivning där sociala relationer påverkar, begränsar och fastställer ett lämpligt beteende och lämpliga redovisningsmetoder. Interna, institutionella och statliga relationer begränsar företagsledningens valmöjligheter. Därför är det inte säkert att företagsledarna agerar som det kan förväntas av en nytto-maximerande individ. De frivilliga och tvingande relationer som företagsledningen är en del av ger utrymme för olika grad av opportunistiskt beteende.

Mary Jo Hatch (2002:108f) menar att när en organisations omgivning domineras av tekniska och ekonomiska krav, belönas den när den effektivt förser sin omgivning med varor och tjänster. Det kan även ställas sociala och kulturella krav som innebär att organisationer ska skapa och bibehålla en viss yttre fasad och spela sin bestämda roll i samhället. I en omgivning där de sociala och kulturella kraven dominerar belönas organisationer om "de anpassar sig till samhällets värderingar, normer, regler och åsikter". Att företag anpassar sig inte bara till interna mål, utan även till externa (samhällets) värderingar, observerades av Philip Selznick som betraktas som upphovsman till den institutionella teorin (Ibid). Selznick menar att internationalisering är en process och "att internationalisera" är att framkalla värde utöver de tekniska kraven som finns för att klara av den uppgift som är för handen (Selznick, 1957:16f).

Institutionalization is a process. It is something that happens to an organization over time, reflecting the organization's own distinctive history, the people who have been in it, the groups it embodies and the vested interests they have created, and the way it has adapted to its environment. (Selznick, 1957:16)

En organisation är endast ett tekniskt ”redskap” som är avsett att uppfylla mål och bedöms utifrån sin effektivitet. Organisationer kan därför enkelt förbrukas eller bli åsidosatta när mer effektiva organisationer blir tillgängliga. När en organisation däremot har fyllts med värde och blivit en social institution är den inte längre enkel att förbruka och ersätta eftersom institutionen uppstått genom interaktion med människor och samhället (Selznick, 1957:18f).

Hatch (2002:110) lyfter fram att organisationer, utöver behov av råvaror, kapital, arbetskraft, kunskap och utrustning, är beroende av att vara accepterade i det samhälle de verkar i. Om organisationernas rätt att överleva ifrågasätts av sin omgivning hotas verksamheten som kan tvingas upphöra.

Om en organisation anpassar sig efter institutionella krav får den socialt stöd och säkerställer organisationens överlevnad, inte för att produkterna blir bättre eller för att man tjänar mer pengar, utan för att man håller sig till allmänt accepterade konventioner. (Hatch, 2002:109)

Caroline Lambert och Samuel Sponem (2005:717f) konstaterar i en studie att ”management controllers”, långt från PAT:s opportunistiska hypoteser, använder resultatmanipulering som ett verktyg för att få mer legitimitet inom företaget och för att anpassa sig till det som de kallar för etiskt beteende. Deras studie fokuseras kring intern rapportering, vilken numera i allt större utsträckning är relaterad till den externa rapporteringen, och bygger på intervjuer med 32 ”management controllers” från 13 länder. Resultatet visar att en faktor som förklarar resultatmanipulering bland dem är bland annat ökade påtryckningar från aktieägarna. Studien visar att även andra faktorer än att man vill maximera sin

egen förmögenhet har betydelse för hur man väljer att agera. En viktig faktor är strävan efter att anpassa sig till och bli accepterad i den miljö som man befinner sig i.

Att ett företag är institutionaliserat behöver inte betyda att det är effektivt utan kan istället försvåra samarbete då institutionaliseringen leder till att individer, eftersom att människors beteende påverkas både medvetet och undermedvetet, blir fast i ett inrutat mönster (Falkman, 2000:149).

Det är inte helt självklart att organisationer tar till sig olika institutionella påtryckningar och anpassar sig efter dessa. Christine Oliver (1991:151, 173f) menar att olika organisationer hanterar institutionella regler, myter och förväntningar på olika sätt och kan reagera på dem genom att, till exempel, aktivt eller passivt anpassa sig, göra motstånd, kompromissa eller undvika dem. Hon menar att organisationer utifrån sina egna situationer reagerar olika på den institutionella processen och hanterar den institutionella omgivningen på olika sätt beroende på konsekvenserna.

Walter DiMaggio och Paul Powell (1983:150f) har identifierat tre mekanismer som påverkar företags val av redovisningsmetod. Den *härmande mekanismen* uppstår på grund av en osäkerhet hos företag, vilket leder till en önskan att likna andra organisationer. Detta medför ett härmande av strukturer och handlingsmönster hos framgångsrika företag i samma bransch. På grund av socialt inflytande tenderar företag att forma om sig själva efter liknande företag i samma bransch för att bli mer legitimerade och/eller framgångsrika (DiMaggio & Powell, 1983:151f; Hatch, 2002:109).

H₇ Företag inom samma bransch gör relativt sett lika stora nedskrivningar.

Om organisationer upprepar sitt handlande på grund av att det finns uttryckliga regler och lagar som ser till att de upprepas, handlar det om ett juridiskt och politiskt inflytande där påtryckningarna att anpassa sig till reglerna och lagarna kan sägas vara tvingande (Hatch, 2002:109). Denna *tvingande mekanism* är ett

resultat av både informella och formella påtryckningar som utövas på företaget av organisationer som de är beroende av, och av de kulturella förväntningar som finns i omgivningen. Detta kan kännas som en inbjudan att få vara med i en hemlig överenskommelse. Dotterbolag är tvingade att tillämpa redovisningspraxis, prestationsmått och budgeteringsplaner som överensstämmer med moderbolaget (DiMaggio & Powell, 1983:150f). Internationaliserade företag påverkas i högre utsträckning av de internationella normgivarna. Dessutom innebär internationaliseringen ett större inflytande från internationella investerare. I de fall där man är verksam i flera länder är det en fördel att anpassa sig till internationella normer och regler i och med att det innebär minskade kostnader vid till exempel konsolidering av redovisningen. Nyttan med en harmoniserad redovisningspraxis är minskade informationskostnader (Herrmann & Thomas, 1995:253).

RR17 trädde i kraft för räkenskapsår som påbörjades den 1 januari 2002 eller senare. Till skillnad från tidigare regler och rekommendationer anges till exempel inget varaktighetskriterium i RR17. Den nya rekommendationen innebär bland annat därför ett förändrat resonemang kring nedskrivningar för de svenska företagen. Internationellt har de enligt RR17 gällande metoderna för beräkning och redovisning av nedskrivningar tillämpats under en längre tid. IAS 36 antogs år 1998 och FAS 121 utkom 1995 (för att sedan bli FAS 144 under år 2001). Man kan till exempel anta att internationella företag, redan före införandet av RR17, har gjort nedskrivningar utan att värdenedgången bedömts vara bestående (genom tillämpning av bland annat IAS 36) och att de därför använder nedskrivningar i större utsträckning än företag som endast följt svensk praxis.

H₈ Det finns ett positivt samband mellan internationalisering och nedskrivningar.

Om organisationer agerar med stöd av normer, värderingar och förväntningar, handlar det om ett kulturellt inflytande. Påtryckningar att anpassa sig kommer då

från kulturella förväntningar (Hatch, 2002:109). Detta kallar DiMaggio och Powell (1983:152f) för den *normativa mekanismen* och den beskriver huvudsakligen hur personer i olika professionella grupper begränsar och preciserar arbetsmetoder åt företagsledningen. Enligt Neu & Simmons (1996:415) är företagsledningen omgärdad av ett nätverk av normativa influenser från professionella rådgivare, bland annat revisorer. En konsekvens av detta blir att de åtgärder som företagsledningen vidtar är påverkade och framtvingade av råd som de får från sina rådgivare.

En studie av Philippe Touron (2005:855ff) visar att företag tillämpar redovisningsnormer eftersom det är nödvändigt för att bli erkända av aktiebörsen. Studien visar även att företag som anlitar en auktoriserad revisor förväntas i större utsträckning ha tagit till sig internationellt accepterade normer. Ett accepterande från revisorer och aktiebörsen motsvarar normativ legitimitet. Collin et al (2004:23) menar att revisorer och revisionsbyråer är viktiga för institutionaliseringen av redovisningsstandarder och att förutom att revisorer påverkar villkoren för sitt arbete genom till exempel professionella organisationer, utövar de normativt inflytande i sitt granskningsarbete. I och med revisionsberättelsen har revisorerna ett starkt avgörande påtryckningsmedel och kan utöva inflytande och ställa krav på sina klienter.

H₉ Företag som anlitar samma revisionsbyrå gör relativt sett lika stora nedskrivningar.

3.9 Sammanställning av hypoteser

H₁ Det finns ett negativt samband mellan spridning av ägarstruktur och nedskrivningar – företag som är kontrollerade av ledningen gör lägre nedskrivningar.

H₂ Företag där företagsledningen har bonus kopplat till resultatet redovisar låga eller inga nedskrivningar jämfört med företag där företagsledningen inte har bonus kopplat till resultatet eller inte någon bonus alls.

H₃ Det finns ett negativt samband mellan räntabilitet och nedskrivningar.

H₄ Företag som har gjort VD-byte gör höga nedskrivningar i bokslutet närmast efter bytet jämfört med företag som inte gjort VD-byte.

H₅ Det finns ett negativt samband mellan skuldsättningsgrad och nedskrivningar.

H₆ Det finns ett positivt samband mellan företagsstorlek och nedskrivningar.

H₇ Företag inom samma bransch gör relativt sett lika stora nedskrivningar.

H₈ Det finns ett positivt samband mellan internationalisering och nedskrivning.

H₉ Företag som anlitar samma revisionsbyrå gör relativt sett lika stora nedskrivningar.

3.10 Kapitelsammanfattning – teori

Inledande teori. Utifrån den teoretiska ansats som man väljer får redovisningen olika syfte. För att åstadkomma en samlande grund, ett underlag och en någorlunda oomtvistad referensram för normbildningen har normgivande organisationer som FASB och IASB arbetat fram så kallade begreppsmässiga ramverk. I dessa ramverk definieras bland annat redovisningens användare. Vilken användaren av redovisningen är får stor betydelse för redovisningens syfte som i sin tur styr dess innehåll och utformning, det vill säga de kvalitativa egenskaperna.

Via EU:s fjärde bolagsdirektiv har begreppet ”rättvisande bild” kommit in i den svenska årsredovisningslagen. Begreppet innebär att man bör upplysa om alla förhållande som är kända, oavsett om detta innebär en alltför optimistisk bild av ett företags ekonomiska ställning, vilket kan anses stå i strid med till exempel försiktighetsprincipen. I Sverige har Redovisingsrådet förbundit sig att verka för att IASB:s standarder kommer till uttryck i de svenska rekommendationerna. Exempel på detta är den rekommendation om hur nedskrivning av värdet på en tillgång ska beräknas och redovisas, RR17, som införts i Sverige från och med år 2002. RR17 ger ett visst handlingsutrymme när det gäller vilken metod som ska tillämpas när man gör nedskrivningar av anläggningstillgångar. De metoder som tillåts ger dessutom utrymme för subjektiva bedömningar.

Tillämpad teori. Agentteorin bygger på informationsasymmetri och utgår från att människor är rationella och strävar efter att maximera framför allt sin egen ekonomiska nytta, sin förmögenhet. De redovisningsskyldiga är agenter och de redovisningsberättigade är principaler. Positive Accounting Theory utgår från den informationsasymmetri som enligt Agentteorin existerar mellan agenter och principaler, och menar att i strävan efter att maximera sin egen nytta är företagsledningen innovativ och väljer redovisningsmetoder i eget intresse. Institutionell teori ger ytterligare förklaringar till varför företagsledningar väljer att göra de uppskattningar och bedömningar som de gör. I stället för att förklara handlingar enbart med individens beteende, finns det även sociala och institutionella faktorer som påverkar.

4. Empirisk metod

I detta avsnitt beskrivs och motiveras den metod och struktur som valts för studien. Problem, valsituationer och felkällor som kan förekomma lyfts fram. Bortfallsanalysen redovisas och operationaliseringen beskrivs.

4.1 Datainsamlingsmetod

Det empiriska materialet har samlats in via dokumentstudier (granskning av årsredovisningar). Målpopulationen är alla företag noterade på Stockholmsbörsens A- och O-listor (vilket var 271 st vid vår sammanställning den 15 november 2005). Genom att granska företagens årsredovisningar elimineras den risk som finns då man till exempel gör en intervju eller enkät och den man frågar svarar det de tror/vet är ”rätt svar” eller det de tror att de ”bör” svara. Det finns en risk att respondenten vid intervju blir påverkad av den som frågar eller att vid en enkät olika respondenter uppfattar frågorna på olika sätt.

I studiens avsnitt om vetenskaplig metod anges att utformningen av hypoteserna är ett viktigt moment för att kunna dra generella slutsatser. Att göra ett tillräckligt stort och brett urval är ett nödvändigt moment för att kunna dra sådana slutsatser om till exempel ”mönster” i individers beteende (Saunders et al., 2003:85f). En totalundersökning ger en bredare studie på bekostnad av djupet. Då studiens avsikt är att generalisera företagsledningars beteende kring nedskrivningar, har bredd prioriterats framför djup (Saunders et al., 2003:101f). Istället för att göra och granska ett urval i målpopulationen har en totalundersökning valts. Detta eftersom att antalet företag noterade på Stockholmsbörsens A- och O-listor är hanterbart inom tidsramen för studien och då en totalundersökning eliminerar den risk för snedvridning som en granskning av ett urval kan leda till.

Den höga tillgängligheten av börsföretagens årsredovisningar gör att bortfallet blir obetydligt. De bortfall som ändå förekommer beror på att företagen inte varit noterade på Stockholmsbörsen under hela den valda perioden eller på att det gått samman med något annat företag (se avsnitt om operationalisering).

4.2 Primär och Sekundärdata

Studien består av sekundärdata insamlad från börsföretagens årsredovisningar från åren 2002, 2003 och 2004. Ingen primärdata används i studien.

4.3 Validitet och reliabilitet - felkällor

En studies trovärdighet påverkas av dess validitet och reliabilitet. Man kan inte garantera att de resultat man kommer fram till är helt överensstämmande med verkligheten, man kan inte *veta*. Det man kan göra för att öka trovärdigheten hos det resultat man kommit fram till är att minska risken för att den data man samlar in (de ”svar” man får) är felaktiga (Saunders et al., 2003:100f).

De i studien ingående hypoteserna är ställda utifrån de teorier som finns i studiens syfte. Om så inte görs ”mäts inte det som avses mätas” och studiens syfte kan inte uppnås (Ibid).

För att öka studiens relevans har alla nyckeltal som används i studien beräknats på samma sätt med hjälp av datorn (de nyckeltal som företagen själv räknat fram och anger i sina årsredovisningar har således inte använts). Relevans ökar studiens kvalitet och innebär att uppgifterna inte bara är användbara för syftet utan dessutom att de är jämförbara över tiden och mellan olika företag (Ibid).

Registreringen av data i SPSS kontrollerades av annan person än den som matat in den och när den var klar söktes ”extremvärden” upp med hjälp av frekvenstabeller för att sedan kontrolleras mot det aktuella företags årsredovisning. Detta för att minska risken för sådana systematiska bearbetningsfel som kan uppstå vid den manuella eller maskinella behandlingen på grund av att felkodning, felaktig klassificering, felaktig registrering eller liknande har skett (Körner & Wahlgren, 2002:38).

Att denna studie gjorts på företag noterade på Stockholmsbörsen kan leda till systematiska täckningsfel i och med att de företag som är noterade på Stockholmsbörsens A- och O-listor skiftar över tiden på grund av nya noteringar och avnoteringar, om än inte i någon större utsträckning under en kort period. Täckningsfelet består då i att de företag som var noterade på Stockholmsbörsens

A- och O-listor vid den tidpunkt (15 november 2005) då sammanställningen av de företag som ingår i studien gjordes inte motsvarar de som var noterade under åren 2002, 2003 och 2004 i tillräckligt stor utsträckning. Det är förenat med viss försiktighet att uttala sig om ”alla företag på Stockholmsbörsen” då dessa inte alltid är desamma. Målpopulationen är hela tiden skiftande.

Då studien är en totalundersökning anses risken för slumpmässiga urvalsfel obefintlig.

4.4 Bortfallsanalys

Då en dokumentstudie har genomförts finns inget bortfall som till exempel beror på ovilja att svara. Årsredovisningarna har samlats in genom beställning från företagen eller via Internet och tillgängligheten är mycket hög. Bortfallet i den statistiska undersökningen är därför litet och består av företag som var noterade på Stockholmsbörsen den 15 november 2005, men som inte varit det under år 2002, 2003 och/eller 2004. Företagen har tagits med i undersökningen om de var noterade vid årsbokslutet (se vidare i avsnittet om operationalisering). I *tabell 1* framställs hur stort bortfallet varit per år som ingår i studien samt hur hög ”svarsandelen” är. I något enstaka fall beror bortfallet på att ingen årsredovisning har funnits att tillgå.

Tabell 1 – Nedskrivningar – svarsandel

År	2002	2003	2004
Totalt antal företag	271	271	271
Bortfall, antal företag	28	20	18
<i>Svarsandel</i>	89,7%	92,6%	93,4%

Det har i några fall varit svårt att utläsa eller alls hitta viss nödvändig och relevant information i årsredovisningarna. Därför kan det i en del fall saknas uppgifter om vissa variabler från företagen vilket leder till partiella bortfall. I studiens analys återges för varje hypotes i tillhörande tabell hur många svar som finns med för varje variabel och år.

4.5 Operationalisering

De årsredovisningar som informationen till studien har hämtats ur har beställts via börsföretagens hemsidor på Internet. De flesta företagen har även sina årsredovisningar tillgängliga direkt från Internet och därför har vi i de fall företagen inte skickat sina årsredovisningar kunnat hämta dem där.

Vi har sammanställt den information från årsredovisningarna som vi behövt enligt en särskild mall (se Bilaga 2).

Nedan preciseras de val och ställningstagande som gjorts för den praktiska datainsamlingen

- ✓ Eftersom målpopulationen är noterade företag tas endast årsredovisningar med för de åren under perioden (åren 2002, 2003 och 2004) ett företag varit noterat. Avgörande för om företagen tas med i granskningen för ett visst år är om de är noterade då årsbokslutet görs. Se exempel nedan:

AB X noterades på Stockholmsbörsens O-lista den 10 oktober 2003.

Företaget gör sitt bokslut per den 31 december. I studien ingår då AB X:s årsredovisningar för åren 2003 och 2004 (det vill säga inte för år 2002).

- ✓ För datainsamlingen används företagens koncernredovisning, det vill säga koncernens resultaträkningar och balansräkningar med tillhörande noter, i de fall sådan förekommer. Örjan Hallgren (2003:161f) menar att ”tendensen är att företag i sin årsredovisning lägger allt större vikt vid koncernens förhållande”. Moderbolaget fungerar mest som ett förvaltningsbolag och central för koncernfinansieringen och har i de flesta fall reducerats till en organisatorisk enhet utan egen rörelse. I koncerner som bolagiseras blir detta allt vanligare. Hallgren anser att det viktigaste analysunderlaget vid en extern analys är koncernredovisningen.

-
- ✓ I de fall företagen har brutet räkenskapsår har följande uppdelning gjorts:

Årsredovisning för 2002/2003 = 2002

Årsredovisning för 2003/2004 = 2003

Årsredovisning för 2004/2005 = 2004

Denna uppdelning har valts för att vi anser det mer relevant att välja de senast tillgängliga årsredovisningarna än alternativet att dela upp dem efter vilket år den största delen av årsredovisningen tillhör då detta skulle kunna innebära att en årsredovisning för 2004/2005 väljs bort för en från 2001/2002. Dessutom ska RR17 tillämpas på finansiella rapporter som upprättas för räkenskapsår som påbörjas från och med den 1 januari 2002 (RR17 - Rättelse av ikraftträdande). RR17 har inte behövt tillämpas på räkenskapsår som påbörjats under år 2001 och därför är dessa av mindre intresse för studien.

- ✓ I de fall företagen redovisar i annan valuta än SEK omräknas beloppen enligt följande kurser som hämtats från Nordeas marknadsinformation (15 december 2005):

	EUR	USD
2002-12-27	9.167	8.807
2003-12-29	9.074	7.270
2004-12-31	9.029	6.643

När beloppen endast ska användas för att räkna fram procentsatser och liknande (nedskrivningar i procent av nedskrivningsbara tillgångar, räntabilitet på totalt kapital och skuldsättningsgrad) görs ingen sådan omräkning.

- ✓ När det i årsredovisningarna förekommer redovisning även enligt IFRS/IAS, används denna för granskningen.

✓ *Mätning av nedskrivningarnas storlek*

Eftersom att ”tillgångsstrukturen” ser olika ut i olika branscher och vi har för avsikt att jämföra företag i olika branscher har vi valt att mäta nedskrivningarnas relativa storlek vilken vi beräknat genom att nedskrivningarna satts i relation till företagens enligt RR17 nedskrivningsbara tillgångar. Dessa tillgångar är samtliga immateriella anläggningstillgångar, samtliga materiella anläggningstillgångar och bland de finansiella anläggningstillgångarna: aktier i dotter- och intressebolag och joint ventures. De nedskrivningar som tas med i beräkningarna är de som gjorts för ovanstående tillgångar, vilket innebär att studien inte omfattar till exempel lagernedskrivningar och nedskrivning av värdepapper till marknadsvärde. Studien omfattar dock inte nedskrivning av aktier i dotterbolag, vilket är en koncernintern transaktion som endast redovisas av moderbolaget.

Moderbolagets nedskrivning av innehavet i dotterbolag är en koncernintern transaktion och genom justeringar påverkar sådana nedskrivningar inte koncernens nettoresultat. I koncernens resultaträkning och balansräkning redovisas inte nedskrivningar av innehavet i dotterbolag, effekten av dessa redovisas istället genom dotterbolagens bidrag till koncernens egna kapital (Kedner & Svenberg, 2000).

De nedskrivningar som tagits med i studien är sådana som benämns just ”Nedskrivningar” (eng. Impairment alternativt Write-downs) i årsredovisningarna. Vi är dock medvetna om att nedskrivningar också kan vara dolda i till exempel jämförelsestörande poster.

I studien tas ej hänsyn till de återföringar av nedskrivningar som RR17 också tillåter.

H₁ Det finns ett negativt samband mellan spridning av ägarstruktur och nedskrivningar – företag som är kontrollerade av ledningen gör lägre nedskrivningar.

- ✓ Information om börsföretagens ägarstruktur hämtas från deras årsredovisningar.
- ✓ Ägarstrukturens spridning bestäms utifrån vem och hur många som äger aktier i företaget. För att bestämma spridningen används, som utgångspunkt, den klassificering som Dhaliwal, Salamon och Smith (1982) använt i en undersökning av förhållandet mellan ägarkontroll och företags redovisningsmetoder. Ett företag bedöms vara företagsledarkontrollerat om ingen enskild person äger mer än 5 % av röstaktierna. Ett företag bedöms vara ägarkontrollerat om minst en enskild person äger minst 10 % av röstaktierna samt representation i styrelsen alternativt äger minst 20 % av röstaktierna. De företag som inte passar in på något av de ovanstående alternativen anses varken vara helt företagsledarkontrollerat eller helt ägarkontrollerat.
- ✓ Företag/bolag, stiftelser, dödsbo och liknande bedöms i studien inte som enskilda ägare.
- ✓ Information om nedskrivningarnas storlek hämtas från företagens årsredovisningar.

H₂ Företag där företagsledningen har bonus kopplat till resultatet redovisar låga eller inga nedskrivningar jämfört med företag där företagsledningen inte har bonus kopplat till resultatet eller inte någon bonus alls.

- ✓ Information om vilka bonussystem som börsföretagen använder för sin ledning (och då framför allt VD:n) hämtas från företagens årsredovisningar.
- ✓ Bonussystemen delas in i 3 grupper: bonus kopplad till resultatet, bonus ej kopplad till resultatet samt ingen bonus alls.

- ✓ Vi har valt att inte ta med bonus i form av optioner och liknande eftersom att vi anser att detta har en mer indirekt påverkan än bonus direkt kopplad till resultatet.
- ✓ Information om nedskrivningarnas storlek hämtas från företagets årsredovisningar.

H₃ Det finns ett negativt samband mellan räntabilitet och nedskrivningar.

- ✓ För att mäta räntabilitet på ett sätt som är lämpligt för jämförelser mellan företag har nyckeltalet räntabilitet på totalt kapital valts (BAS Nyckeltal, 2003).
- ✓ Räntabiliteten har beräknats enligt följande (de olika posterna hämtas från företagets årsredovisningar):

$$\frac{\text{Resultat efter finansiella poster} + \text{finansiella kostnader} + \text{nedskrivningar}}{\text{Totalt kapital} + \text{nedskrivningar}}$$

- ✓ Finansiella kostnader visar kostnader för finansiella skulder. Kostnaderna kan vara relaterade både till anläggningstillgångar och till omsättningstillgångar. Någon uppdelning av kostnaderna i förhållande till vilka skulder de hänförs till förekommer normalt inte (BAS Nyckeltal, 2003:29). I finansiella kostnader inkluderas: räntekostnader, kursförluster och andra finansiella kostnader.
- ✓ I och med att måttet justeras för nedskrivningarna erhålls den räntabilitet på totalt kapital som skulle redovisats om inte nedskrivningarna gjorts, ceteris paribus.
- ✓ Räntabilitet (avkastning) på totalt kapital är ett resultatmått som visar hur ett företags totala tillgångar har förräntats under året utan att ta hänsyn till hur företagets kapital är finansierat. Måttet påverkas av framförallt resultatet och hur väl tillgångarna har använts. I och med att man vid beräkning av räntabilitet på totalt kapital bortser från hur tillgångarna finansierats är måttet lämpligt för jämförelser mellan företag. Dock ska påpekas att räntabilitet på totalt kapital inte är det mest användbara måttet

för alla företag. I företag där balansräkningen är mindre relevant för att förklara hur resultatet skapas, till exempel tjänsteproducerande företag, finns andra mått som är mer lämpliga (BAS Nyckeltal, 2003:31f).

- ✓ Information om nedskrivningarnas storlek hämtas från företagets årsredovisningar.

H₄ Företag som har gjort VD-byte gör höga nedskrivningar i bokslutet närmast efter bytet jämfört med företag som inte gjort VD-byte.

- ✓ Information om huruvida börsföretagen gjort VD-byte hämtas från deras årsredovisningar.
- ✓ Vid behov har även årsredovisningar för år 2001 använts för att kontrollera om och när VD-byte skett för år 2002.
- ✓ VD-byte har noterats det år för vilket den nya VD:n skrivit under årsredovisningen.
- ✓ Information om nedskrivningarnas storlek hämtas från företagets årsredovisningar.

H₅ Det finns ett negativt samband mellan skuldsättningsgrad och nedskrivningar.

- ✓ Information om börsföretagens kapitalstruktur hämtas från företagets årsredovisningar. Skuldsättningsgraden har beräknats enligt följande:

$$\frac{\text{Avsättningar} + \text{Långfristiga skulder} + \text{Kortfristiga skulder}}{\text{Eget kapital} + \text{Minoritetsintresse}}$$

- ✓ Vid upprättande av koncernredovisning ska företagets obeskattade reserver delas upp i latent skatt och i eget kapital (ett förfarande som stämmer överens med EG:s bolagsdirektiv och internationell praxis). Posten ”obeskattade reserver” förekommer således inte i koncernredovisning och någon justering av obeskattade reserver vid beräkning av skuldsättningsgraden behöver således inte göras (Kedner & Svenberg, 2000).

-
- ✓ I de fall benämningarna *räntebärande* respektive *ej räntebärande skulder* används har följande antagande gjorts:

Räntebärande skulder = Långfristiga skulder

Ej räntebärande skulder = Kortfristiga skulder

- ✓ Information om nedskrivningarnas storlek hämtas från företagens årsredovisningar.

H₆ Det finns ett positivt samband mellan företagsstorlek och nedskrivningar.

- ✓ Information om börsföretagens storlek hämtas från företagens årsredovisningar.
- ✓ Storleken bedöms utifrån genomsnittligt antal anställda per år (som enligt Leif Sundberg (Balans, nr 2/2004, s 35) är ett viktigt mått på företags storlek), omsättning i kkr per år, balansomslutning i kkr per år samt antal dotterbolag per år.
- ✓ Information om nedskrivningarnas storlek hämtas från företagens årsredovisningar.

H₇ Företag inom samma bransch gör relativt sett lika stora nedskrivningar.

- ✓ Vi har använt den branschindelning som SIX (Scandinavian Information Exchange) använder i sina index: Finans, Hälsovård, Industri, IT, Konsumtionsvaror, Media, Råvaror, Telecom samt Tjänster. Denna indelning används av till exempel Dagens Nyheter.
- ✓ För att sortera börsföretagen i de olika branscherna har vi delat upp dem på samma sätt som Dagens Nyheter gör ([www]).
- ✓ Information om nedskrivningarnas storlek hämtas från företagens årsredovisningar.

H₈ Det finns ett positivt samband mellan internationalisering och nedskrivningar.

- ✓ Huruvida börsföretagen är internationaliserade bedöms utifrån rå data, från företagens årsredovisningar, om hur många utländska börser företaget är noterad på, andelen utländskt ägande (procent av kapitalet), andelen utländska dotterbolag (av totalt antal dotterbolag) och i vilka länder dotterbolagen finns. Att vi begränsat oss till dokumentstudier innebär att information om utländsk försäljningsandel (som kan vara ytterligare ett sätt att mäta internationalisering) inte varit tillgänglig i merparten av företagens årsredovisningar – variabeln har därför uteslutits helt.
- ✓ När det gäller vilka länder företaget har dotterbolag i har följande uppdelning och gruppering ansetts relevant för att mäta företagens internationalisering:
 - Dotterbolag i Norden (ej Sverige)
 - Dotterbolag inom EU (ej Norden)
 - Dotterbolag utanför EU och Norden
- ✓ Information om nedskrivningarnas storlek hämtas från företagens årsredovisningar.

H₉ Företag som anlitar samma revisionsbyrå gör relativt sett lika stora nedskrivningar.

- ✓ Information om vilken revisionsbyrå börsföretagen anlitar hämtas från företagens årsredovisningar.
- ✓ I de fall företaget anlitat mer än en revisionsbyrå för revisionsuppdrag utgör de båda byråerna tillsammans en grupp. I studien har tagits med de revisionsbyråer som den revisor, alternativt de revisorer, som undertecknat revisionsberättelsen representerar.
- ✓ Revisionsbyråer som anlitats för andra uppdrag än revision (till exempel rådgivning) tas inte med i studien.

-
- ✓ Information om nedskrivningarnas storlek hämtas från företagens årsredovisningar.

Vid datainsamlingen kontrolleras även ifall företagen som gjort nedskrivningar enligt RR17 anger och upplyser om de händelser och omständigheter som lett fram till beslutet om nedskrivning, den enskilda nedskrivna tillgångens slag, den verksamhetsgren som den enskilda nedskrivna tillgången tillhör samt om tillgångens återvinningsvärde utgörs av nettoförsäljningsvärde eller nyttjandevärde.

4.6 Analysmetoder

Det material som samlats in analyseras statistiskt med hjälp av SPSS. Huruvida de olika testerna som genomförs påvisar signifikans eller inte avgör om hypoteserna förkastas eller inte. Nedan presenteras de olika tester som gjorts med hjälp av SPSS och som används i studien.

- ✓ *Kolmogorov-Smirnov Test* visar om populationen är normalfördelad. När kravet på normalitet är uppfyllt kan prövningen ske med parametriska test (Djurfeldt et al., 2003:241f).
- ✓ *Levene's Test* visar om spridningen, variansen, i olika grupper är samma eller skiljer sig åt. När spridningen i grupperna är tillräckligt olika blir Levene's Test signifikant ($p < 0,05$) (Djurfeldt et al., 2003:248).
- ✓ *T-test* används för att jämföra medelvärden i två populationer då stickprovet är tillräckligt stort och normalfördelat. T-test inleds med ett Levene's Test av varianserna. Hur varianserna ser ut avgör vilken testfunktion som används för att beräkna t-värdet. T-testet går att fullfölja så länge kravet på normalitet är uppfyllt (Djurfeldt et al., 2003:241f).

-
- ✓ Variansanalys inleds med ett Levene's Test som visar om spridningen i de olika grupper som ska ingå i analysen kan antas vara lika. När spridningen inom grupperna inte är alltför olika (Levene's Test: $p > 0,05$) används ANOVA, som visar spridningen, variansen, mellan medelvärden för fler än två populationer. ANOVA kompletteras med *Post hoc-test (Scheffés)* som visar mellan vilka grupper det finns statistiskt signifikanta skillnader.

När spridningen inom grupperna är alltför olika (Levene's Test: $p < 0,05$) omdirigeras ett test som bygger på att grupper jämförs med varandra. Ett alternativ till ANOVA blir då ett icke-parametriskt test. I denna studie har ett *Kruskal-Wallis Test* valts som icke-parametriskt alternativ till ANOVA. Ett *Kruskal-Wallis Test* undersöker olikheter mellan grupper med avseende på medianvärdena (Djurfeldt et al., 2003:260f).

- ✓ *Korrelationsanalys (Pearsons)* visar samvariationen mellan två variabler, x och y (Djurfeldt et al., 2003:243). Korrelationskoefficienten, r, indikerar att det finns ett statistiskt samband. Måttet är symmetriskt, vilket innebär att x och y kan byta plats utan att r förändras (Djurfeldt et al., 2003:278).
- ✓ *Regressionsanalys* visar sambandet mellan två kvantitativa variabler alternativt flera kvantitativa variabler och dummyvariabler (så kallad multipel regression). Regressionen ger svar på om den variation i den beroende variabeln som förs tillbaka på den oberoende variabeln är slumpmässig eller om den uttrycker förhållandena i populationen (Djurfeldt et al., 2003:278). Genom regressionsanalys erhålls riktningskoefficienten och därför används även regressionsanalys ibland endast för att visa om samband är negativa eller positiva (Djurfeldt et al., 2003:165).

Förutom att analysera de i studien ingående åren (2002, 2003 och 2004) var för sig innehåller analysen även en del där data från varje år har slagits samman successivt (02, 02/03 och 02/03/04). Denna metod används för att säkerställa att det resultat som fås årsvis inte är en tillfällighet, utan håller även när data från alla

åren slagits samman. Ett liknande tillvägagångssätt har använts av bland andra Juan Pedro Sánchez Ballesta och Emma García-Meca (2005).

4.7 Kapitelsammanfattning – empirisk metod

Det empiriska materialet har samlats in via dokumentstudier (av årsredovisningar). Målpopulationen är företag noterade på Stockholmsbörsens A- och O-listor under år 2002, 2003 och 2004 (271 stycken). Studien består av sekundärdata insamlad från företagens årsredovisningar.

För att öka studiens validitet och reliabilitet baseras hypoteserna på de teorier som finns i syftet. Risken för felkällor har minskats genom att bland annat granska en del årsredovisningar gemensamt, kontrollera ”extremvärden” och vara två personer vid registreringen av det insamlade materialet i SPSS.

Studiens bortfall är mycket litet och beror främst på att alla företagen som ingår i målpopulationen inte varit noterade under något av de år som ingår. Företagen i fråga blir då bortfall det år de inte varit noterade.

För att kunna jämföra företag med olika ”tillgångsstruktur” har vi valt att mäta nedskrivningarnas relativa storlek. Denna har beräknats genom att nedskrivningarna satts i relation till företagens, enligt RR17, nedskrivningsbara tillgångar.

För att testa hypoteserna har det material som samlats in analyserats statistiskt med hjälp av SPSS.

5. Empirisk analys

Efter att nedskrivningarnas normalitet påvisats presenteras i detta avsnitt de analyser med tillhörande tester som har gjorts mellan den beroende variabeln "nedskrivningar" och de olika oberoende variablerna för att kunna förkasta alternativt inte kunna förkasta hypoteserna. Resultatet presenteras i tabellform samt kommenteras kort. Kommentaren utvecklas i nästa avsnitt där studiens slutsatser presenteras.

Inledningsvis konstateras, genom ett Kolmogorov-Smirnov Test, att börsföretagens nedskrivningar, det vill säga den beroende variabeln, är normalfördelade för åren 2002, 2003 och 2004 (se tabell 2). Kolmogorov-Smirnov tester visar även att studiens oberoende variabler är normalfördelade. Därför kan T-test användas när nedskrivningarna, som är en kvantitativ variabel, analyseras mot en variabel som mäts enligt nominalskala och kan delas in i två grupper. För att analysera nedskrivningarna mot en variabel som mäts enligt nominalskala, men delas in i fler än två grupper, används ANOVA-test och om varianserna är allt för olika används Kruskal-Wallis Test som alternativ. Då nedskrivningarna analyseras mot en annan kvantitativ variabel används regressionsanalys. I de fall ett negativt eller positivt samband söks används regressionsanalys där lutningen bestäms av riktningskoefficienten.

De olika testerna beräknas med intervall där konfidensgraden satts till 90%. Att en konfidensgrad på 90% accepteras innebär att risken för fel i skattningen ökar, men att intervallet blir smalare (Körner, 1985). En konfidensgrad på 90% innebär att hypoteser där svaga signifikanta samband (0.100) kan påvisas, inte förkastas. Sánchez Ballesta och García-Meca (2005) accepterar i sin studie av betydelsen av corporate governance vid den externa revisionen signifikansnivå på 0.100. Även Trond Bjørnenak (1997), i sin studie av utbredningen av Activity-Based Costing (ABC) i Norge, och Torbjörn Tagesson et al. (forthcoming), i sin studie om svenska

ekonomichefers attityd till implementeringen av IASB's redovisningsrekommendationer, accepterar en signifikansnivå på 0.100.

Tabell 2 – Nedskrivningar – normalfördelning

År	2002	2003	2004
N	243	251	253
Medelvärde*	4,63	3,07	1,86
Standardavvikelse	13,06	8,89	6,43
Kolmogorov-Smirnov Test	Signifikant (0.000)	Signifikant (0.000)	Signifikant (0.000)

* Medelvärde av nedskrivningarnas storlek i %

5.1 Nedskrivningar

De på Stockholmsbörsen noterade företagens nedskrivningar har i genomsnitt minskat med 2,77 procentenheter från år 2002 till år 2004, vilket illustreras i *diagram 1*. Studien visar också att merparten av de företag som varit noterade på Stockholmsbörsens A- och O-listor under perioden inte gjort några nedskrivningar alls (se diagram 2).

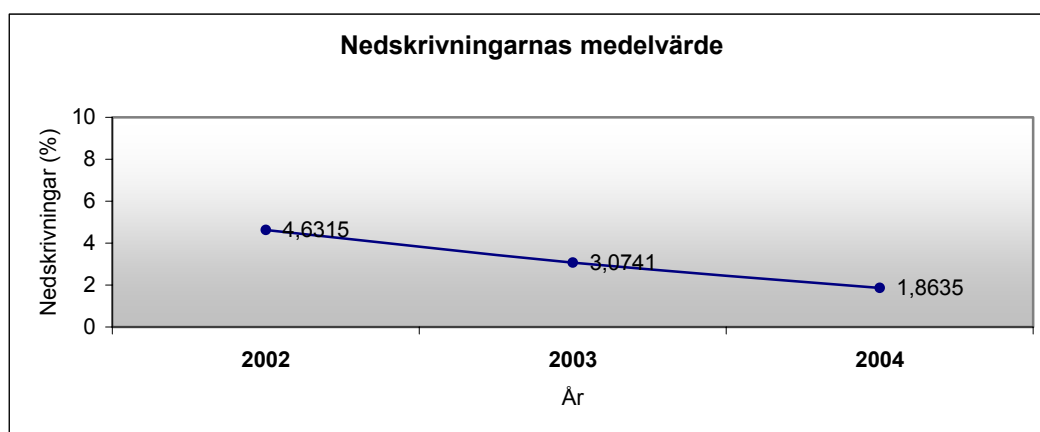

Diagram 1 – Nedskrivningarnas medelvärden

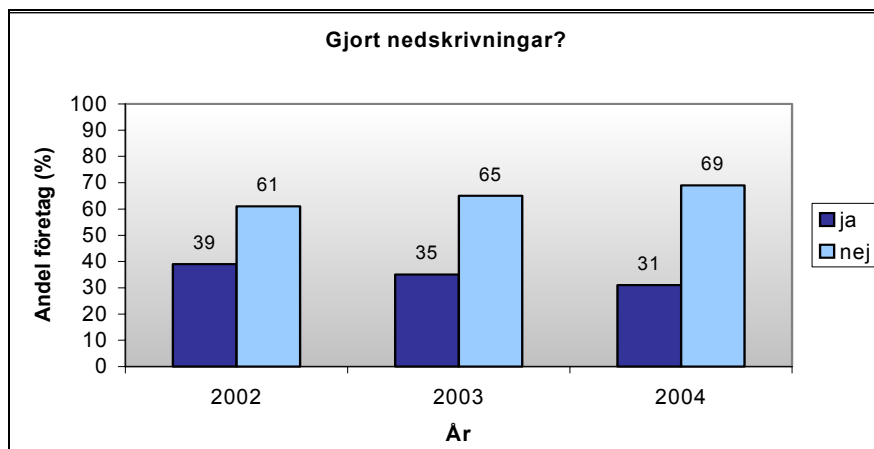

Diagram 2 – Andel företag som gjort nedskrivningar

Vid datainsamlingen kontrollerades även ifall de företag som gjort nedskrivningar enligt RR17 angivit och upplyst om de händelser och omständigheter som lett fram till beslut om nedskrivning, den nedskrivna tillgångens slag, den verksamhetsgren som tillgången tillhör samt om dess återvinningsvärde utgörs av nettoförsäljningsvärde eller nyttjandevärde. Resultatet redovisas i *diagram 3*. Det bör dock tilläggas att denna kontroll mest är en allmän överblick. Detta för att se om en utomstående läsare, genom de noter och den övriga text som finns i årsredovisningen, kan förstå vad som skrivits ned (vilken typ av tillgång) och i viss mån varför nedskrivning skett. En mer detaljerad granskning skulle troligtvis leda till att andelen företag som anses uppfylla RR17's krav var betydligt lägre. För övrigt kan nämnas att endast i ytterst få fall anges om tillgångens återvinningsvärde utgörs av nettoförsäljningsvärde eller nyttjandevärde.

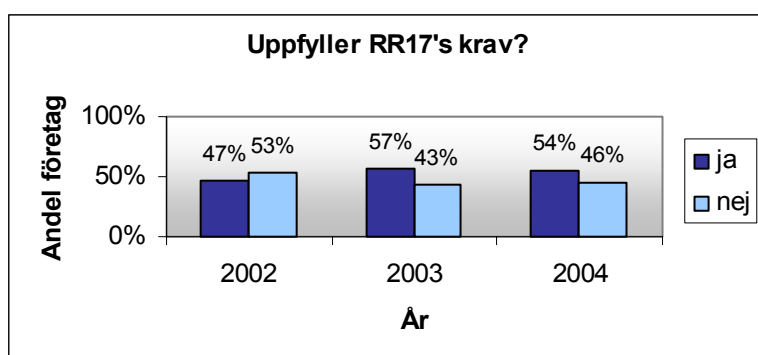

Diagram 3 – Andel företag som uppfyller RR17's krav

5.2 Hypotesprövning för 2002, 2003 och 2004 (bivariat analys)

I detta avsnitt presenteras det resultat som den årsvisa analysen lett fram till i samband med respektive hypotes. En del av de tester som gjorts presenteras i tabellform och kommenteras i efterföljande text, en del tester kommenteras endast i texten.

H₁ Det finns ett negativt samband mellan spridning av ägarstruktur och nedskrivningar – företag som är kontrollerade av ledningen gör lägre nedskrivningar.

Tabell 3 – Nedskrivningar vs Ägarstruktur

Ägarstruktur	Medelvärde*	N
2002		
Företagsledarkontroll	5,28	122
Ägarkontroll	3,40	94
Varken eller	6,00	27
<i>ANOVA-test: inte signifikant (0.489)</i>		
<i>Riktningskoefficient: 0.918</i>		
2003		
Företagsledarkontroll	2,33	127
Ägarkontroll	3,02	94
Varken eller	6,41	30
<i>ANOVA-test: signifikant (0.077)</i>		
<i>Riktningskoefficient: -0.416</i>		
2004		
Företagsledarkontroll	2,79	135
Ägarkontroll	0,67	91
Varken eller	1,25	27

*ANOVA-test: **signifikant (0.045)***

Riktningskoefficient: 1.068

* Medelvärde av nedskrivningarnas storlek i %

En variansanalys (ANOVA) visar ett svagt signifikant samband mellan nedskrivningarnas storlek och spridningen av ägarstruktur för år 2003 (0.077)

samt ett signifikant samband för år 2004 (se tabell 3). Ett Post hoc-test (Scheffés) visar att sambandet för år 2003, som dock är relativt svagt (0.077), består i skillnaden mellan gruppen Företagsledarkontroll och Varken eller. År 2004 finns en signifikant skillnad mellan grupperna *Ägarkontroll* och *Företagsledarkontroll*. För år 2002 finns inga signifikanta samband mellan nedskrivningar och ägarstruktur. Regressionsanalys visar att riktningskoefficienten (se tabell 3) för år 2002 och 2004 är positiv, vilket gör att hypotesen förkastas - företag med företagsledarkontroll, det vill säga företag med spridd ägarstruktur, gör inte lägre nedskrivningar än företag som är ägarkontrollerade, det vill säga företag där ägarstrukturen inte är spridd. För år 2003 finns ett svagt signifikant negativt samband mellan grupperna *Företagsledarkontroll* och *Varken eller*. Detta innebär att hypotesen måste förkastas även för detta år eftersom att den syftar på skillnader mellan grupperna *Ägarkontrollerade* och *Företagsledarkontrollerade* företag. Det finns inget negativt samband mellan spridning av ägarstruktur och nedskrivningar – företag som är kontrollerade av ledningen gör inte lägre nedskrivningar.

Tabell 4 – Nedskrivningar vs Ägarstruktur (grupperad)

Ägarstruktur		2002	2003	2004
Ägarkontrollerade + varken eller	Medelvärde*	3,98	3,84	0,80
Företagskontrollerade	Medelvärde*	5,28	2,33	2,79
	<i>Regression</i>	<i>inte signifikant</i> (0.437)	<i>inte signifikant</i> (0.177)	signifikant (0.014)
	<i>Riktningskoefficient</i>	1.305	-1.516	1.985
Ägarkontrollerade	Medelvärde*	3,40	3,02	0,67
Företagskontrollerade + varken eller	Medelvärde*	5,41	3,11	2,53
	<i>Regression</i>	<i>inte signifikant</i> (0.242)	<i>inte signifikant</i> (0.943)	signifikant (0.027)
	<i>Riktningskoefficient</i>	2.015	0.083	1.858

* Medelvärde av nedskrivningarnas storlek i %

Regressionsanalys visar att det finns ett signifikant samband mellan ägarstruktur och nedskrivningarnas storlek för år 2004 när en indelning gjorts genom att gruppen *Varken eller* får tillhöra en av de andra grupperna, *Ägarkontrollerade* respektive *Företagsledarkontrollerade* (se tabell 4). Oavsett vilken grupp *Varken eller* slås ihop med blir resultatet detsamma. Även här är riktningskoefficienten positiv. Hypotesen förkastas. Det finns inget negativt samband mellan spridning av ägarstruktur och nedskrivningar – företag som är kontrollerade av ledningen gör inte lägre nedskrivningar.

H₂ Företag där företagsledningen har bonus kopplat till resultatet redovisar låga eller inga nedskrivningar jämfört med företag där företagsledningen inte har bonus kopplat till resultatet eller inte någon bonus alls.

Tabell 5 – Nedskrivningar vs Bonus

Bonus	Medelvärde*	N
2002		
Bonus kopplad till resultatet	3.89	162
Bonus ej kopplad till resultatet eller ingen bonus	6.12	81
<i>T-test: inte signifikant (0.277)</i>		
2003		
Bonus kopplad till resultatet	2.42	182
Bonus ej kopplad till resultatet eller ingen bonus	4.79	69
<i>T-test: inte signifikant (0.154)</i>		
2004		
Bonus kopplad till resultatet	1.96	186
Bonus ej kopplad till resultatet eller ingen bonus	1.61	67
<i>T-test: inte signifikant (0.703)</i>		

* Medelvärde av nedskrivningarnas storlek i %

Vid en jämförelse mellan de två gruppernas medelvärden, genom T-test, har inga signifikanta samband mellan nedskrivningarnas storlek och huruvida företagsledningens bonus är kopplad till resultatet eller ej kunnat påvisas för något av åren (se tabell 5). Hypotesen förkastas – företag där företagsledningen har bonus kopplad till resultatet redovisar inte lägre nedskrivningar än företag där företagsledningen inte har bonus kopplad till resultatet eller någon bonus alls. Nedskrivningarnas medelvärden visar dock att de företag där ledningen har bonus kopplad till resultatet i genomsnitt har gjort lägre nedskrivningar under år 2002 och 2003 än företag utan bonus kopplad till resultatet eller någon bonus alls.

H₃ Det finns ett negativt samband mellan räntabilitet och nedskrivningar.

Tabell 6 – Nedskrivningar vs Räntabilitet

Räntabilitet	Riktningskoefficient	Förklaringsgrad	N
2002			
Räntabilitet på totalt kapital	-0.088	8.8%	243
<i>Regression: signifikant (0.000)</i>			
2003			
Räntabilitet på totalt kapital	-0.112	7.8%	251
<i>Regression: signifikant (0.000)</i>			
2004			
Räntabilitet på totalt kapital	-0.014	0.2%	253
<i>Regression: inte signifikant (0.438)</i>			

Regressionsanalys visar att det finns ett starkt signifikant samband (0.000) mellan nedskrivningarnas storlek och räntabiliteten på totalt kapital för åren 2002 och 2003 (se tabell 6). För år 2004 finns inget sådant signifikant samband. Riktningskoefficienten är negativ över hela perioden – hypotesen kan inte förkastas för åren 2002 och 2003 – företag som har en låg räntabilitet på totalt kapital gör högre nedskrivningar än företag som har hög räntabilitet på totalt

kapital. För år 2004 förkastas hypotesen – det finns ett inget negativt samband mellan räntabilitet på totalt kapital och nedskrivningar.

H₄ Företag som har gjort VD-byte gör höga nedskrivningar i bokslutet närmast efter bytet jämfört med företag som inte gjort VD-byte.

Tabell 7 – Nedskrivningar vs VD-byte

VD-byte	Medelvärde*	N
2002		
Ja	9.27	50
Nej	3.43	193
<i>T-test: signifikant (0.020)</i>		
2003		
Ja	6.51	50
Nej	2.22	201
<i>T-test: signifikant (0.043)</i>		
2004		
Ja	5.50	42
Nej	1.14	211
<i>T-test: signifikant (0.028)</i>		

* Medelvärde av nedskrivningarnas storlek i %

T-test visar signifikanta samband mellan nedskrivningarnas storlek och om VD-byte skett eller inte (se tabell 7). Hypotesen kan inte förkastas. Företag som har gjort VD-byte gör högre nedskrivningar i bokslutet närmast efter bytet jämfört med bokslut då VD-byte inte skett alternativt jämfört med företag som inte gjort VD-byte alls.

H₅ Det finns ett negativt samband mellan skuldsättningsgrad och nedskrivningar.

Tabell 8 – Nedskrivningar vs Skuldsättningsgrad

Skuldsättningsgrad	Medelvärde*	N
2002		
-231,49 - 0,4840	4,99	48
0,4841 - 0,9200	5,12	50
0,9201 - 1,4520	5,83	48
1,4521 - 2,7720	3,09	49
2,7721 - 30,31	4,14	48
<i>ANOVA-test: inte signifikant (0.870)</i>		
<i>Regression: inte signifikant (0.125)</i>		
<i>Riktningskoefficienten: -0.083</i>		
2003		
-1,52 - 0,4400	4,95	52
0,4401 - 0,8780	4,82	48
0,8781 - 1,4580	0,99	51
1,4580 - 2,6280	2,55	50
2,6281 - 25,36	2,10	50
<i>ANOVA-test: svagt signifikant (0.100)</i>		
<i>Regression: inte signifikant (0.202)</i>		
<i>Riktningskoefficienten: -0.218</i>		
2004		
0,01 - 0,4780	3,05	50
0,4781 - 0,8460	1,30	51
0,8461 - 1,3740	1,09	51
1,3741 - 2,1920	1,82	51
2,1921 - 30,14	2,09	50

ANOVA-test: inte signifikant (0.580)

Regression: inte signifikant (0.503)

Riktningskoefficienten: -0.077

* Medelvärde av nedskrivningarnas storlek i %

Variansanalys (ANOVA) påvisar endast ett svagt samband mellan nedskrivningarnas storlek och företagens skuldsättningsgrad under år 2003 (0.100). Regressionsanalys påvisar inte några signifikanta samband mellan nedskrivningarnas storlek och företagens skuldsättningsgrad. Regressionsanalysen

har gjorts med skuldsättningsgraden i relativa tal, utan den gruppering som visas i *tabell 8*. Riktningskoefficienten är negativ under hela perioden och en jämförelse mellan nedskrivningarnas medelvärden för grupperna med de lägsta respektive högsta skuldsättningsgraderna visar att företag som har en låg skuldsättningsgrad gör i genomsnitt högre nedskrivningar än företag som har en hög skuldsättningsgrad. Hypotesen förkastas dock då endast ett mycket svagt signifikant samband påvisats (år 2003), som dessutom inte är signifikant i en regressionsanalys, och då det för övrigt inte finns några signifikanta samband.

H₆ Det finns ett positivt samband mellan företagsstorlek och nedskrivningar.**Tabell 9 – Nedskrivningar vs Antal anställda**

Företagsstorlek: antal anställda	Medelvärde*	N
2002		
3 - 96	9,50	43
97 - 310	2,49	52
311 - 906	6,77	48
907 - 3 893	2,78	46
3 894 - 139 051	2,20	53

ANOVA-test: **signifikant (0.022)**Regression: *inte signifikant (0.299)*

Riktningskoefficient: 0.000

2003

2 - 76	4,01	51
77 - 280	3,27	50
281 - 863	4,65	50
864 - 3 137	2,22	50
3 138 - 116 464	1,20	50

ANOVA-test: *inte signifikant (0.304)*Regression: *inte signifikant (0.408)*

Riktningskoefficient: 0.000

2004

1 - 92	2,44	45
93 - 292	2,07	54
293 - 877	2,75	50
878 - 4 349	1,62	48
4 350 - 102 537	0,62	56

ANOVA-test: *inte signifikant (0.476)*Regression: *inte signifikant (0.301)*

Riktningskoefficient: 0.000

* Medelvärde av nedskrivningarnas storlek i %

Variationsanalys (ANOVA) påvisar ett signifikant samband mellan nedskrivningarnas storlek och företagsstorlek mätt efter antal anställda för år 2002 (0.022). För åren 2003 och 2004 finns inga signifikanta samband. Regressionsanalys (som gjorts utan den gruppindelning visas i *tabell 9*) visar inga

signifikanta samband. Genom regressionsanalys erhålls riktningskoefficienten som är 0 under alla åren under perioden. Att den blir 0 beror på att nedskrivningarna har mätts i procent (där talen i de allra flesta fall är mycket små) och anställda i antal (där talen är stora). Riktningskoefficienten blir då något missvisande. Vid en jämförelse av de olika gruppernas medelvärden på nedskrivningarna konstateras att små företag (få anställda) i genomsnitt gör högre nedskrivningar än stora företag (många anställda). Hypotesen förkastas – det finns inget positivt samband mellan företagsstorlek och nedskrivningarnas storlek. Stora företag gör inte högre nedskrivningar än små företag.

Tabell 10 – Nedskrivningar vs Omsättning

Företagsstorlek: omsättning (kk)	Medelvärde*	N
2002		
-70 847 - 176 427	9,82	48
176 428 - 503 970	3,97	49
503 971 - 1 415 455	5,52	49
1 415 456 - 6 526 300	1,72	49
<u>6 526 301 - 177 080 000</u>	<u>2,18</u>	<u>48</u>

ANOVA-test: **signifikant (0.016)**

Regression: *inte* signifikant (0.300)

Riktningskoefficient: 0.000

2003

-13 032 - 175 434	4,93	50
175 435 - 478 989	3,20	50
478 990 - 1 408 184	4,05	51
1 408 185 - 6 445 520	2,10	50
<u>6 445 521 - 266 000 000</u>	<u>1,06</u>	<u>50</u>

ANOVA-test: *inte* signifikant (0.202)

Regression: *inte* signifikant (0.958)

Riktningskoefficient: 0.000

2004

-13 221 - 204 022	2,84	50
204 023 - 523 153	2,08	51
523 154 - 1 433 000	2,01	51
1 433 001 - 6 671 000	1,23	51
<u>6 671 001 - 448 026 000</u>	<u>1,17</u>	<u>50</u>

ANOVA-test: *inte* signifikant (0.681)

Regression: *inte* signifikant (0.562)

Riktningskoefficient: 0.000

* Medelvärde av nedskrivningarnas storlek i %

Variansanalys (ANOVA) påvisar ett signifikant samband mellan nedskrivningarnas storlek och företagsstorlek mätt efter omsättning för år 2002 (0.016). För åren 2003 och 2004 finns inga signifikanta samband. Regressionsanalys (som gjorts med absoluta tal, utan den gruppindelning som visas i *tabell 10*) visar inga signifikanta samband. Genom regressionsanalys erhålls riktningskoefficienten som är 0 under alla åren under perioden. Att den blir

O beror på att nedskrivningarna har mätts i procent (där talen i de allra flesta fall är mycket små) och omsättning i kkr (där talen är mycket stora). Riktningkoefficienten blir då något missvisande. Vid en jämförelse av de olika gruppernas medelvärden på nedskrivningarna konstateras att små företag (liten omsättning) i genomsnitt gör högre nedskrivningar än stora företag (stor omsättning). Hypotesen förkastas – det finns inget positivt samband mellan företagsstorlek och nedskrivningarnas storlek. Stora företag gör inte högre nedskrivningar än små företag.

Tabell 11 – Nedskrivningar vs Balansomslutning

Företagsstorlek: balansomslutning (kkkr)	Medelvärde*	N
2002		
7 290 - 186 436	10,18	48
186 437 - 496 331	6,37	49
496 332 - 1 296 750	3,12	49
1 296 751 - 7 395 860	1,97	49
7 395 861 - 2 290 000 000	1,58	48

ANOVA-test: **signifikant (0.004)**

Regression: inte signifikant (0.498)

Riktningskoefficient: 0.000

2003

6 571 - 182 436	4,07	50
182 437 - 498 704	6,01	50
498 705 - 1 504 827	2,65	51
1 504 828 - 7 261 782	1,62	50
7 261 783 - 2 380 000 000	1,04	50

ANOVA-test: **signifikant (0.037)**

Regression: inte signifikant (0.741)

Riktningskoefficient: 0.000

2004

11 722 - 222 893	2,67	50
222 894 - 534 939	2,28	51
543 940 - 1 572 309	2,20	51
1 572 310 - 751 1800	1,53	51
7 511 801 - 2 490 000 000	0,63	50

ANOVA-test: inte signifikant (0.541)

Regression: inte signifikant (0.548)

Riktningskoefficient: 0.000

* Medelvärde av nedskrivningarnas storlek i %

Variansanalys (ANOVA) påvisar ett signifikant samband mellan nedskrivningarnas storlek och företagsstorlek mätt efter balansomslutning för år 2002 (0.004) och 2003 (0.037). För år 2004 finns inget signifikant samband. Regressionsanalys (som gjorts med absoluta tal, utan den gruppindelning visas i tabell 9) visar inga signifikanta samband. Genom regressionsanalys erhålls riktningskoefficienten som är 0 under alla åren under perioden. Att den blir 0

beror på att nedskrivningarna har mätts i procent (där talen i de allra flesta fall är mycket små) och balansomslutning i kkr (där talen är mycket stora). Riktningkoefficienten blir då något missvisande. Vid en jämförelse av de olika gruppernas medelvärden på nedskrivningarna konstateras att små företag (liten balansomslutning) i genomsnitt gör högre nedskrivningar än stora företag (stor balansomslutning). Hypotesen förkastas – det finns inget positivt samband mellan företagsstorlek och nedskrivningarnas storlek. Stora företag gör inte högre nedskrivningar än små företag.

Tabell 12 – Nedskrivningar vs Antal dotterbolag

Företagsstorlek: antal dotterbolag	Medelvärde*	N
2002		
0 - 5	4,66	54
6 - 9	6,28	44
10 - 18	6,80	46
19 - 38	2,76	47
39 - 700	2,64	47

ANOVA-test: inte signifikant (0.411)

Regression: inte signifikant (0.270)

Riktningskoefficient: -0.017

2003

0 - 5	3,99	53
6 - 10	2,09	48
11 - 20	2,71	49
21 - 39	4,18	48
40 - 500	1,96	48

ANOVA-test: inte signifikant (0.612)

Regression: inte signifikant (0.365)

Riktningskoefficient: -0.011

2004

0 - 5	2,36	54
6 - 10	3,31	46
11 - 21	1,65	53
22 - 40	1,03	46
41 - 415	1,02	49

ANOVA-test: inte signifikant (0.375)

Regression: inte signifikant (0.229)

Riktningskoefficient: -0.012

* Medelvärde av nedskrivningarnas storlek i %

Variansanalys (ANOVA) påvisar inga signifikanta samband mellan nedskrivningarnas storlek och företagsstorlek mätt efter antal dotterbolag för något av åren under perioden. Inte heller regressionsanalys påvisar några signifikanta samband. Genom regressionsanalys erhålls riktningskoefficienten som är negativ under alla åren under perioden. Vid en jämförelse av de olika gruppernas medelvärden på nedskrivningarna konstateras att små företag (få

dotterbolag) i genomsnitt gör högre nedskrivningar än stora företag (många dotterbolag). Hypotesen förkastas – det finns inget positivt samband mellan företagsstorlek och nedskrivningarnas storlek. Stora företag gör inte högre nedskrivningar än små företag.

H₇ Företag inom samma bransch gör relativt sett lika stora nedskrivningar.**Tabell 13 – Nedskrivningar vs Bransch**

Bransch	Medelvärde*	N
2002		
Finans	4,02	40
Hälsovård	7,42	26
Industri	2,90	59
IT	9,56	44
Konsumentvaror	1,51	26
Media	1,25	8
Råvaror	1,97	13
Telecom	7,59	14
Tjänster	0,06	13

Kruskal-Wallis test: inte signifikant (0.289)

2003		
Finans	1,84	44
Hälsovård	4,30	27
Industri	1,31	60
IT	4,86	44
Konsumentvaror	3,26	27
Media	10,75	8
Råvaror	0,05	14
Telecom	4,11	15
Tjänster	3,84	12

Kruskal-Wallis test: inte signifikant (0.830)

2004		
Finans	1,76	42
Hälsovård	1,26	28
Industri	0,99	61
IT	3,87	44
Konsumentvaror	1,49	28
Media	4,61	8
Råvaror	0,42	15
Telecom	2,65	15
Tjänster	0,60	12

Kruskal-Wallis test: inte signifikant (0.877)

* Medelvärde av nedskrivningarnas storlek i %

Då varianserna i grupperna är alltför olika kan inte ANOVA-test genomföras. I stället görs därför ett Kruskal-Wallis Test. Detta påvisar inga signifikanta samband mellan nedskrivningarnas storlek och branschtillhörighet. Hypotesen förkastas – företag inom en viss bransch gör inte relativt sett lika stora nedskrivningar.

H₈ Det finns ett positivt samband mellan internationalisering och nedskrivningar.

Tabell 14 – Nedskrivningar vs Antal utländska börser

Internationalisering: antal utländska börser	Riktningskoefficient	Förklaringsgrad	N
2002			
Antal utländska börser	-1.158	0.6%	243
<i>Regression: inte signifikant (0.247)</i>			
2003			
Antal utländska börser	-0.092	0%	251
<i>Regression: inte signifikant (0.897)</i>			
2004			
Antal utländska börser	-0.391	0.1%	253
<i>Regression: inte signifikant (0.591)</i>			

Tabell 15 – Nedskrivningar vs Antal dotterbolag inom Norden (ej Sverige)

Internationalisering: antal dotterbolag inom Norden (ej Sverige)	Riktningskoefficient	Förklaringsgrad	N
2002			
Antal dotterbolag inom Norden (ej Sverige)	-0.141	0.3%	237
<i>Regression: inte signifikant (0.432)</i>			
2003			
Antal dotterbolag inom Norden (ej Sverige)	-0.080	0.2%	245
<i>Regression: inte signifikant (0.485)</i>			
2004			
Antal dotterbolag inom Norden (ej Sverige)	-0.011	0.6%	248
<i>Regression: inte signifikant (0.235)</i>			

Tabell 16 – Nedskrivningar vs Antal dotterbolag inom EU (ej Norden)

Internationalisering: antal dotterbolag inom EU (ej Norden)	Riktningskoefficient	Förklaringsgrad	N
2002 Antal dotterbolag inom EU (ej Norden)	-0.049	0.3%	237
<i>Regression: inte signifikant (0.432)</i>			
2003 Antal dotterbolag inom EU (ej Norden)	-0.049	0.7%	244
<i>Regression: inte signifikant (0.205)</i>			
2004 Antal dotterbolag inom EU (ej Norden)	0.031	0.5%	247
<i>Regression: inte signifikant (0.289)</i>			

Tabell 17 – Nedskrivningar vs Antal dotterbolag utanför EU & Norden

Internationalisering: antal dotterbolag utanför EU & Norden	Riktningskoefficient	Förklaringsgrad	N
2002 Antal dotterbolag utanför EU & Norden	-0.066	0.3%	237
<i>Regression: inte signifikant (0.436)</i>			
2003 Antal dotterbolag utanför EU & Norden	-0.063	0.5%	244
<i>Regression: inte signifikant (0.255)</i>			
2004 Antal dotterbolag utanför EU & Norden	-0.039	0.4%	247
<i>Regression: inte signifikant (0.335)</i>			

Då värdena för ovanstående fyra variabler (se tabell 14 – 17) är små och inte varierar i någon större utsträckning har gruppering inte ansetts relevant. Vid regressionsanalys kan inga signifikanta samband påvisas mellan nedskrivningarnas storlek och internationalisering, mätt efter antal utländska börser, antal dotterbolag inom Norden, antal dotterbolag inom EU respektive antal

dotterbolag utanför EU och Norden, för något av åren. Riktningskoefficienten är negativ i alla fall utom ett, antal dotterbolag inom EU för år 2004 där riktningskoefficienten är positiv (0.031). Hypotesen förkastas – det finns inget positivt samband mellan internationalisering och nedskrivningar. Företagen i studien som är noterade på en eller flera utländska börser gör inte högre nedskrivningar än företag som enbart är noterade på Stockholmsbörsen. Företag med ett eller fler dotterbolag inom Norden/inom EU/utanför EU och Norden gör inte högre nedskrivningar än företag som har få eller inga dotterbolag alls i respektive område.

Tabell 18 – Nedskrivningar vs Andel utländska dotterbolag

Internationalisering: andel utländska dotterbolag (%)	Medelvärde*	N
2002		
0 - 5,104	4,96	47
5,105 - 28,57	2,66	50
28,58 - 53,658	6,23	45
53,659 - 74,884	6,37	47
74,885 - 100	3,15	47

ANOVA-test: inte signifikant (0.526)

Regression: inte signifikant (0.816)

Riktningskoefficient: 0.006

2003		
0 - 4,76	3,75	49
4,77 - 28,57	3,35	49
28,58 - 51,97	3,54	49
51,98 - 74,33	3,44	49
74,34 - 100	1,03	48

ANOVA-test: inte signifikant (0.555)

Regression: inte signifikant (0.257)

Riktningskoefficient: -0.021

2004		
0 - 6,232	1,97	49
6,233 - 32,914	1,77	49
32,915 - 52,812	2,92	50
52,813 - 75	1,97	50
75,1 - 100	0,76	48

ANOVA-test: inte signifikant (0.607)

Regression: inte signifikant (0.453)

Riktningskoefficient: -0.010

* Medelvärde av nedskrivningarnas storlek i %

Variansanalys (ANOVA) påvisar inga signifikanta samband mellan nedskrivningarnas storlek och internationalisering mätt efter andel utländska dotterbolag. Genom regressionsanalys erhålls riktningskoefficienten som för år 2002 är positiv och för åren 2003 och 2004 negativ. Hypotesen förkastas – företag som är mer internationaliserade (stor andel utländska dotterbolag) gör inte högre nedskrivningar än företag som är mindre internationaliserade (liten andel utländska dotterbolag eller ingen andel alls).

Tabell 19 – Nedskrivningar vs Andel utländskt ägande

Internationalisering: andel utländskt ägande (%)	Medelvärde*	N
2002		
0 - 2,2	4,26	40
2,21 - 10	6,02	40
10,1 - 19,5	8,26	40
19,51 - 32,5	2,77	40
32,51 - 90	1,98	39

ANOVA-test: inte signifikant (0.201)

Regression: inte signifikant (0.132)

Riktningskoefficient: -0.074

2003		
0 - 2,08	1,89	42
2,09 - 10	3,29	44
10,1 - 19,4	4,92	41
19,5 - 35	1,64	44
35,1 - 80	2,05	41

ANOVA-test: inte signifikant (0.399)

Regression: inte signifikant (0.635)

Riktningskoefficient: -0.015

2004		
0 - 2,88	0,80	42
2,89 - 11,06	2,32	43
11,07 - 20	1,07	45
20,1 - 35,44	3,34	40
35,45 - 90	1,94	42

ANOVA-test: inte signifikant (0.433)

Regression: inte signifikant (0.669)

Riktningskoefficient: 0.010

* Medelvärde av nedskrivningarnas storlek i %

Variansanalys (ANOVA) påvisar inga signifikanta samband mellan nedskrivningarnas storlek och internationalisering mätt efter andel utländskt ägande. Genom regressionsanalys erhålls riktningskoefficienten som för år 2004 är positiv och för åren 2002 och 2003 negativ. Företag som är mer internationaliserade (stor andel utländskt ägande) gör inte högre nedskrivningar än företag som är mindre internationaliserade (liten andel utländskt ägande eller ingen andel alls). Hypotesen förkastas – det finns inget positivt samband mellan internationalisering och nedskrivningar.

H₉ Företag som anlitar samma revisionsbyrå gör relativt sett lika stora nedskrivningar.

Tabell 20 – Nedskrivningar vs Revisionsbyrå

Revisionsbyrå	Medelvärde*	N
2002		
Deloitte & Touche	1,26	19
Ernst & Young	6,18	52
KMPG Bohlins	4,43	49
Öhrlings PWC	5,12	73
Övriga	3,79	17
Mix	3,78	33

ANOVA-test: inte signifikant (0.806)

2003		
Deloitte & Touche	2,17	19
Ernst & Young	4,38	57
KMPG Bohlins	1,87	55
Öhrlings PWC	2,44	77
Övriga	6,95	14
Mix	3,20	29

Kruskal-Wallis test: inte signifikant (0.467)

2004		
Deloitte & Touche	0,33	21
Ernst & Young	2,18	59
KMPG Bohlins	1,35	57
Öhrlings PWC	1,91	75
Övriga	0,98	13
Mix	3,67	28

Kruskal-Wallis test: inte signifikant (0.852)

* Medelvärde av nedskrivningarnas storlek i %

Variansanalys (ANOVA) påvisar inga signifikanta samband mellan nedskrivningarnas storlek och vilken revisionsbyrå som företagen anlitar. Hypotesen förkastas – företag som anlitar en viss revisionsbyrå gör inte högre eller lägre nedskrivningar än företag som anlitar en annan revisionsbyrå.

T-test där Deloitte & Touche ställs mot en grupp med de övriga 3 stora revisionsbyråerna, (Ernst & Young, KPMG Bohlins och Öhrlings PWC), visar att företag som anlitat Deloitte & Touche under år 2002 gör signifikant (0.004) lägre nedskrivningar än företag som anlitar de övriga 3 revisionsbyråerna. T-test där Deloitte & Touche ställs mot var och en av de övriga 3 stora revisionsbyråerna visar att företag som anlitat Deloitte & Touche gör signifikant lägre nedskrivningar än företag som anlitat Ernst & Young under år 2002 (0.055) och 2004 (0.033). Under år 2002 gör företag som anlitat Deloitte & Touche även signifikant (0.028) lägre nedskrivningar än företag som anlitat Öhrlings PWC.

5.3 Sammanfattning av hypotesprövning för 2002, 2003 och 2004 (bivariat analys)

H₁ Det finns ett negativt samband mellan spridning av ägarstruktur och nedskrivningar – företag som är kontrollerade av ledningen gör lägre nedskrivningar.

2002, 2003 och 2004: Ej signifikans, hypotesen förkastas.

H₂ Företag där företagsledningen har bonus kopplat till resultatet redovisar låga eller inga nedskrivningar jämfört med företag där företagsledningen inte har bonus kopplat till resultatet eller inte någon bonus alls.

2002, 2003 och 2004: Ej signifikans, hypotesen förkastas.

H₃ Det finns ett negativt samband mellan räntabilitet och nedskrivningar.

2002 och 2003: **Stark signifikans**, hypotesen kan ej förkastas.

2004: Ej signifikans, hypotesen förkastas.

H₄ Företag som har gjort VD-byte gör höga nedskrivningar i bokslutet närmast efter bytet jämfört med företag som inte gjort VD-byte.

2002, 2003 och 2004: Signifikans, hypotesen kan ej förkastas.

H₅ Det finns ett negativt samband mellan skuldsättningsgrad och nedskrivningar.

2002, 2003 och 2004: Ej signifikans, hypotesen förkastas.

H₆ Det finns ett positivt samband mellan företagsstorlek och nedskrivningar.

2002, 2003 och 2004: Ej signifikans, hypotesen förkastas.

H₇ Företag inom samma bransch gör relativt sett lika stora nedskrivningar.

2002, 2003 och 2004: Ej signifikans, hypotesen förkastas.

H₈ Det finns ett positivt samband mellan internationalisering och nedskrivningar.

2002, 2003 och 2004: Ej signifikans, hypotesen förkastas.

H₉ Företag som anlitar samma revisionsbyrå gör relativt sett lika stora nedskrivningar.

2002, 2003 och 2004: Ej signifikans, hypotesen förkastas.

5.4 Hypotesprövning för 02, 02/03, 02/03/04 (bivariat analys)

Tabell 21 – Sammanställning av tester vid sammanslagning av år

H	Oberoende variabel	Test	02	02 / 03	02 / 03 / 04
H1	Ägarstruktur	ANOVA	<i>inte signifikant</i> (0.659)	<i>inte signifikant</i> (0.203)	<i>inte signifikant</i> (0.145)
H2	Bonus	T-test	<i>inte signifikant</i> (0.277)	signifikant (0.072)	signifikant (0.096)
H3	Räntabilitet	Regression	signifikant (0.000)	signifikant (0.000)	signifikant (0.000)
		Riktningskoefficient	-0.088	-0.095	-0.083
H4	VD-byte	T-test	signifikant (0.020)	signifikant (0.002)	signifikant (0.000)
H5	Skuldsättningsgrad	Regression	<i>inte signifikant</i> (0.125)	signifikant (0.043)	signifikant (0.018)
		Riktningskoefficient	-0.083	-0.092	-0.092
H6	Antal anställda	Regression	<i>inte signifikant</i> (0.299)	<i>inte signifikant</i> (0.184)	<i>inte signifikant</i> (0.103)
		Riktningskoefficient	0.000	0.000	0.000
	Omsättning	Regression	<i>inte signifikant</i> (0.300)	<i>inte signifikant</i> (0.391)	<i>inte signifikant</i> (0.304)
		Riktningskoefficient	0.000	0.000	0.000
	Balansomslutning	Regression	<i>inte signifikant</i> (0.498)	<i>inte signifikant</i> (0.458)	<i>inte signifikant</i> (0.364)
		Riktningskoefficient	0.000	0.000	0.000
	Antal dotterbolag (totalt)	Regression	<i>inte signifikant</i> (0.270)	<i>inte signifikant</i> (0.144)	signifikant (0.067) *
		Riktningskoefficient	-0.017	-0.014	-0.014
H7	Bransch	Kruskal-Wallis	<i>inte signifikant</i> (0.289)	<i>inte signifikant</i> (0.153)	<i>inte signifikant</i> (0.144)
H8	Antal utländska börser	Regression	<i>inte signifikant</i> (0.247)	<i>inte signifikant</i> (0.302)	<i>inte signifikant</i> (0.266)
		Riktningskoefficient	-1.158	-0.636	-0.544
	Antal dotterbolag inom Norden (ej Sverige)	Regression	<i>inte signifikant</i> (0.432)	<i>inte signifikant</i> (0.293)	<i>inte signifikant</i> (0.259)
		Riktningskoefficient	-0.141	-0.110	-0.087
	Antal dotterbolag inom EU (ej Norden)	Regression	<i>inte signifikant</i> (0.432)	<i>inte signifikant</i> (0.163)	signifikant (0.085) *
		Riktningskoefficient	-0.049	-0.050	-0.045
	Antal dotterbolag utanför EU & Norden	Regression	<i>inte signifikant</i> (0.436)	<i>inte signifikant</i> (0.193)	<i>inte signifikant</i> (0.110)
		Riktningskoefficient	-0.066	-0.065	-0.057
	Andel utländska dotterbolag	Regression	<i>inte signifikant</i> (0.816)	<i>inte signifikant</i> (0.657)	<i>inte signifikant</i> (0.466)
		Riktningskoefficient	0.006	-0.007	-0.009
	Andel utländskt ägande	Regression	<i>inte signifikant</i> (0.132)	<i>inte signifikant</i> (0.142)	<i>inte signifikant</i> (0.236)
		Riktningskoefficient	-0.074	-0.403	-0.025
H9	Revisionsbyrå	ANOVA	<i>inte signifikant</i> (0.806)	-	-
		Kruskal-Wallis	-	<i>inte signifikant</i> (0.547)	<i>inte signifikant</i> (0.338)

* Riktningskoefficienten dock negativ

Tabell 22 – Svarsandel vid sammanslagning av år

Period	02	02 / 03	02 / 03 / 04
Totalt antal företag	271	542	813
Bortfall, antal företag	28	48	66
<i>Svarsandel</i>	89,7%	91,1%	91,9%

Tabell 22 visar svarsandelen när material från de i studien ingående åren har slagits samman successivt. I *tabell 21* visas en sammanställning av de tester som gjorts efter en sådan omgruppering av det insamlade materialet.

När det gäller ägarstruktur har även regressionsanalys genomförts när gruppen *Varken eller* grupperats med *Ägarkontrollerade* respektive *Företagskontrollerade*. Dessa tester visar endast ett svagt signifikant samband (0.091) för 02/03/04 och då mellan grupperna *Ägarkontroll* och *Företagsledarkontroll/Varken eller*. Riktningskoefficienten är dock positiv. Hypotesen förkastas. *Företagsledarkontrollerade* företag gör inte högre nedskrivningar än *Ägarkontrollerade* företag.

T-test visar att det finns svaga signifikanta samband för perioderna 02/03 (0.072) och 02/03/04 (0.096) mellan nedskrivningarnas storlek och huruvida företagets bonussystem är kopplat till resultatet eller ej. Företag som har bonus kopplad till resultatet gör lägre nedskrivningar än företag som inte har bonus kopplad till resultatet eller inte har någon bonus alls. Hypotesen kan inte förkastas.

Regressionsanalys visar att det finns starka signifikanta samband (0.000) för alla perioderna mellan storleken på nedskrivningarna och företagets räntabilitet på totalt kapital. Företag som har en låg räntabilitet på totalt kapital gör högre nedskrivningar än företag som har en hög räntabilitet på totalt kapital. Hypotesen kan inte förkastas.

T-test och regressionsanalys visar att det finns starka signifikanta samband mellan nedskrivningarnas storlek och om företagen gjort VD-byte eller ej. Sambandet är starkast i perioden 02/03/04 (0.000). Företag som gjort VD-byte gör högre nedskrivningar i bokslutet närmast efter bytet. Hypotesen kan inte förkastas.

Regressionsanalys visar att det finns signifikanta samband mellan nedskrivningarnas storlek och företagets skuldsättningsgrad under perioderna

02/03 (0.043) och 02/03/04 (0.018). Företag som har en hög skuldsättningsgrad gör lägre nedskrivningar än företag som har en låg skuldsättningsgrad.

När det gäller storlek, bransch, internationalisering och revisionsbyrå finns i stort sett inga signifikanta samband för någon av perioderna. För 02/03/04 finns ett signifikant samband mellan nedskrivningarnas storlek och antal dotterbolag (0.067) samt antal dotterbolag inom EU (0.085). I båda fallen visar dock riktningskoefficienten negativa samband. Hypoteserna förkastas. Det finns inga samband mellan nedskrivningarnas storlek och företagets storlek, bransch, internationalisering respektive revisionsbyrå.

Som en fortsättning på den analys som gjordes mellan nedskrivningarnas storlek och revisionsbyrå för respektive år var för sig, där de 4 stora revisionsbyråerna testades mot varandra, har samma tester gjorts för de sammanslagna åren. Resultatet visar att de företag som anlitar Deloitte & Touche har gjort signifikant lägre nedskrivningar än företag som anlitat någon av de övriga revisionsbyråerna (Ernst & Young, KPMG Bohlins och Öhrlings PWC) under alla perioderna. Sambandet är starkast under år 2002 (0.004) och 02/03/04 (0.003) och något svagare under 02/03 (0.031). För samtliga perioder visar även T-test att företag som anlitar Deloitte & Touche gör signifikant lägre nedskrivningar än företag som anlitar Ernst & Young eller Öhrlings PWC. Sambanden ser ut som följer:

	02	02/03	02/03/04
Deloitte & Touche vs Ernst & Young	(0.055)	(0.032)	(0.008)
Deloitte & Touche vs Öhrlings PWC	(0.028)	(0.086)	(0.022)

5.5 Sammanfattning av hypotesprövning 02, 02/03 och 02/03/04 (bivariat analys)

H₁ Det finns ett negativt samband mellan spridning av ägarstruktur och nedskrivningar – företag som är kontrollerade av ledningen gör lägre nedskrivningar.

02, 02/03, 02/03/04: Ej signifikans, hypotesen förkastas.

H₂ Företag där företagsledningen har bonus kopplat till resultatet redovisar låga eller inga nedskrivningar jämfört med företag där företagsledningen inte har bonus kopplat till resultatet eller inte någon bonus alls.

02: Ej signifikans, hypotesen förkastas.

02/03 och 02/03/04: **Svag signifikans**, hypotesen kan inte förkastas.

H₃ Det finns ett negativt samband mellan räntabilitet och nedskrivningar.

02, 02/03 och 02/03/04: **Stark signifikans**, hypotesen kan ej förkastas.

H₄ Företag som har gjort VD-byte gör höga nedskrivningar i bokslutet närmast efter bytet jämfört med företag som inte gjort VD-byte.

02: **Signifikans**, hypotesen kan ej förkastas.

02/03 och 02/03/04: **Stark signifikans**, hypotesen kan ej förkastas.

H₅ Det finns ett negativt samband mellan skuldsättningsgrad och nedskrivningar.

02: Ej signifikans, hypotesen förkastas.

02/03 och 02/03/04: **Signifikans**, hypotesen kan ej förkastas.

H₆ Det finns ett positivt samband mellan företagsstorlek och nedskrivningar.

02, 02/03, 02/03/04: Ej signifikans, hypotesen förkastas.

H₇ Företag inom samma bransch gör relativt sett lika stora nedskrivningar.

02, 02/03, 02/03/04: Ej signifikans, hypotesen förkastas.

H₈ Det finns ett positivt samband mellan internationalisering och nedskrivningar.

02, 02/03, 02/03/04: Ej signifikans, hypotesen förkastas.

H₉ Företag som anlitar samma revisionsbyrå gör relativt sett lika stora nedskrivningar.

02, 02/03, 02/03/04: Ej signifikans, hypotesen förkastas.

5.6 Multipel linjär regression 02/03/04 (multivariat analys)

För att komplettera den bivariata analysen görs avslutningsvis en multivariat analys i form av multipel regression. Inför den multipla linjära regressionen delades de oberoende variablerna in i grupper utifrån vilken teori de, i denna studie, har sitt ursprung (se nedan).

Positive Accounting Theory	Institutionell teori
Ägarstruktur (H ₁)	Bransch (H ₇)
Bonus (H ₂)	Internationalisering (H ₈)
Räntabilitet på totalt kapital (H ₃)	Revisionsbyrå (H ₉)
VD-byte (H ₄)	
Skuldsättningsgrad (H ₅)	
Storlek (H ₆)	

5.6.1 Positive Accounting Theory

Tabell 23 – Korrelation

	02 / 03 / 04				
	1.	2.	3.	4.	5.
1. Nedskrivningar	1.000				
2. Bonus	0.074*	1.000			
3. Räntabilitet på totalt kapital	-0.265***	-0.181***	1.000		
4. VD-byte	-0.197***	-0.028	0.162***	1.000	
5. Skuldsättningsgrad	-0.087*	0.004	0.009	0.077*	1.000

† Korrelationen är svagt signifikant på 0.10-nivå

* Korrelationen är signifikant på 0.05-nivå

** Korrelationen är signifikant på 0.01-nivå

*** Korrelationen är signifikant på 0.001-nivå

Ett Pearsons korrelationstest visar stöd för våra hypoteser. Det finns korrelation mellan nedskrivningarnas storlek och bonus, stark positiv korrelation mellan nedskrivningarnas storlek och räntabilitet på totalt kapital, stark korrelation mellan nedskrivningarnas storlek och VD-byte samt negativ korrelation mellan nedskrivningarnas storlek och skuldsättningsgrad. Testet visar också att det finns korrelation mellan en del av de oberoende variablerna (bonus/räntabilitet, räntabilitet/VD-byte och VD-byte/skuldsättningsgrad) som ingår i den multipla linjära regressionen (se tabell 23). Tolerans- och VIF-värdena visar dock att ingen multikollinearitet föreligger (se tabell 24).

Ägarstruktur har inte tagits med i modellen eftersom att variabeln har ett motsatt samband (positivt) än det som skulle göra att hypotesen inte kunde förkastas (negativt samband). Variabeln storlek har inte heller tagits med i någon av de fyra varianter (antal anställda, omsättning, balansomslutning och antal dotterbolag) som finns med i studien. Denna variabel har uteslutits då sambandet visat sig negativt och endast ett positivt samband kan leda till att hypotesen inte förkastas.

Tabell 24 – Multipel linjär regression – 02/03/04

Beroende variabel:
Nedskrivningarnas storlek i %

Oberoende variabler	Koefficient	Medelfel	Signifikans	Multikollinearitets test	
				Toleransvärde	VIF-värde
Konstant	6.111	0.827	0.000		
Bonus	0.590	0.768	0.442	0.967	1.034
Räntabilitet på totalt kapital	-0.074	0.011	0.000	0.943	1.061
VD-byte	-3.840	0.888	0.000	0.968	1.033
Skuldsättningsgrad	-0.078	0.037	0.037	0.994	1.006
Förklaringsgrad	10.1%				
F-värde:	20.763				
Signifikans:	0.000				

Den för Positive Accounting Theory multipla linjära regressionen, där fyra av sex oberoende variabler tagits med, har en förklaringsgrad på 10.1%. Såsom vid den årsvisa bivariata analysen finns inget signifikant samband (0.442) mellan

nedskrivningarnas storlek och bonus. De relativt starka sambanden mellan nedskrivningarnas storlek och räntabilitet på totalt kapital samt VD-byte, som finns vid bivariat analys (både årsvis och vid sammanslagningen av åren), är starka (0.000) även i den multivariata analysen. Liksom vid den bivariata analysen vid sammanslagning av åren finns ett signifikant samband (0.037) mellan nedskrivningarnas storlek och skuldsättningsgrad.

Den multipla regressionen visar följande:

- ✓ ett företags nedskrivningar är 0.590 procentenheter högre om företaget inte har bonus kopplat till resultatet eller inte någon bonus alls. Detta stödjer bonushypotesen (H_2), om än skillnaden endast är liten mellan att ha bonus kopplat till resultatet eller ej.
- ✓ ett företags nedskrivningar minskar med 0.074 procentenheter gånger företagets räntabilitet på totalt kapital. En negativ räntabilitet på eget kapital (indikerar ett mycket dåligt resultat) gör att nedskrivningarna istället ökar, vilket stödjer resultathypotesen (H_3).
- ✓ ett företag som inte har gjort VD-byte gör 3.84 procentenheter lägre nedskrivningar än företag som har gjort VD-byte. Utfallet stödjer hypotesen om VD-byte (H_4).
- ✓ ett företags nedskrivningar minskar med 0.078 procentenheter gånger företagets skuldsättningsgrad. Ju högre skuldsättningsgrad, desto lägre nedskrivningar, vilket stödjer hypotesen om skuldsättningsgrad (H_5).

För multipla linjära regressioner för 2002, 2003, 2004 samt 02/03 se *bilaga 3-6*.

I *bilaga 7* finns ett räkneexempel som visar utfallet för att ett företag som har bonus kopplat till resultatet, har hög räntabilitet på totalt kapital, har gjort VD-byte samt har en hög skuldsättningsgrad gör betydligt lägre nedskrivningar än ett företag som inte har bonus kopplat till resultatet, har låg räntabilitet, inte har gjort VD-byte samt har en låg skuldsättningsgrad.

5.6.2 Institutionell teori

I studien har inte framkommit några signifikanta samband som stödjer den Institutionella teorin och ett försök på multipel linjär regression avseende denna teori gav inte någon förklaringsgrad alls. Liksom vid den bivariata analysen framkommer i den multipla analysen inga samband mellan nedskrivningarnas storlek och bransch, internationalisering, eller revisionsbyrå som stöder hypoteserna ställda ur Institutionell teori.

5.7 Bransch vs räntabilitet och skuldsättningsgrad

I arbetet med slutsatserna uppstod frågeställningar om huruvida det finns några samband mellan branschtillhörighet och räntabilitet på totalt kapital efter nedskrivningar samt mellan branschtillhörighet och skuldsättningsgrad. Därför beräknades även företagens räntabilitet på totalt kapital utan justeringar för nedskrivningar:

$$\frac{\text{Resultat efter finansiella poster + finansiella kostnader}}{\text{Totalt kapital}}$$

Genom Levene's Test konstateras att varianserna när det gäller bransch/räntabilitet på totalt kapital (ej justerat) samt bransch/skuldsättningsgrad är allt för olika för att ANOVA-test ska bli lämpligt. Därför gjordes Kruskal-Wallis Test som visar att det för 02/03/04 finns starkt signifikanta samband (0.000) mellan bransch och räntabilitet på totalt kapital (ej justerat) samt mellan bransch och skuldsättningsgrad. Detta visar att företag i en viss bransch har liknande räntabilitet på totalt kapital (ej justerat) samt liknande skuldsättningsgrad.

5.8 Kapitelsammanfattning – empirisk analys

Inledningsvis konstateras att den beroende och de oberoende variablerna är normalfördelade. De olika testerna beräknas med ett intervall där konfidensgraden satts till 90%, vilket innebär att hypoteser med svaga signifikanta samband, (0.100) inte förkastas.

Den årsvisa hypotesprövningen (bivariat analys) påvisar samband som stödjer hypoteserna med nedskrivningarnas storlek och räntabilitet på totalt kapital respektive VD-byte. Hypotesprövningen (bivariat analys) vid sammanslagning av åren påvisar samband som stödjer hypoteserna med nedskrivningarnas storlek och bonus, räntabilitet på totalt kapital, VD-byte respektive skuldsättningsgrad. Den multivariata analysen påvisar samband som stödjer hypoteserna med nedskrivningarnas storlek och räntabilitet på totalt kapital, VD-byte respektive skuldsättningsgrad.

6. Slutsatser

I detta avsnitt presenteras studiens slutsatser och egna reflektioner. Avslutningsvis ges förslag till fortsatt forskning.

6.1 Slutsatser

Genom att statistiskt bearbeta och analysera det material som samlats in söks samband som beskriver hur de på Stockholmsbörsen noterade företagen använder nedskrivningar. Studiens syfte är att förklara om ledningen, enligt Agentteori och Positive Accounting Theory, använder nedskrivningar i eget intresse, eller om agerandet istället kan förklaras med Institutionell teori. Kan teorin användas för att förklara det beteende som empirin visar?

Genom analysen konstateras följande:

- ✓ Studien indikerar att åtminstone 10% av nedskrivningarna kan förklaras av andra faktorer än ett faktiskt nedskrivningsbehov och att dessa faktorer kan härledas till Positive Accounting Theory.
- ✓ Någonting händer år 2004.

6.1.1 Görs 10% av nedskrivningarna i eget intresse?

I ett idealiskt samhälle, där den ”rättvisande bilden” visar ett företags faktiska ekonomiska ställning, borde 100% av nedskrivningarna bero på att det föreligger ett nedskrivningsbehov. I ett sådant samhälle borde förklaringsgraden i vår multipla analys för Positive Accounting Theory, som förutsätter ett agerande i eget intresse, vara i stort sett 0%. Den multipla analysen visar en förklaringsgrad på 10%. En första tanke skulle därav vara att 10% av nedskrivningarna görs i eget intresse, men med all sannolikhet är detta ett allt för enkelt sätt att se på saken. Det kan inte uteslutas att nedskrivningarna görs av andra skäl, men trots allt visar studien ändå att företagsledningar i viss mån gör uppskattningar och bedömningar i eget intresse. De samband som vi funnit bekräftar till viss del de farhågor som har lyfts fram i den aktuella debatten:

Den internationella harmoniseringen av redovisningen är naturligtvis angelägen, inte minst för att underlätta jämförelse mellan olika företags rapportering. Vi upplever emellertid att IFRS nu i ökad utsträckning går i riktning mot detaljreglering av "kokboks-karaktär", något som kommit att bli utmärkande för den amerikanska redovisningen (US GAAP). Detta innebär samtidigt att vi fjärrar oss från den principbaserade redovisning som IFRS i grund och botten syftar till. (Träff, 2005)

6.1.2 Positive Accounting Theory vs Institutionell teori

Av de tester som genomförts i och med studiens analys framgår att nedskrivningarna delvis skulle kunna förklaras med Positive Accounting Theory (PAT), men inte med Institutionell teori. De signifikanta samband som framkommer genom bivariat analys och som beskrivs nedan kan härledas till PAT oavsett om testerna görs årsvis eller då åren 2002, 2003 och 2004 har slagits samman.

Analysen visar att när åren 2002, 2003 och 2004 har slagits samman är skillnaden på nedskrivningarnas storlek signifikant lägre i företag där företagsledarna har bonus kopplat till resultatet jämfört med företag där ledningen antingen inte har någon bonus alls eller där bonusen är kopplat till något annat än resultatet. Detta överensstämmer med det som Watts och Zimmerman (1978:114) säger om företagsledningar – att de är kortsiktiga och väljer redovisningsmetoder som ökar deras bonus. Watts och Zimmerman (1990:139) poängterar dock att bonus kopplat till resultatet inte alltid ger företagsledningar incitament att redovisa ett högt resultat. Om resultatet är lägre än den nivå som skulle ge bonus gör företagsledningar sådana uppskattningar och bedömningar som leder till ett ännu lägre resultat. På detta sätt kan de flytta kostnader från kommande år, som kan ge bonus, till innevarande år. Analysen visar att det finns ett starkt signifikant samband mellan resultatet (före nedskrivningar) och hur stora nedskrivningar man väljer att göra.

Igelström (2004:7) menar att en ny VD vill städa undan sådant som kan ligga honom till last i framtiden. Vår studie bekräftar ett sådant påstående. Företag som

bytt VD gör stora nedskrivningar i bokslutet närmast efter bytet, sambandet är entydigt och starkt. Genom att rensa upp efter den förra VD:n och då ta stora kostnader det år bytet skett, kan den nya VD:n eventuellt visa upp ett bättre resultat de följande åren. Vår studie visar att nedskrivningar kan vara ett verktyg som en ny VD använder för att rensa upp och flytta kostnader.

Enligt Positive Accounting Theory menar Paul Asquith et al. (2005:102) att ju högre skuldsättningsgraden är, desto närmare är företagen att bryta mot sina låneavtal och risken att få lånen indragna, eller att bli tvungna att skriva om dem till en högre ränta, ökar. Hypotesen kring skuldsättningsgrad säger därför att företag med en hög skuldsättningsgrad gör lägre nedskrivningar för att visa ett högre resultat, som i sin tur kan sänka skuldsättningsgraden. Studien stödjer ett sådant resonemang. Det finns ett signifikant negativt samband mellan skuldsättningsgrad och nedskrivningarnas storlek.

I studien har inte framkommit några signifikanta samband som stödjer de ur Institutionell teori ställda hypoteserna. Av detta skulle vi kunna dra slutsatsen att Institutionell teori inte förklarar företagsledningens användande av nedskrivningar i redovisningen, men detta är troligtvis en allt för hård slutsats att dra. Den typ av studie som vi genomfört, med många observationer och relativt få aspekter, är kanske en studie som lämpar sig bättre när det gäller att testa om företagsledningens beteende kan förklaras med PAT än om det kan förklaras med Institutionell teori. För att förklara ett beteende med Institutionell teori, där fokus flyttas från det personliga till det institutionella, på ett mer rättvist sätt skulle vi behöva ta hänsyn till betydligt fler faktorer. För att göra den Institutionella teorin rättvisa kanske vi hade behövt komplettera med en kvalitativ studie.

Institutionell teori säger inte att ett företag i en viss bransch, internationella företag eller företag som anlitar en viss revisionsbyrå gör lika stora nedskrivningar utan snarare att företagen vill uppnå vissa mål. Nedskrivningar är då ett verktyg bland flera andra som företagsledningar kan använda för att till exempel uppnå ett resultat som gör att man ”passar in” i en viss bransch. Nedskrivningarna i sig är inte relativt sett lika stora inom en viss bransch, utan de kan användas i olika utsträckning beroende på vilka mål företagsledarna enligt bland annat Institutionell teori vill/bör/ska uppnå (det är dock härmed inte sagt att

nedskrivningar endast används för att justera redovisningen...). Analysen visar att företag inom samma bransch de facto har liknande räntabilitet på totalt kapital och liknande skuldsättningsgrad.

Vi anser att företagsledarna agerar i eget intresse samtidigt som de försöker anpassa sig till sin omgivning. Målen kan bero på sociala och institutionella faktorer, medlen är beroende av vilket agerande som är accepterat inom den grupp man tillhör. DiMaggio och Powell (1983:151f) menar att på grund av socialt inflytande tenderar företag att försöka likna andra företag. Vi menar att företagsledningar visserligen är medvetna om sin omgivning, men att de därför är beräknande och legitimerar sitt handlande med att de gör som andra företag. Neu och Simmons (1996:417) skriver att "... the alternative vocabulary replaces the metaphor of a 'ratlike' manager with one of a manager enmeshed in a spider-web of relationships". Vi menar att företagsledningen kanske snarare borde ses som en *ratlike manager in a spider-web of relationships*. Företagen och dess ledare anser att deras agerande, om än i eget intresse, är acceptabelt eftersom de agerar i en omvärld och där "gör som alla andra". I ett uttalande angående kritik om SAS planer på att anställa kinesiska flygvärdinnor till vrakpriser, säger Terner, SAS informationschef, till Dagens Industri (12 januari 2006) att "så har vi alltid gjort och så gör alla andra flygbolag".

Att det i studien inte har framkommit några signifikanta samband som stödjer den ur Institutionell teori ställda hypotesen om internationalisering kan även bero på att gränserna allt mer suddas ut. Dessutom är 2002-2004 en "mellanperiod" (i och med den pågående övergången till IFRS) vilket gör att det skapas förvirring i och med att det används olika referensramar inom externredovisning. Detta innebär att företagen tolkar reglerna olika och därför redovisar på olika sätt och inga entydiga samband framkommer. Falkman (2004:44) menar att problemet ligger i att "det är lättare att förändra sitt övergripande synsätt i form av innehållet i en föreställningsram jämfört med att förändra övrig normering och praxis". Han hävdar också att det finns "en tydlig diskrepans mellan föreställningsramen och övrig normgivning i fallet tillgångsredovisning". Det är långt mellan tanke och handling.

Artsberg (2003:431) menar att Institutionell teori är den teori som för tillfället bäst speglar utvecklingen och förändringar på redovisningsområdet. Detta må vara hänt, men eftersom att vi har studerat ett redovisningsbeteende, utifrån uppskattningar och bedömningar som företagsledningarna gör, blir PAT den teori som bäst förklarar företagsledningens agerande.

6.1.3 Någotting händer år 2004

I analysen framkommer att en tydlig minskning av nedskrivningarna har skett från år 2002 och 2003 till år 2004. Det synliggörs också att en del samband som fanns för år 2002 och 2003 inte längre gäller år 2004. Företag där ledningen hade bonus kopplad till resultatet gjorde år 2002 och 2003 lägre nedskrivningar än företag där ledningen inte hade bonus kopplad till resultatet eller inte hade någon bonus alls. År 2004 har detta samband utjämnats, oavsett bonussystem gör företagen ungefär lika låga nedskrivningar. Det samband som fanns år 2002 och 2003 mellan företagets räntabilitet och storleken på nedskrivningarna är nästan obefintligt år 2004. Företag som hade låg räntabilitet på det totala kapitalet gjorde högre nedskrivningar under år 2002 och 2003 än under 2004. Den genomsnittliga räntabiliteten på totalt kapital har ökat avsevärt från år 2002 till 2004, samtidigt som skuldsättningsgraden har blivit högre. Det finns år 2004 inget samband alls mellan skuldsättningsgrad och storleken på nedskrivningarna. Företag som har en hög skuldsättningsgrad gör inte lägre nedskrivningar än företag som har en låg skuldsättningsgrad – de lägre nedskrivningarna år 2004 beror på någonting annat.

Arnell (Munkhammar, 2003) hävdar att ”i lågkonjunkturer kan det bli mycket stora nedskrivningar”. Det faktum att konjunkturen steg under år 2004 (Konjunkturinstitutet, [www]) skulle då kunna förklara de allt lägre nedskrivningarna.

De förändringar som skett från år 2002 och 2003 till 2004 kan även indikera att företagsledningarna blivit mer försiktiga. En möjlig förklaring till denna försiktighet är övergången till IAS/IFRS som implementerats i Sverige år 2002. Företagen blir avvaktande och väntar på vad som ska komma. Det utrymme som finns att utnyttja nedskrivningar i redovisningen i eget intresse används inte i samma utsträckning.

Från och med år 2002 *får* företagen använda IAS/IFRS, men från och med år 2005 *ska* dessa standarder användas i alla europeiska börsföretags koncernredovisning (Halling, 2004). Att företagsledningen agerar annorlunda år 2004 torde kunna bero på att övergången är nära och den innebär stora förändringar för företagen. Buisman säger i Balans (nr 12/2005, s 36) att ”mitt budskap till dem som ska göra årsredovisningarna för 2005 är att det behövs mer tid så man bör se över planeringen”. Dessutom kommer företagen i sina årsredovisningar för år 2005 behöva redovisa även 2004 års siffror omräknade enligt IAS/IFRS. Jansson och Hurtig (2005) har granskat i stort sett alla noterade företag som har ett börsvärde som överstiger cirka 2 miljarder (64 stycken) och kommit fram till att de flesta noterade företagen ”har valt att endast omräkna 2004 enligt IFRS” och att ”endast några har valt att även omräkna 2003”.

6.2 Egna reflektioner

Levander och Svedbom (2004) menar att tanken bakom de nya redovisningsreglerna är att företag ska göra löpande värderingar av sina tillgångar och kostnader. De skriver vidare att ”det gamla sättet att använda sig av anskaffningsvärden försvinner och ersätts av marknadsvärderingar” och att ”resultatet ska ge en bättre bild av bolagets tillstånd”. Vi ser här ett problem i och med den starka kopplingen till beskattning som finns för de svenska företagen – samtidigt som det är resultatet som visar hur bra det har gått, är det resultatet som ligger till grund för den skatt som företagen får betala. Visserligen har vi studerat koncerner, som inte är skattesubjekt, men vi antar att man gör på samma sätt i de i koncernen ingående företagen och vi tror att den koppling till beskattning som finns ger starka incitament att tolka redovisningsrekommendationerna i eget intresse. De valmöjligheter som finns används för att kunna redovisa ett resultat som är mest fördelaktigt för det enskilda företaget. Detta betyder att olika företag får incitament att tolka rekommendationerna på olika sätt, men också att samma företag kan välja att tolka rekommendationerna olika från år till år. Konsekvenserna blir att jämförbarheten hotas – både över tiden och mellan företag. Träff (2005) anser att det professionella omdömet är avgörande för att

redovisningen ska presentera en rättvisande bild och vara till nytta för aktieägare och andra användare.

Det är även angeläget att företagen – och revisorerna – tar sig an ansvaret för att redovisningsreglerna tolkas på ett sätt som är i överensstämmelse med de grundläggande principerna i IFRS, så att vi uppnår en god harmonisering och jämförbarhet mellan företagen.
(Träff, 2005)

Studien visar att företagen från år 2002 till 2004 får en bättre räntabilitet på totalt kapital. Ceteris paribus skulle detta betyda att skuldsättningsgraden minskar. Så har dock inte skett – skuldsättningsgraden har ökat. En förklaring till detta kan vara att skulderna ökat – företagen har lånat mer, vilket också är en faktisk trend under år 2004. Räntan är låg och företagen vill därför låna kapital för att genomföra investeringar (Statistiska Centralbyrån, [www]). Detta bekräftar också det faktum att inget samband finns mellan skuldsättningsgraden och nedskrivningarnas storlek – när det är enkelt att låna kapital behöver företagen inte ha en låg skuldsättningsgrad för att få låna.

En annan förklaring till att skuldsättningsgraden ökar samtidigt som räntabiliteten på totalt kapital ökar skulle kunna vara att företagen gör större utdelningar. Per Thorell (2005) menar att ”man måste vara medveten om att IFRS inte innehåller några regler om utdelning” utan att ”detta är en renodlad svensk bolagsrättslig fråga”. I den nya aktiebolagslagen som träder i kraft från och med år 2006 är värdeöverföringar, ”transaktioner mellan bolaget och ägarna”, ett av de områden som har ändrats mest. Thorell menar vidare ”fritt eget kapital är inte detsamma som utdelningsbart kapital”, styrelsen blir tvungen att avge ett yttrande över de övervägande de gjort för att bestämma utdelningens storlek. Vi tror att i och med att företagen redan under år 2004 började anpassa sig till de nya reglerna, så gjorde de inte sådana större utdelningar som skulle kunna förklara den ökade skuldsättningsgraden, trots en hög räntabilitet på totalt kapital.

Det måste även tilläggas att den ökade genomsnittliga räntabiliteten på totalt kapital också kan bero på att företagen enligt IAS/IFRS inte längre får göra

avskrivningar på Goodwill. En reflektion vid granskningen av börsföretagens årsredovisningar var att en mycket stor del av de nedskrivningar som gjorts var just nedskrivningar av Goodwill. Nilsson (2005a) poängterar dock att ”så länge som goodwill inte skrivs ned alls, eller skrivs ned med mindre än de avskrivningar som skulle gjorts enligt tidigare regler, ökar det redovisade resultatet och det egna kapitalet i koncernen”.

En iakttagelse vid granskningen av årsredovisningarna är att det går en tydlig trend i att omklassificera Goodwill till övriga immateriella tillgångar, vilka, enligt Halling (2004), är till exempel varumärken, domännamn på Internet, bygglov och kundlistor. Detta fenomen är något som Buisman (2005) observerat som en effekt av övergången till IFRS. En följd av detta är att i årsredovisningarna för 2004 finns många och stora poster som benämns ”omklassificeringar”. Arnell (Halling, 2004) varnar för hemmasnickrade värderingsmodeller och menar att vi i Sverige har mycket att lära av bland annat amerikanerna.

Trots att det inte framkommer några signifikanta samband mellan företagens storlek och storleken på nedskrivningarna måste vi ändå reflektera över de olika medelvärden på nedskrivningarna som tagits fram i analysen. Det är genomgående de stora företagen (>1000 stycken anställda (Sundberg, 2004:38)) oavsett hur mätningen gjorts (antal anställda, omsättning, balansomslutning, antal dotterbolag), som gör de i genomsnitt lägsta nedskrivningarna. Kan det vara så att det svenska samhället är allt för beroende av de stora företagen för att utsätta dem för stora så kallade politiska kostnader (skatter, avgifter och liknande)? Att det är de små företagen som belastas och därför vill dessa redovisa ett lägre resultat för att inte utsättas för ytterligare sådana politiska kostnader som Watts och Zimmerman (1978:117f) menar att de stora företagen försöker undvika.

När det gäller ägarstruktur framkommer inga signifikanta samband. Däremot visar medelvärdet att det finns en skillnad mellan medelvärdena i de olika grupperna. Företagsledarkontrollerade och ägarkontrollerade företag gör inte lika stora nedskrivningar. Vi har antagit, liksom Watts och Zimmerman (1978:114), att företagsledare vill visa ett högt resultat. Detta eftersom att resultatet är ett sätt att mäta deras prestationer och förvaltning. I vår studie skulle detta innebära att de vill göra låga nedskrivningar. Vad vi istället fått fram är att företagsledar-

kontrollerade företag under två år av tre gör högre nedskrivningar än ägarkontrollerade företag. Ett år gör företagsledarkontrollerade företag de lägsta nedskrivningarna. Trots att vi endast får ett signifikant samband när det gäller hypotesen kring ägarstruktur, indikerar medelvärdena att beroende på hur ägarstrukturen ser ut gör företag olika stora nedskrivningar. Kan ovanstående tyda på att de val och det spelrum som användandet av RR17 möjliggör faktiskt utnyttjas av företagsledningar för att redovisa ett sådant resultat som de vill ha för det enskilda året?

När Deloitte & Touche ställs emot de övriga tre stora revisionsbyråerna (Ernst & Young, KPMG Bohlins och Öhrlings PWC) och tester görs då åren slagits samman finns ett signifikant samband som säger att företag som anlitar Deloitte & Touche gör lägre nedskrivningar än företag som anlitar någon av de andra revisionsbyråerna. Här bör det lyftas fram att revisionsbyrån Arthur Andersen under år 2002, efter Enron-skandalen, gick upp i just Deloitte & Touche i Sverige. Då Arthur Andersen var den större revisionsbyrån kan man anta att det är deras informella regler som tagit över. En spegling av detta borde vara att de erfarenheter som Arthur Andersen ”tagit med sig” leder till en försiktighet som i sin tur borde ge högre nedskrivningar. Enron-skandalen handlade bland annat om att företag hade ”blåst upp” balansräkningen, stora delar av de värden som företagen redovisade var egentligen ”luft”. Det mest logiska vore att Deloitte & Touche inte vill ta över Arthur Andersens dåliga rykte och att de därför skulle godkänna högre nedskrivningar. Allt för att undvika att företagen redovisar för högt värde på sina tillgångar. Vår studie visar dock att så inte är fallet – företag som anlitar Deloitte & Touche gör lägre nedskrivningar än företag som anlitar någon av de andra tre stora revisionsbyråerna i Sverige. En tanke kring detta är att det kanske beror på den tröghet som, enligt Institutionell teori, mänskliga aktiviteter uppvisar beroende på att vi har fått en viss vana att göra på ett visst sätt och därför tycker att detta är det rätta sättet att göra det på (Artsberg, 2003:431). Trots en stor skandal är det kanske svårt och det kan ta lång tid att ändra de anställdas inställning och vanor.

Vi anser att denna studie visar att man, trots invändningar, inte kan bortse från det som Watts och Zimmerman konstaterar – att redovisningen görs av människor. Detta, i samband med att företagsledningarna är rationella och strävar efter att maximera sin egen nytta, får till följd att årsredovisningarna blir ett slags ”skyltfönster” där företagsledningen visar den sida av företaget som de vill visa.

Accounting is an activity carried out by people and one cannot generate a theory that predicts and explains accounting phenomena by ignoring the incentives of the individuals who account. (Watts & Zimmerman, 1990:150)

Som utomstående bedömare och läsare av företagens årsredovisningar bör man vara extra uppmärksam på företag som har en låg räntabilitet på totalt kapital eller en hög skuldsättningsgrad. Företag med låg räntabilitet på totalt kapital undervärderar sina tillgångar, vilket i och för sig inte är lika allvarligt som det faktum att företag med hög skuldsättningsgrad övervärderar sina tillgångar.

6.3 Förslag till fortsatt forskning

Då den multipla linjära regressionen visar att 10% av företagens nedskrivningar kan förklaras av det egna intresset hos företagsledningarna vore det intressant att göra en fördjupad studie över de resterande 90%. Beror dessa genomgående på att det föreligger ett nedskrivningsbehov, eller finns det ytterligare faktorer (till exempel försiktighet) som kan förklara varför nedskrivningar används i företagens redovisning?

Med anledning av att vi sett att det hänt någonting år 2004 skulle det vara mycket intressant att göra en liknande studie som denna om något år eller två för att se åt vilket håll utvecklingen har gått.

Varför är det så många företag som inte gör nedskrivningar? Finns det en uppfattning hos företagsledare (och andra) om att ”nedskrivningar” har en negativ klang – att det antyder att något har hänt i företaget som inte är bra?

Vilka andra resultatpåverkande uppskattningar och bedömningar skulle företagsledare kunna använda i eget intresse? Hur pass medvetna är finansanalytiker (med flera) om företagsledarnas beteende kring de

valmöjligheter, uppskattningar och bedömningar som det ges utrymme för? Hur gör de i så fall för att ta hänsyn till detta?

6.4 Kapitelsammanfattning – slutsatser

Analysen indikerar att nedskrivningarna kan förklaras med Positive Accounting Theory, men inte med Institutionell teori. Att Institutionell teori inte alls förklarar företagsledningens användande av nedskrivningar i redovisningen är dock troligtvis en allt för hård slutsats att dra. Därför diskuteras om det är så att nedskrivningar är ett verktyg bland flera andra som företagsledningar kan använda för att till exempel, genom att uppnå ett resultat, anpassa sig till en viss bransch.

Det framkommer också att någonting händer under år 2004. Nedskrivningarna minskar och en del samband som fanns under år 2002 och 2003 gäller inte längre. I en diskussion söks orsaker till dessa förändringar. Framför allt lyfts den osäkerhet som uppstått i och med övergången till IAS/IFRS fram.

Den multipla linjära regressionen för Positive Accounting Theory har en förklaringsgrad på 10%, vilket skulle innebära att 10% av nedskrivningarna görs i eget intresse. Att hävda att så är fallet vore dock att förenkla det hela då studien inte kan utesluta att nedskrivningarnas görs av andra orsaker.

I de egna reflektionerna diskuteras problem i och med den starka kopplingen till beskattning som finns för de svenska företagen. Samtidigt som det är resultatet som visar hur bra det har gått, är det resultatet som ligger till grund för den skatt som företagen får betala. Vidare diskuteras det faktum att räntabiliteten på totalt kapital ökar samtidigt som skuldsättningsgraden ökar, att företagen enligt IAS/IFRS inte längre får göra avskrivningar på Goodwill, att det verkar som om det är de stora företagen som gör de lägsta nedskrivningarna och att det finns skillnader, om än ej signifikanta, i medelvärde mellan företag som är företagskontrollerade och ägarkontrollerade.

Som fortsatt forskning skulle kunna undersökas om nedskrivningarna kan förklaras av ytterligare faktorer, varför det är så många företag som inte gör nedskrivningar och om det finns andra uppskattningar och bedömningar som företagsledare kan använda i eget intresse.

7. Referenser

Artsberg, K. (2003). *Redovisningsteori -policy och -praxis*. Malmö: Liber Ekonomi. ISBN 91-47-04326-1.

Asquith, P., Beatty, A., & Weber, J. (2005). Performance pricing in bank debt contracts. *Journal of Accounting and Economics*, 40, 2005, pp 101-128.

Balans, nr 12/2005. Hur blir det med IFRS? s 36.

BAS Nyckeltal – för bättre och effektivare ekonomistyrning. (2003). Stockholm: Norstedts Juridik. ISBN: 91-39-10623-3.

Beattie, V. (2005). Moving the financial accounting research front forward: the UK contribution. *The British Accounting Review*, 37, 2005, pp 85-114.

Björinger, R. (2004). Skandia skruvar på siffrorna. *Dagens Industri*, 2004, 28 februari.

Bjørnenak, T. (1997). Diffusion and accounting: the case of ABC in Norway. *Management Accounting Research*, 8, pp 3-17.

Brandes, P., Dharwadkar, R., & Das, D. (2005). Understanding the rise and fall of stock options compensation: Taking principal – agent conflicts to the institutional (battle)field. *Human Resource Management Review*, 15, 2005, pp 97–118.

Börsbolagens årsredovisningar 2003. Nr 8 i Stockholmsbörsens skriftserie. Stockholmsbörsen AB 2004. ISSN 1652-0149.

Chee Chiu Kwok, W., & Sharp, D. (2005). Power and international accounting standard setting. Evidence from segment reporting and intangible assets projects. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol. 18, No. 1, 2005, pp 74-99.

Collin, S-O., Tagesson, T., Andersson, A., Cato, J., & Hansson, K. (2004). *Explaining the choice of accounting standards in municipal corporations: Reconciling positive accounting theory and institutional theory*. Department of Business Studies, Kristianstad University.

Dagens Industri. Energibolag tar ut för höga avgifter. 28 december 2004.

Dagens Industri. Personal från Kina upprör SAS-anställda. 12 januari 2006, s 12.

Dagens Nyheter. [www]. <<http://www.dn.se>>.

Deegan, C. (2004). *Financial Accounting Theory*. The McGraw Hill Australia. ISBN 007-471356-6.

Deloitte Touche Tohmatsu. Skillnader god redovisningssed och IFRS. [www]. Tillgänglig från: <http://www.deloitte.com/dtt/section_node/0,1042,sid%253D32819,00.html>. Accessdatum: 12 januari 2006.

Deloitte Touche Tohmatsu, 2006. *IAS Plus International Accounting Standards IAS 36 Impairment of Assets*. [www]. Tillgänglig från: <<http://www.iasplus.com/standard/ias36.htm>>. Accessdatum: 12 januari 2006.

Dhaliwal, D. S., Salamon, G. L., & Smith, E. D. (1982). The effect of owner versus management control on the choice of accounting methods. *The Journal of Accounting and Economics*, Vol. 4, Issue 1, July 1982, pp 41-53.

DiMaggio, P. J., & Powell, W. W. (1983). The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and collective rationality in organizational fields. *American Sociological Review*, vol 48, 1983, pp 147-160. American Sociological Association. Yale University.

Djurfeldt, G., Larsson, R., & Stjärnhagen, O. (2003). *Statistisk verktygslåda – samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur. ISBN 91-44-04147-0.

Ernst & Young. *Ernst & Young's IFRS Conversion Approach*. [www]. Tillgänglig från: <[http://www.ey.com/global/content.nsf/International/Assurance - IAS - Ernst & Young IAS Conversion Approach](http://www.ey.com/global/content.nsf/International/Assurance_-_IAS_-_Ernst_&_Young_IFRS_Conversion_Approach)>. Accessdatum: 12 januari 2006.

Ernst & Young, 2005. *Global EYE on IFRS – Insights on International GAAP*. [www]. Tillgänglig från: <[http://www.ey.com/global/download.nsf/International/IFRS_News_Nov05.pdf/\\$file/IFRS_News_Nov05.pdf](http://www.ey.com/global/download.nsf/International/IFRS_News_Nov05.pdf/$file/IFRS_News_Nov05.pdf)>. Accessdatum: 12 januari 2006.

Falkman, P. (2000). *Teori för redovisning*. Lund: Studentlitteratur. ISBN 91-44-00896-1.

Falkman, P. (2004). Redovisningens teoretiska kaos. *Balans*, nr 2/2004, s 41-44.

Gill-de-Albornoz, B., & Illueca, M. (2005). Earnings management under price regulation: Empirical evidence from the Spanish electricity industry. *Energy Economics*, 27, 2005, pp 279-304.

Gomez-Mejia, L., Wiseman, R. M., & Johnson Dykes, B. (2005). Agency Problems in Diverse Contexts: A Global Perspective. *Journal of Management Studies*, 42:7, November 2005, pp 1507-1517.

Grönlund, A., Tagesson, T., & Öhman, P. (2005). *Principbaserad redovisning*. Lund: Studentlitteratur. ISBN 91-44-03535-7.

Hallgren, Ö. (2003). *Finansiell Metodik*. Helsingborg: Ekonomibok Förlag AB. ISBN 91-86406-20-5.

Halling, P. (2004). Implementeringen av IFRS – en het fråga på Finforum. *Balans*, nr 11/2004, s 12.

Hatch, M. J. (2002). *Organisationsteori. Moderna, symboliska och postmoderna perspektiv*. Lund: Studentlitteratur. ISBN 91-44-02128-3.

Hendriksen, E. S., & Van Breda, M. F. (1992). *Accounting Theory*. 5th ed. USA: R. R. Donnelley & Sons Company. ISBN 0-256-08146-8.

Herrmann, D., & Thomas, W. (1995). Harmonisation of Accounting Measurement Practices in the European Community. *Accounting and Business Research*, Vol. 25, No. 100, 1995, pp 253-265.

Hjelström, A. (2005). *Understanding International Accounting Standard Setting – A case study of the process of revising IAS 12 (1996), Income Tax*. EFI, The Economic Research Institute at the SSE. Handelshögskolan, Stockholm. Tillgänglig från: <www.hhs.se/efi>. Accessdatum: 12 januari 2006.

-
- Holmberg, H. (1983). *Att läsa Karl Popper*. Lund: Timbro Förlag. ISBN 91-7566-032-6.
- Hussein, M. E. (1981). The Innovative Process in financial Accounting Standard Setting. *Accounting, Organizations and Society*, Vol. 6, No. 1, 1981, pp 27-39.
- Igelström, B. (2004). *Att styra och mäta värdeskapande*. Malmö: Xantro. ISBN 91-973716-3-7.
- Ijiri, Y. (1983). On the Accountability-Based Conceptual Framework of Accounting. *Journal of Accounting and Public Policy*. No. 2, 1983, pp 75-81.
- Jansson, T., & Hurtig, M. (2005). Få oväntade effekter vid övergången till IFRS. *Balans*, nr 3/2005, s 36-38.
- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3, 1976, pp 305-360.
- Jönsson, S. (1985). *Eliten och normerna*. Lund: Doxa.
- Kedner, G., & Svenberg, S-Å. (2000). *Koncernredovisning*. Lund: Studentlitteratur. ISBN 91-44-01425-2.
- Konjunkturinstitutet. *BNP i valda länder*. [www]. Tillgänglig från: <<http://www.konj.se/download/18.2b06ad4d10823916e6d80003543/Int01.xls>>. Accessdatum: 12 januari 2006.
- KPMG. *Nya IFRS-regler får stora konsekvenser*. [www]. Tillgänglig från: <<http://www.kpmg.se/pages/100151.html>>. Accessdatum: 12 januari 2006.
- Körner, S. (1985). *Statistisk slutledning*. Lund: Studentlitteratur. ISBN 91-44-23531-3.
- Körner, S., & Wahlgren, L. (2002). *Praktisk statistik*. Lund: Studentlitteratur. ISBN: 91-44-01915-7.
- Lambert, C., & Sponem, S. (2005). Corporate governance and profit manipulation: a French field study. *Critical Perspectives on Accounting*, 16, 2005, pp 717-748.
- Lépineux, F. (2005). Stakeholder theory, society and social cohesion. *Corporate Governance*, Vol. 5, No. 2, 2005, pp 99-110.
- Levander, M., & Svedbom, A. (2004). Risk för rapportkaos med nya regler. *Dagens Industri*, 2004, 1 december.
- Ljungdahl, F. (1999). *Utveckling av miljöredovisning i svenska börsbolag – praxis, begrepp, orsaker*. Lund: Lund University Press. ISBN 91-7966-563-2
- Löwenberg, L. (2000). Debatt: Oetisk nätfakturering. *Dagens Industri*, 2000, 4 augusti.
- Malmqvist, P. (2002). Företagsledarna är lika skyldiga som analytikerna. *Dagens industri*, 2002, 26 november.
- Malmqvist, P. (2005a). Skjut inte på de nya redovisningsreglerna. *Dagens Industri*, 2005, 14 september.

-
- Malmqvist, P. (2005b). Överdriv inte problemen med verkligt värde. *Dagens Industri*, 2005, 12 oktober.
- Milne, M. J. (2002). Positive Accounting Theory, Political costs and social disclosure analyses: A critical look. *Critical Perspectives on Accounting*, 13, 2002, pp 369-395.
- Munkhammar, V. (2003). Ny redovisning stressar bolagen. *Dagens Industri*, 2003, 22 december.
- Neu, D., & Simmons, C. (1996). Reconsidering the "social" in positive accounting theory: the case of site restoration costs. *Critical Perspectives on Accounting*, 7, 1996, pp 409-435.
- Nilsson, S. (2002). *Redovisningens normer och normbildare*. Lund: Studentlitteratur. ISBN 91-44-02805-9.
- Nilsson, S-A. (2005a). *Visst kan nya goodwillregler medföra större utdelningar*. *Dagens Industri*, 2005, 19 maj.
- Nilsson, S-A. (2005b). Vilken kritik är "grovt överdriven", Malmqvist? *Dagens Industri*, 2005, 5 oktober.
- Nilsson, S-A. (2005c). Underskatta inte problemen med verkligt värde. *Dagens Industri*, 2005, 7 november.
- Nordeas marknadsinformation, 2005, 15 december.
- Nyllinge, P., & Winkvist, M. Ny rekommendation avseende nedskrivningar ställer stora krav på värderingar. *Balans*, nr 11/2001, s 35-39.
- Oliver, C. (1991). Strategic responses to institutional processes. *The Academy of Management Review*, 1991, pp 145-179.
- Paton, W. A., & Littleton, A. C. (1940). *An introduction to corporate accounting standards*. American Accounting Association.
- Proposition 1995/96:10. *Bilaga 1 Års- och koncernredovisning. Del II Företag i allmänhet*.
- Redovisningsrådet. (2000). *RR17 Nedskrivningar*.
- Redovisningsrådet. *RR17 Nedskrivningar – Rättelse av Ikraftträdande*.
- Reinstein, A., & Lander, G. H. (2004). Implementing the impairment of assets requirements of SFAS No. 144. An empirical analysis. *Managerial Auditing Journal*, Vol. 19. No. 3, 2004, pp 400-411.
- Rydergren, T., & Holmqvist, L. (2002). Fichtelius får fortsätta med dubbla jobb. *Resumé*, 2002, 13 december.
- Sánchez Ballesta, J. P., & García-Meca, E. (2005). Audit qualifications and corporate governance in Spanish listed firms. *Managerial Auditing Journal*, Vol. 20, No. 7, 2005, pp 725-738.
- Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A. (2003). *Research Methods for Business Students*. Prentice-Hall. ISBN 0 273 65804-2.

-
- Schatzl, S. (2002). *Förhållanden som upprör men Freeport försvarar sitt avtal*. Göteborgs-Posten, 2002, 25 januari.
- Scott, W.R. (2003). *Financial Accounting Theory*. 3rd edition. Toronto: Prentice Hall. ISBN 0-13-065577-5.
- Selznick, P. (1957). *Leadership in administration: A Sociological Interpretation*. University of California Press Ltd. ISBN: 0-520-04994-2.
- Smith, D. (2000). *Redovisningens språk*. Lund: Studentlitteratur. ISBN 91-44-01384-1.
- Smith, J. A. (2005). Empirical study of a venture capital relationship. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol. 18, No 6, pp 756-783.
- Statistiska Centralbyrån. *Kort och lång ränta*. [www]. Tillgänglig från: <http://www.scb.se/Statistik/OV/OV0011/2005M12a/OV0011_2005M12a_DI_01_SV_rantor.xls>. Accessdatum: 12 januari 2006.
- Stockholmsbörsen. [www]. <<http://www.omxgroup.com/stockholmsborsen/>>.
- Sundberg, L. (2004). Lagstiftare och normgivare har glömt jämförbarheten. *Balans*, nr 2/2004, s 35-39.
- Tagesson, T., Dahlgren, M., Gamlén, M., & Håkansson, M. (forthcoming). Swedish financial managers' attitudes towards the implementation of IASB's standards – The relationship between attitudes towards harmonisation and internationalisation of the corporation. *Financial Reporting, Regulation and Governance*.
- Thorell, P. (2005). Nya regler för goodwill ger inte mer att dela ut. *Dagens Industri*, 2005, 11 maj.
- Touron, P. (2005). The adoption of US GAAP by French firms before the creation of the International Accounting Standard Committee: an institutional explanation. *Critical Perspectives on Accounting*, 16, 2005, pp 851–873.
- Träff, L. (2005). Redovisning kan inte lagas enbart efter "kokboken". *Dagens Industri*, 2005, 22 augusti.
- Wallén, M. (1999). Finnair i blåsväder för skatteleasade plan. *Dagens Industri*, 1999, 3 februari.
- Watts, R.L., & Zimmerman, J.L. (1978). Towards a Positive Theory of the Determination of Accounting Standards. *The Accounting Review*, Vol. 53, No. 1, 1978, pp 112-134.
- Watts, R.L., & Zimmerman, J.L. (1986). *Positive Accounting Theory*. New Jersey: Prentice-Hall Inc. ISBN 0-13-686171-7.
- Watts, R.L., & Zimmerman, J.L. (1990). Positive Accounting Theory: A Ten Year Perspective. *The Accounting Review*, Vol. 65, No. 1, 1990, pp 131-156.
- Årsredovisningslag (1995:1554).
- Öhrlings PricewaterhouseCoopers. *Inledning – IAS 2005*. [www]. Tillgänglig från: <<http://www.pwcglobal.com/se/swe/ins-sol/spec-int/ias/index.html>>. Accessdatum: 12 januari 2006
-

SAMMANFATTNING

1. Denna rekommendation (RR 17) anger hur en nedskrivning av värdet på en tillgång skall beräknas och redovisas samt vilken information om nedskrivningar som skall lämnas. RR 17 är baserad på IAS 36, Impairment of Assets.
2. RR 17 gäller inte för varulager, uppskjutna skattefordringar eller tillgångar som redovisas i enlighet med rekommendationerna om entreprenadkontrakt och ersättningar till anställda. RR 17 omfattar inte heller finansiella tillgångar med undantag för aktier och andelar i dotterföretag, intresseföretag och joint ventures.
3. Enligt RR 17 skall en tillgångs återvinningsvärde fastställas när det finns någon indikation som tyder på att tillgångens värde kan ha minskat. Även andra rekommendationer anger när en tillgångs återvinningsvärde skall fastställas. Exempel på detta är RR 1, Koncernredovisning, och RR 15, Immateriella tillgångar, enligt vilka återvinningsvärdet för goodwill och andra immateriella tillgångar skall fastställas årligen om avskrivningstiden överstiger tjugo år.
4. En tillgång skall skrivas ner när det redovisade värdet överstiger återvinningsvärdet. Nedskrivningsbeloppet skall belasta periodens resultat.
5. Med återvinningsvärde avses det högsta av en tillgångs nettoförsäljningsvärde och nyttjandevärde.
 - Nettoförsäljningsvärdet utgörs av det belopp till vilket en tillgång kan överlåtas mellan parter som är oberoende av varandra, välinformerade och med ett intresse av transaktionen. Avdrag skall göras för direkta försäljningskostnader.
 - Nyttjandevärdet utgörs av nuvärdet av de uppskattade framtida betalningar som tillgången väntas ge upphov till under sin nyttjandeperiod inklusive ett beräknat restvärde vid slutet av nyttjandeperioden.
6. När en tillgångs nyttjandevärde fastställs skall företaget, bland annat, utgå från
 - a) uppskattningar av framtida betalningsflöden som bygger på rimliga och verifierbara antaganden och som speglar företagets bästa bedömning av de ekonomiska förhållanden som beräknas råda under tillgångens återstående nyttjandeperiod,
 - b) att uppskattningarna avser tillgången i befintligt skick, samt
 - c) en diskonteringsränta före skatt som återspeglar marknadens aktuella bedömningar av pengars tidsvärde och de risker som är knutna till tillgången. Om framtida betalningar justerats för risk får inte diskonteringsräntan justeras för samma risker eftersom detta skulle medföra en dubbelräkning.
7. Återvinningsvärdet skall fastställas för enskilda tillgångar. Om detta inte är möjligt, skall företaget fastställa återvinningsvärdet för den kassagenererande enhet till vilken tillgången hör. En kassagenererande enhet är den minsta grupp av tillgångar som ger upphov till löpande inbetalningsöver-

skott oberoende av andra tillgångar eller grupper av tillgångar. Om det finns en aktiv marknad för de produkter som tillgången eller gruppen av tillgångar tillverkar, utgör tillgången eller gruppen av tillgångar en kassagenererande enhet även om produkterna förbrukas internt. I bilaga 1 finns exempel på hur man fastställer vad som är en kassagenererande enhet.

8. Hänsyn skall tas till goodwill och till gemensamma tillgångar, exempelvis huvudkontor, som kan hänföras till en kassagenererande enhet då nedskrivningsbehovet för den kassagenererande enheten bedöms.
9. Principerna för att redovisa en nedskrivning av värdet på en kassagenererande enhet är desamma som för enskilda tillgångar. RR 17 anger hur det redovisade värdet på en kassagenererande enhet skall fastställas och hur nedskrivningsbeloppet skall fördelas på de tillgångar som ingår i enheten.
10. En nedskrivning skall återföras när det skett en förändring i de antaganden som ledde fram till beslutet om nedskrivning efter det att nedskrivningen gjordes. Återföringen får dock inte medföra att det redovisade värdet överstiger vad som skulle ha redovisats (efter avdrag för normala avskrivningar) om företaget inte gjort någon nedskrivning. Det belopp som återförs skall påverka periodens resultat.
11. En nedskrivning av värdet på goodwill får återföras endast om
 - a) nedskrivningen föranleddes av en särskild extern omständighet av ovanligt slag som inte antas upprepas samt
 - b) senare händelser inträffat som upphäver verkningarna av den omständighet som ledde fram till beslutet om nedskrivning.
12. När värdet på en tillgång skrivs ner eller en nedskrivning återförs, skall upplysningar lämnas om den typ av tillgångar som avses. RR 17 innehåller ytterligare upplysningskrav om nedskrivningen eller återföringen är väsentlig för företaget som helhet.
13. När RR 17 införs, skall den tillämpas med effekt framåt. Det är alltså inte tillåtet att göra en retroaktiv nedskrivning av värdet på en tillgång.
14. RR 17 skall tillämpas på finansiella rapporter som avser räkenskapsår som påbörjas den 1 januari 2001 eller senare. Tidigare tillämpning uppmuntras.

Bilaga 2

Företagets namn

1 Bransch

1=Finans, 2=Hälsovård, 3=Industri, 4=IT, 5=Konsumentvaror, 6=Media, 7=Råvaror, 8=Telecom, 9=Tjänster

2 Revisionsbyrå

Årsredovisning saknas för året? 2002 2003 2004

	2002	2003	2004
3 Företaget har...	...företags- ☐ ledarkontroll 0 ...ägar- ☐ kontroll 1 varken eller ☐ 2	företags- ☐ ledarkontroll 0 ...ägar- ☐ kontroll 1 varken eller ☐ 2	företags- ☐ ledarkontroll 0 ...ägar- ☐ kontroll 1 varken eller ☐ 2
Nedskrivningar	kkr	kkr	kkr
Immateriella anläggningstillgångar	kkr	kkr	kkr
Materiella anläggningstillgångar	kkr	kkr	kkr
Aktier och andelar intressebolag	kkr	kkr	kkr
Aktier och andelar i joint ventures	kkr	kkr	kkr
Nedskrivningsbara tillgångar	0 kkr	0 kkr	0 kkr
4 Nedskrivningar i % av nedskrivningsbara tillgångar	#DIVISION/0! %	#DIVISION/0! %	#DIVISION/0! %
5 Företagsledningens bonus är...	... kopplad till ☐ resultatet 0 ...ej kopplad ☐ till resultatet 1 har ej bonus ☐ 2	... kopplad till ☐ resultatet 0 ...ej kopplad ☐ till resultatet 1 har ej bonus ☐ 2	... kopplad till ☐ resultatet 0 ...ej kopplad ☐ till resultatet 1 har ej bonus ☐ 2
Resultat efter finansiella poster	kkr	kkr	kkr
Finansiella kostnader	kkr	kkr	kkr
6 Räntabilitet på totalt kapital	#DIVISION/0! %	#DIVISION/0! %	#DIVISION/0! %
7 Företaget har gjort VD-byte under året?	☐ ja ☐ nej 0 1	☐ ja ☐ nej 0 1	☐ ja ☐ nej 0 1
Eget kapital	kkr	kkr	kkr
Minoritetsintresse	kkr	kkr	kkr
Avsättningar	kkr	kkr	kkr
Långfristiga skulder	kkr	kkr	kkr
Kortfristiga skulder	kkr	kkr	kkr
8 Skuldsättningsgrad	#DIVISION/0! ggr	#DIVISION/0! ggr	#DIVISION/0! ggr
9 Antal anställda	st	st	st
10 Omsättning	kkr	kkr	kkr
11 Balansomslutning	kkr	kkr	kkr
12 Antal utländska börser företaget är noterad på	st	st	st
13 Andel utländskt ägande	%	%	%
14 Antal dotterbolag totalt	st	st	st
15 Antal dotterbolag inom Norden (ej Sverige)	st	st	st
16 Antal dotterbolag inom EU (ej Norden)	st	st	st
17 Antal dotterbolag utanför EU & Norden	st	st	st
18 Andel utländska dotterbolag	#DIVISION/0! %	#DIVISION/0! %	#DIVISION/0! %
19 Uppfyller RR17's rapporterings krav?	☐ ja ☐ nej 0 1 ☐ ej gjort 2 nedskrivningar	☐ ja ☐ nej 0 1 ☐ ej gjort 2 nedskrivningar	☐ ja ☐ nej 0 1 ☐ ej gjort 2 nedskrivningar

0 = ingen äger mer än 5% av röstaktierna
1 = minst en person äger minst 10% av röstaktierna + respr. i styrelse alt. äger minst 20% av röstaktierna

Multipel linjär regression 2002

	2002				
	1.	2.	3.	4.	5.
1. Nedskrivningar	1.000				
2. Bonus	0.081	1.000			
3. Räntabilitet på totalt kapital	-0.297***	-0,199**	1.000		
4. VD-byte	-0.181**	-0.007	0.223***	1.000	
5. Skuldsättningsgrad	-0.099	0.028	0.006	0.129*	1.000

† Korrelationen är svagt signifikant på 0.10-nivå

* Korrelationen är signifikant på 0.05-nivå

** Korrelationen är signifikant på 0.01-nivå

*** Korrelationen är signifikant på 0.001-nivå

Beroende variabel:

Nedskrivningarnas storlek i %

Oberoende variabler	Multikollinearitet test				
	Koefficient	Medelfel	Signifikans	Toleransvärde	VIF-värde
Konstant	6.605	1.901	0.001		
Bonus	0.816	1.727	0.637	0.958	1.403
Räntabilitet på totalt kapital	-0.079	0.019	0.000	0.911	1.098
VD-byte	-3.569	2.042	0.082	0.933	1.072
Skuldsättningsgrad	-0.070	0.052	0.177	0.982	1.018
Förklaringsgrad	11.0%				
F-värde:	7.337				
Signifikans:	0.000				

Multipel linjär regression 2003

2003

	1.	2.	3.	4.	5.
1. Nedskrivningar	1.000				
2. Bonus	0.119 [†]	1.000			
3. Räntabilitet på totalt kapital	-0.280***	-0.173**	1.000		
4. VD-byte	-0.193**	-0.028	0.163**	1.000	
5. Skuldsättningsgrad	-0.081	0.163**	0.011	-0.064	1.000

[†] Korrelationen är svagt signifikant på 0.10-nivå

* Korrelationen är signifikant på 0.05-nivå

** Korrelationen är signifikant på 0.01-nivå

*** Korrelationen är signifikant på 0.001-nivå

Beroende variabel:

Nedskrivningarnas storlek i %

Multikollinearitet test

Oberoende variabler	Koefficient	Medelfel	Signifikans	Toleransvärde	VIF-värde
Konstant	5.858	1.323	0.000		
Bonus	1.365	1.213	0.261	0.968	1.033
Räntabilitet på totalt kapital	-0.097	0.025	0.000	0.945	1.058
VD-byte	-3.500	1.355	0.010	0.969	1.032
Skuldsättningsgrad	-0.228	0.162	0.162	0.993	1.007

Förklaringsgrad 11.3%

F-värde: 7.842

Signifikans: 0.000

Multipel linjär regression 2004

	2004				
	1.	2.	3.	4.	5.
1. Nedskrivningar	1.000				
2. Bonus	-0.024	1.000			
3. Räntabilitet på totalt kapital	-0.049	-0.156*	1.000		
4. VD-byte	-0.253***	-0.045	0.053	1.000	
5. Skuldsättningsgrad	-0.042	-0.027	-0.013	0.093	1.000

† Korrelationen är svagt signifikant på 0.10-nivå

* Korrelationen är signifikant på 0.05-nivå

** Korrelationen är signifikant på 0.01-nivå

*** Korrelationen är signifikant på 0.001-nivå

Beroende variabel:

Nedskrivningarnas storlek i %

Oberoende variabler	Multikollinearitets test				
	Koefficient	Medelfel	Signifikans	Toleransvärde	VIF-värde
Konstant	5.552	0.975	0.000		
Räntabilitet på totalt kapital	-0.010	0.018	0.557	0.997	1.003
VD-byte	-4.291	1.063	0.000	0.988	1.012
Skuldsättningsgrad	-0.036	0.112	0.750	0.991	1.009
Förklaringsgrad	6.5%				
F-värde:	5.810				
Signifikans:	0.001				

Multipel linjär regression 02 / 03

02 / 03

	1.	2.	3.	4.	5.
1. Nedskrivningar	1.000				
2. Bonus	0.099*	1.000			
3. Räntabilitet på totalt kapital	-0.295***	-0.188***	1.000		
4. VD-byte	-0.183***	-0.018	0.193***	1.000	
5. Skuldsättningsgrad	-0.091*	0.010	0.010	0.080 [†]	1.000

[†] Korrelationen är svagt signifikant på 0.10-nivå

* Korrelationen är signifikant på 0.05-nivå

** Korrelationen är signifikant på 0.01-nivå

*** Korrelationen är signifikant på 0.001-nivå

Beroende variabel:

Nedskrivningarnas storlek i %

Multikollinearitets test

Oberoende variabler	Koefficient	Medelfel	Signifikans	Toleransvärde	VIF-värde
Konstant	5.995	1.123	0.000		
Bonus	1.175	1.051	0.264	0.964	1.037
Räntabilitet på totalt kapital	-0.084	0.014	0.000	0.929	1.076
VD-byte	-3.486	1.208	0.004	0.957	1.045
Skuldsättningsgrad	-0.079	0.043	0.065	0.993	1.007

Förklaringsgrad 11.2%

F-värde: 15.448

Signifikans: 0.000

Exempel - multipel linjär regression (02/03/04)

Konstant	6,111
Bonus (B)	0,59
Räntabilitet på totalt kapital (Rt)	-0,074
VD-byte (VD)	-3,84
Skuldsättningsgrad (S)	-0,078

Ekvation: $6,111 + 0,590B - 0,074Rt - 3,840VD - 0,078S$

Bonus på resultatet?	0 = ja	1 = nej
VD-byte?	0 = ja	1 = nej

	Företag 1		Företag 2	
	Låga nedskrivningar		Höga nedskrivningar	
Bonus på resultatet?	ja	0	nej	1
Räntabilitet på totalt kapital	hög	20	låg	-20
VD-byte?	nej	1	ja	0
Skuldsättningsgrad	hög	10	låg	0,5
Nedskrivningar	0,01 %		8,14 %	